

AYAPRABHAVAM.

అయప్రభవము

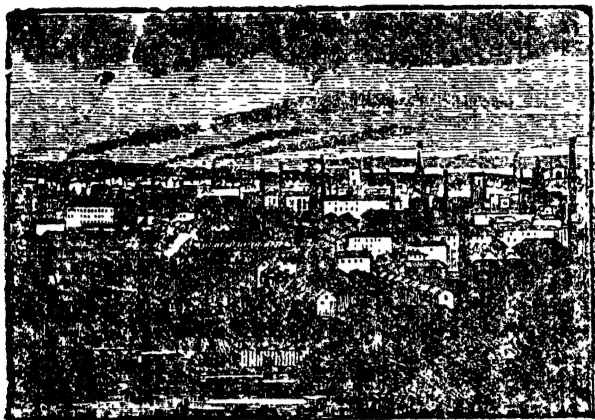
S. B. Sankaram.

Managing Director,

*The Krishna Jute & Cotton Mills
Company Ltd.*

Ellore

అ య : ప్ర భా వ ము

సోమంచి భీమ శంకర ము.

డైరక్టరు

క్రిస్టా జూటు అండు కాబక్ మిల్సు కంపెనీ,

ప లూ రు

1905

Price Rs. 1-0-0

వెల ను 1-0 0

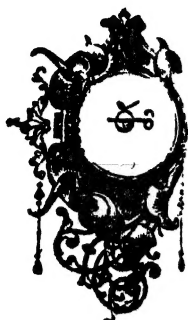
DEDICATION.

ॐ ॐ ॐ

క్షేమమొక్క యుగముగా పౌద్ధుపోకహంసతూలికా
తల్పములపై నిటునటుపొరలాడుచుదుప్పటిమడతగుచ్చు
కొనెనని తైలామల మర్దనల చేయించుకొనువారిజీవనము
ల కాధారమగుసకలవస్తుచయమునుచేసినమర్పించుటకై చ
మ్మటయూడ్చిచాకిచేయు కాములుగాసిన చేతులకును దే
శాభిమానులు చేయు ననుపదేశములమొక్క యుసత్కా
ర్యములయొక్కయు సాధమునుపుణ్యపాపములెఱుగని ప్ర
జలగ్రహింపనీక రసభరితమగు చెఱకుసకు డట్టముగపై కె
క్కియందుచేళ్ళవలె లోకోపకార కార్యములకువిఘ్నము
లొనర్చు ప్రబుద్ధులకును నీగ్రంథ మంకిత మొనర్పఁ
బడినది.

పే తి క.

గ్రంథము విద్యాప్రావీణ్యతగ్రహణము
టకుగాని సాహిత్యజ్ఞాన మెక్కువచేయు
టకుగాని వ్రాయబడినదిగాదు. కాలచ
క్రము తిరిగిరానురానుగలుగుచున్నమా
ర్పులననుసరించి యిప్పుడు దేశభిన్నుదికై
పలువిధములైన కృషుల కాధారముల
గుయంత్రశాలలు దేశమందంతటను స్థా

పించవలసిన యవసరముకలిగినది. అందువిషయమై దేశా
భిమానులగు విద్యాధికులు పలుమార్గముల పనిచేయుచు
న్నారు. వారెంతయభిమానముతోడను, పూనికతోడను
పనిచేయుచున్నను వారిప్రయత్నములు సార్థకములుగావ
లెనన్న సనేకవిధములగు పృత్తులుచేయుచున్న పనివాండ్ర
కును, వారికిపోషకులుగానుండిన వర్తకులకును, యంత్ర
శాలాసుల మహిమ తెలియజేయవలయును. అందులకై
యీగ్రంథమురచింపబడినది. యంత్రములనుగూర్చిగ్రం
థములు వ్రాయకముందు జనసామాన్యమునకు యంత్రశా
లలయొక్కయు బాయంటుస్టాకు కంపెనీలయొక్కయు నవ
సరముకానుపించి వానియందురుచిపుట్టనలయును. అట్లభి
రుచిపుట్టించుటకుమృదుమధురశైలితో ఇంగ్లీషుభాషయం
దు గ్లీబాల్లోవోరగారొక గ్రంథమును వ్రాసియున్నారు

శ్రీ

కాని యట్టిగ్రంథము దేశభాషల.యందెక్కడనున్నట్లుతో
చను ఈగ్రంథమునందలి ముఖ్యాంశములు కొన్ని వారి
గ్రంథమునుచదివియే గ్రంహింపఁబడినవి. అందుచే వారికి
కృతజ్ఞతా సూచక వందనములందిచ్చుచున్నాడను.

ఏయదేశముతో నీహస్తమచ్చొత్తించబడినదో యది
కొనసాగి దీనింజనువుటకు ఫలముగా జాయుంటుపైకుకం
పెనీలు వృద్ధియై పలువిధములగు యంత్రశాలలాంధ్రదేశ
మందు వెలసిన సంకల్పసిద్ధుడనయ్యెని.

ఇట్లు విధేయుడు,

సో. భీ. శం.

అయఃప్రభావము.

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పత్రిక.	తత్వ.	పిత్త
5	12	చక్క-కగ	చక్క-గ
7	5	గనపడలు	గనుపడలు
12	15	ఉన్న	ఉన్న
18	20	యచ్చటి	యచ్చటి
21	10	కమ్మనని	కమ్మనను
39	2	యొక్కడు	యొక్కడు
53	10	భిం చుట	భిం చుట
53	15	నత్యము	నత్యము
62	21	వవర్న	గవర్న
75	12	దొరలు	దొరలు
75	20	వృద్ధియ	వృద్ధియ
75	21	ఎకిలిషను	ఎకిలిషను
87	6	పారశీకు	పారశీ
86	21	శీయోహత	శీయోహత

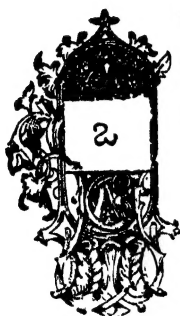
పుట.	పజ్జిక.	తీర్థం.	బిర్థం.
87	7	నండిన	యండిన
90	13	సాదిండు	సాదిండు
93	5	లందగుకూడ	లందుకూడ
93	18	1 01	1901
96	9-10	నటి	నట్టి
96	14	మని	మను
99	7	మట్లును	మట్లును
99	7	తాప	తానుప
99	8	చేయుచుండ	చేయుచుండ
103	6	వస్తువులను	వస్తువులను
106	9	యూరేపి	యూరేపి
113	18	బాల్మిపు	బాల్మిపు
114	1	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ

INTRODUCTION.

ఉపోద్ఘాతము.

శ. కరికుర గాదిఘట్టనయు గాలియనొంపదయొంటినున్న యా!
 త్తరువుననేక భూరుహ వితానముగుంపయియున్న బాధలకా!
 బారయునె యన్నదమ్ములకు పొందినయేరికపాధ్యులట్లుగా!
 కరవయినిల్చినకా గెలసి కల్లినమైపటివోదురెంతియుకా॥

భారతము.

కక్కదేశమునజన్మించి యొక్కవేదమునున
 మ్మి యేకకుటుంబముగ నుండిన మనలో
 కాలక్రమమున నైకమత్యముచెడి హిం
 దూవంశవృక్షమునకు శాఖోపశాఖలేర్పడి
 యాశాఖలు చిన్నకొమ్మలుగను, కొమ్మల
 నుండి రెమ్మలుగను, రెమ్మలనుండి యీనె
 లుగను, పగిలిపోయి, యన్నిటిజీవనమున
 కును మూలాధారమగు తల్లివేరునకుదూరమై యేకగర్భజ
 నితులను సవతిబిడ్డలకన్న నన్యులుగ జ్ఞానహీనతచే చూ
 చుచుండుకాలము పలువిధములగు హేతువులచే సంప్రా
 ప్తమైననాటినుండి యైకమత్య మడుగంటి యాయాత్తమ
 గుణమునకు దోహదముచు కృషియును లేకుండుట వలన
 నది యమగంటుటయే గాక బీడు పడిన భూమియందు
 కలుపు మొలచినటులనె వృద్ధికి భంగకరము లగు ననేక

మధ్యములు మనలో నంతులించి పెఱుగనారంభించినవి. అందువలన కలిగిన నష్టములన్నిటికన్న నెక్కువదిగా దరి ద్రదేవత దేశమునావహించినది.

అక్కడక్కడ నెక్కుకలక్షాధికారియో కోటిశ్వరుడో తులాభారముతూగుచున్నంతమాత్రమున దేశముదరిద్రదశ ననుభవించుచుండుట లేదనుటకుపీలులేదు. మానవదేహమందేదోయొకయంగము ప్రబలియింపఁజేయుననుభవించుచుండ తక్కినయంగములీమకొనిపోయియున్న నాదేహమార్గవంతమనుట కెట్లుపీలులేదో యావిధముననే సర్వజనులను సుఖజీవనముచేయుటకుపీలులేనిదేశము ను నైశ్వర్యవంతమనఁజెల్లరు.

ఎంతకాలమనొన్యన్యభిమానముతో హిందువులు చరించుచుండిరో యంతవరకు నైశ్వర్యమున వర్ధిల్లుచుండిరి. ఐకమత్యాభావమెప్పుడు పొడసూపినదో యట్టిమధ్యమునువెన్నదన్నియంతచ్ఛిద్రములునుగృహకలంబములునుప్రబలినుందోపసుండులవలె ననొన్యన్య నిర్మూలనమును చేసికొన పెనగులాడుచుండుటవలని నష్టమటుండ మన దుర్దశంగవిపెట్టి పరరాజులుఘాతుకమృగములవలెమనదేశముపై కురికి చిత్రవధచేసి పాడిపంటలపడటగలిపి ధనములంకించుకొనిపోవుచుండునట్టి దుర్దశాపాదకములగు దండయాత్రలవలననష్టమిచ్చెడి విద్యులకును వృత్తులకును గట్టి దెబ్బతగిలిక్రమక్రమముగా క్షీణించుచు వచ్చినవి. కాని

యిట్టిదోపిడి దండులంతరించి హిందూ దేశమునే స్వదేశ
ముగా జేసికొని జన్తభూమితో సంబంధమును వినర్జించు
కొని, మహమ్మదీయులు హస్తినాపురమని ప్రసిద్ధిగాంచిన
శిల్లీ పట్టణమున మూర్ఖాభిషిక్తులై హిందూరాజ్యపరిపాల
నమారంభించినది మొదలు విద్యలును, వృత్తులును, వెను
కటివిమూల తలలెత్తుటయు, మహమ్మదీయులు తమ వెంట
దెచ్చిన కొత్తవిద్యలును, కొత్తవృత్తులును, పూర్వపు
వానితో గలియుటయు, సంభవించి ఫిరోజ్‌షా, అగ్గసు,
ఫాదుషామున్నగు చక్రవర్తులకాలమున దేశమునకు నెమ్మది
యై కృషివ్యాపారములకు వ్యాప్తియు కలుగుచువచ్చినది
గానీ యెంతో కష్టపడి దేశదేశములవెంటదిరిగి యనేకవిధ
ములగు పుష్పఫలజాతులవిత్తనములను సంపాదించి మిగు
లధనమువెచ్చించి పాటుపడి పెంచినతోట ఫజ్‌న్తుఖ్‌మై
కొద్దికొద్దిగ రుచిచూపి నాలుకతడుపుచుండు సమయమున
నెక్క జంఝూమారుత మతిప్రళయముగవీచి చెట్లను
నేర్మితో పెకలించి, తోటను నాశనమొనరింపతిరిగి
యెంత కాలమువరకో యొక్క యరటికాయ యైనను
కన్నులకు కరవుగజేసినట్లు నవాబులో, అమీరులో, యే
సామంతరాజులో, కలదానితో సంఘటింపక కయ్యములకు
కాలుద్రవ్వి తాము సెడి పగవారిని జెఱుపుటయెగాక తమ
కేయపకారమును జేయని జనసామాన్యమునుగూడ వీరా
వేశమునపీడించి సంక్షోభ ముప్పటప్పట నొనరించుచుండ

సంగవరకును పెంపుజేందుచువచ్చిన విద్యాకృషులకు వి
 ఘాతము కలిగి పునఃప్రయత్నము చేయవలసి వచ్చుచుం
 డెను. అందుచే మూర్ఖదశనుండి కొద్దికాలముక్రిందటనే
 బయలుదేరిన యైకోపాఖండవాసులు దినదిన ప్రవర్ధమా
 నులగుచు సర్వవిధముల వృద్ధిమార్గమున ప్రయాణముచే
 సి మనలను గలుసుకొని లిప్తమాత్రమున మనలను వెను
 కకు దిగద్రొక్కి యంతరిక్ష మార్గము సందియున్నారు.
 ధర్మశాస్త్రములకును ప్రకృతి శాస్త్రములకును తారత
 మ్యముగలదు అనేకశతాబ్దములకు పూర్వము రచింపబ
 డిన మన మతగ్రంథములును నీతిధర్మశాస్త్రములును, వే
 దవేదాంగములును, యువనిషద్భగవద్గీతలును, నిప్పటికి
 గూడసన్యదేశములవారిచే కొనియాడబడుచు నేయన్యమ
 తావలంబసమను నవసరములేక మనము పుణ్యమార్గమున
 జరించి తరించుటకుచాలియున్నవి. ఈమధ్యకొంతకాలము
 క్రిందట మనలో పితృదేవతాభక్తికి తుప్పుపట్టినను, ఇప్పు
 డిప్పుడు దేశాభిమానమును, పెద్దలయందుభక్తియును, నీ
 తియును దృష్టియును బలపడ నారంభించుచున్నయవి.
 మన మతగ్రంథములవైపు పిన్నపెద్ద లందఱకును దృష్టి
 తిరిగి యభిమాన మెక్కువ యగుచున్నది. ఈమధ్యకా
 లములో నేతిబీరకాయవంటి బ్రాహ్మణ బృందమునకు శా
 స్త్రీసంస్కారములేక హృదయపాదపములందు బదనికలు
 పొడసూపుటవలన శిష్టాచారములనుపేర సనేకదురాచార

ములు శృంగబెరిగి మైహికాముష్టిక మార్గములకు సడ్డంకి
గలిగి పరులకన్నులకుఁబరిహాసాస్పదముగఁగన్నట్లుమం
డుటచేతఁ గూర్చుండి లేవలేనివారుపైతము మనల నాడే
పించుట కవకాశముకలిగినది. ఉద్గ్రంథముల సందఱునుజ
దివి వానిమర్తములనుబాగుగ గ్రహించుట కవకాశము
కలుగుటవలన విద్యావిహీనుల వెట్టిమాటలయందు సమ్మి
కతగ్గి మతమునుద్ధరించుప్రయత్నములు నలుదిక్కులను జే
యబడుచున్నవి. సముద్రయానము, దూష్యమనుసమ్మిత
ప్రీప్తోయి మనయాచార వ్యవహారములయందును దేశమం
దును నభిమానముగల పెద్దలవ్యదేశములకు నాకాయాత్ర
లుసేలిపి రాగా కిమ్మనకుండవారితో భోజనభాజనములు స
లుపుచున్నాము.

కృష్ణాది శాస్త్రములనుగూర్చి యిటుల చెప్పటకువీ
లులేరు. కాలుసేతులే ఘనాయుధముగానుండు కాలము
మొదలాయుధములును. పనిముట్లును, నయోమయము
లగు కాలమువరకును క్రమక్రమముగ శిల్పాదికృషి
శాస్త్రములును వస్త్రాదిప్రకృతిశాస్త్రములును, మారు
చునేవచ్చినవి. బుద్ధికంతమెటులనుండదో యాబుద్ధివల
న జనించుప్రకృతిశాస్త్రములకు నటులనేయంతయుండదు
ఇంతవరకునడచితిని యిక నడుననవసరములేదని విసివియూ
రకుండుట కవకాశములేదు. ఆశకంతములేకుండుటచే ను
కనాడు సాఖ్యమును కల్పించుసాధనములకుక నిప్పట్టి కొద్ది

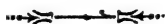
కాలమునుభవించినవెనుక మనస్సు మరియొకసౌఖ్యమును కోరుచుండును. అదియందు లేనివృత్తులును సుఖములుని పుటికెన్నో బయలు వెడలినవి. ఇకముందెన్ని గానెయున్న వ్రా యెవరెఱుంగుదురు. గొంతుకతో పాడెడుసంగీతము కొంతవరకుండి యభివృద్ధి మెందుచుండ బలువిధములగు తంత్రీవాద్యములును, సనాయిలును, కల్సింజు బడినవి. కొద్ది సంవత్సరములక్రిందట నట్టి యంత్రముకటి చూచి తినని హరిశ్చంద్రునియంతటి సత్యవాదిచెప్పిననువట్టి దబ్బ రయనిలోకమునట్టిపోనాగ్రాపులు, గ్రాఫోఫోనులు, గ్రా మోఫోనులు పొడసూపి ముద్దెనపాట యొక్కసారివినిన నాపాటకుడవ్వలకేగినను గూడ నేయిసారులైనను విని కాంక్షతీర్చుకొనుట కవకాశముకలిగినదిగదా.

ఈ రీతిగనే యొక్కొక్క లేని దానియం దవస రము కనపడియో, యున్న దానినంతకన్న నెక్కువదశకు దెచ్చుబుద్ధి జవించియో, బుద్ధిశాలు రన్యదేశముల ననేక విధములైన యంత్రములను కనిపెట్టి వృత్తుల నుద్ధరించి బాగుపడుచున్నారు. ఏకపిలేకకృశించుచున్న మనకట్టియం త్రములును నానిగూర్చిన శాస్త్రము లెక్కడనుండివచ్చును! ఆముష్టికసాధనములగు నీతులు లోకమునం దెప్పుడును మారజాలవు. ఒక కాలమున “సత్యంవద,ధర్మం చేర” యనియుండ నింకొక కాలమున నానీతులకుగంటి

ముక్తిమార్గమునకు సధర్మమునచరింపుమని శాస్త్రముపుట్టుట కెన్నటికిని యవకాశములేదు.

నిన్నటిదినము తినిన భక్ష్యములకన్న నేడు మాధురతరములగు వస్తువులనుచేయు మహావస శాస్త్రము బయలు వెడలుట కవకాశమున్నది. నిద్రించు సింగము నొంట తమంత మృగములుచొరవు. కృషిలేక ఫలము లభింపనేరదు. అన్యదేశయాత్రలు సలిపిగాని అన్య దేశీయులిక్కడనడచుచున్న దారులుచూచిగాని నీతియుతమగు నైహికవృద్ధికందరు యత్నింపవలయును.

అ యః ప్రభా వ ముః

1 వ ప్రకరణము.

..

దూదేశమును పేర నాసేతుహిమాచలమువ్యా
పించియున్న మనదేశము తక్కిన యనేకదేశ
ములవలె కేషభాషలయందును, శీతోష్ణము
లయందును, నాచార వ్యవహారములయందు,
నైక్కవిధముగానుండక పలువిధముల నెప్పు
చుండుటచే దీనిని ఐరోపా, ఆఫ్రికా, ఆసియా, ఆఫ్రి
ఖండములవలెనే యొక ఖండమనజెల్లును.

హిమవత్పర్వత ప్రాంతవాసికత్యంతావసరములైన
మునుగుబొంతలును, చలికుంపటులును, విష్ణునెగళ్ళును, ద
క్షిణభాగమందు వివసించు వారికవసరములేను. ఒకభాగ
మున శీత మెక్కువ బాధకరముగా నుండి మఱియొక
భాగమున నష్టముమర్భరముగానుండును. కొన్ని ప్రదేశ
ములయందు దధికవర్ష బాధచే దట్టముగ నేయఁబడిన యిండ్ల
వసరమైయుండ మఱియొకచోవర్షమున్న కన్నులకు కఱపు
గానుండి యట్టిగృహముల యవసరము తక్కినగానుండు

ను. ఒకభాగమందుండుప్రజలు గోధుమలుతిని జీవించుచుండ మఱియొకచోట బియ్యమే యాహారముగ నుండును. ఉబ్బొకచోట పండుచుండ ధాన్యమింకొకచోట సేవ్యమగుచుండును కొన్నిశాఖలబ్రాహ్మణులు మాంసభుక్కులును. మత్స్యభుక్కులునుగానుండమఱికొన్నిశాఖలబ్రాహ్మణులకవిదూష్యములై నిషేధింపబడుచున్నవి పరమపవిత్రమగుకాశీస్థానమున జలమునకు శూద్రసంపర్కమువలననే దోషమునులేకుండియుండ మఱికొన్నిచోట్ల నట్టిసంపర్కముగల జలమపేయమగుచున్నది.

ఎటుజూచినను సుఖజీవనమున కవసరము లగు సకలవస్తువులును, ఫలవిధములగు సిద్ధాంతములును మెండుగా గానబడుచున్నవి. మనస్వతంత్రరాజులు, మహారాజులు, నబాలులు, రాజపుత్రులు, జమీందారులు, మఱియెందఱెందఱో ప్రభువులు దేశమంతటనున్నారు.

ఇట్టియైశ్వర్యమును, నిట్టిప్రభుసంఘములును, కోటానకోటలగు ప్రజలను, వెల్లికొల్లగ నున్నందులకుదేశమునకందువలన, నైశ్వర్యాభివృద్ధులుగలుగుచుండినవీనినిదలచుకొని విత్తివీసిన బాగుండును. రాజాధిరాజుల కిరీటముల యందుండుమణులును, భూగర్భమందడగియుండు లోహదులును, దేశక్షేమమునకిందపుగదా? మనకుఁ బ్రసించజ్ఞానముగలిగి యన్యదేశీయులై శ్వర్యముతోఁ దులఁగూగుచుండుటకు హేతువులను దేశయాత్రలవలనఁగాని చరిత్ర

లఁ జనువుటవలనఁగాని తెలిసికొని మనముగూడ బాగుఁ
 డుటకు ప్రభుత్వముఁజేయుట యత్యావశ్యకమైయున్నది.
 మనము మహాహింస తి దశనుండి యన్యరాజ్య పరిపాల
 నల ఫలముగానతి నీచదశకువచ్చి భగవదనుగ్రహముచే
 నాంగ్లేయప్రభుత్వముక్రింది కిప్పుడు వచ్చియున్నాము. మ
 నకు చేయవలసిన విధులు నుపకారములు నింక ననే
 కములుండియున్న నిదివరకు కొంతలాభము నీప్రభుత్వ
 మువారు కలుగజేసియున్నారు. మనకు జ్ఞానాభివృద్ధికొఱ
 కు పాఠశాలలను, యాత్రాశాల సదుపాయమునకై
 టైళ్ళు రోడ్లు మొదలగునవియును, సుఖ జీవనభూమి
 కును, వ్యవసాయాభివృద్ధికిననుకూలము లగు ఆనకట్టలు
 కాల్వలు మొదలగునవియును నింకననేకవిధములగు సదు
 పాయములను ప్రభుత్వమువారు కలుగజేసి యున్నారు
 కాని వానివలన పొందవలసిన లాభములను మనమం
 తగాపొందుటలేదు. ఎంతెంతపెద్దపరీక్షలయందు గృతార్థు
 లైనను మనవారిలో ననేకులుద్యోగజీవనమునకే పట్టుప
 డుచున్నారుగాని ప్రకృతివలనను ప్రభుత్వమువారివలనను
 మనకు ప్రసాదించఁబడిన యైశ్వర్యముల ననుభవించు దృష్టి
 గలవారుకాకున్నారు. అందునకువెన్నల కోరికగానియటుల
 మనవారికిట్టి సదుపాయములవలన లాభమించుకయును లే
 కయున్నది. విద్యనున్యాయమార్గమందు వినియోగించున
 పుడి దానిలాభముమనకుండునుగాని యట్టిశక్తిలేనప్పుడా

విద్యనిరర్థకము. సర్వదేశములస్థితియు నెల్లభూముల సారమును, మనదేశమందెక్కడనూ కానబడుచునేయున్నవి ఏవియో యొకటి రెండు మునుగుబట్టలును మోటువస్తువులును తయారుచేసి యవియిక్కడయమ్ముపూక వానినమ్మకొనుటకు దూరదేశపుబజారులుపట్టుకొని తిరుగవలసి నయనస్థమృగములేదు. మనకుగలలోహాదుల సమృద్ధియును, పనివాండ్ర చౌకయును, మనముక్రమముగ నుపయోగించుకొనగలిగితిమేని మనగొంతు మెక్కువన్నులను భరించుచునె మనయవసరములకును నానందములకును భోగములకునువలయు సకలవస్తువులను మననాల్గుగోడల నడుమనే తయారుచేసికొని మనపైప్రాటికి డీకికొను నన్యదేశవస్తువుల నటుండుమని నిర్భయముగా చెప్పగలము. కాని మనము శుష్కవాక్యములతోడను, శూన్య హస్తములతోడను కాలము న్యర్థపుచ్చుచున్నంతవఱకు నన్యదేశీయులు మనదేశమందలి వస్తుసముదాయమునెల్ల తిక్కువధరలకుఁగొని వారివారిస్వదేశములయందు నానితోఁబనులను జేసి యట్లుచేయఁబడిన వస్తువులమనకే యధికవెలకమ్మమ నేవేలితోడనేమనకమ్మ పొచుచుండకమానదు మనలో గొందఱు దేశాభిమానులు యంత్రశాలాదులనేర్పఱచియన్యదేశములనుండి దిగుమతీయైనసరకులతో సహానమగు వెలకోకొంచెముచౌకగానూ యమ్ముచున్న నునతినాగరికుల మనువ్యర్థదంభముగల ధనికులనేకులు స్వదేశవస్తువులను,

స్వదేశవస్తువులన్నతమాత్రముచేతనే వానినినిరసించియు
స్వదేశములవానినే తాముకొని ధన్యులమనుకొనిస్వదేశవ
స్తువుల నుపయోగించువారిని నింపించుచుండుటచే దూర
దృష్టిలేని మనవారలనేకులీమహానుభావులదారి నేనడచుచు
న్నాడు. సభలయందు దేశభాషలతోమాటలాడువారిని నిర
సించియాంగ్లేయభాషయందు ప్రసంగములు స్థూపుటయే
ఘనమనువారికిని వీరికిని భేదమేమియునులేదు.

నిజమైన దేశాభిమానము కలిగినవారెవ్వరు నిట్టిపనుల
కామోదించరు. అట్లనిస్వదేశమందుచేయుటకుప్రతిత్తుక్కు
వస్తువులను తెచ్చి యింటపెట్టుకొనవలెనని మాయభిప్రాయముకాదు. మడ్డితోనిండియుండు మట్టిప్రమిదలో వెలు
గు దీపములనుంచుకొను కొయ్యసెమైలనే కొని చక్కగవె
లుగు గాజుదీపములను విసర్జింపవలయుననిచెప్పువారెవ్వ
రునుండరు. అట్టివాడొకడట్టి పనికిపూనుకొనినను వాని
మాటలువినునంతటి వెట్టివాడుండడు. ఇక్కడమేమునుక్కి
చెప్పనదియంతయు వన్నెచిన్నెలను సింగాములనుజూచి
భ్రమపడక నాడెమైనసరకులు స్వదేశమందుదొఱకుచుండ
గానస్వదేశపువానింజూచిభ్రమపడవలదనునదియే. విద్యా
ధికులును ధనికులును తమవిద్యాధనములరెంటిని జతపఱ
చి యాత్రశాలలను చేతిపనులనుస్థాపించి వృద్ధిమెందించి
మనదేశమునుండి పైకివెడలిపోవుచున్న లోహము, కలస
పర్తములు, ధాన్యము, నారలు, మొదలగువానినివర్తకు

లు పైదేశములకు పంపవలసిన యవసరము లేకుండ వాని తోడనిక్కడనే వనుటచేయుచుండవలయును. అట్టి యంత్రశాలలలో సరకులనుతయారుచేయువారు దేశాభిమానమునకై యెంతపాటుపడుదురో యంతయభిమానముతోడ కొనువారుగూడ సిద్ధముగనుండవలయును. అటు లమ్మ బారునుకొనువారుగూడ కలసిపాటుపడినగాని దేశమభివృద్ధిచెందనేరదు. కుక్షింభరులు బ్రదికియుండియును, వారి జీవనములు నిరర్థకములనిచెప్పవలెనా ! తనకుటుంబపోషణముచేసికొనుటమాని జోగులును విరాగులును గావలయునని మాయభిప్రాయముగాదు. స్వకుటుంబపోషణముచేయుచు బ్రతిమానపుడను దినము తనవలన నైనంతవఱకు దేశాభివృద్ధికి పాటుపడవలయును. జాతి పైషమ్యములువిడిచి యేకులమందుపుట్టినను నట్టికుటుంబములో చేరినవాడైనను ఎవ్వనికేపనియం దభిరుచియో, యెవ్వఁడేపనికి తగినవాడో వాఁడాపనియందే కృషిచేయుచు శత్రుల నడఁగద్రొక్కి యన్యదేశీయులయందలి మంచి నంతయును గ్రహించి వారి దోషముల దరిశేరసీయక దివారాశ్రము లేకదీక్షతో కృషిచేసి యఖండాభివృద్ధి నుంది తమ యైశ్వర్యముచేతను, తమ యంత్రశాలల చేతను విద్యాభివృద్ధిచేతను, బుద్ధికుశలతచేతను, యుద్ధనైపుణ్యముచేతను, లోకముయొక్కదృష్టి తమవైపునకు త్రిప్పికొనిన జపానుదేశ చరిత్రను చక్కగా చదివియెనను

మనముకన్నుల దెటువకుండిన మనల నిప్పటిమర్దశనుండి
 యుద్ధరింపనెవ్వరికినితరముకాదు. జహనుదేశీయులుత్వరలో
 బాగుపడినండులకుజూచి యాశ్చర్యపడువారలేగాని వా
 రట్టిదశ కేవిధముగావచ్చిరోయని పరిశీలించి యావిధము
 గా నడవడిమార్చుకొనువారు మనలోగనపడరు. తమరును
 ఏషియా ఖండవాసులమేయని వారితోపాత్తుగల్గును నగ
 స్త్ర్యభ్రాతలు వారిదశ కెన్నడును రాజాలరు. వారినిజూ
 చిపడు నాశ్చర్యమునకు దోడభిమానము నాశ యును
 గూడ జతపడవలయును కేవలాశ్చర్యము పెద్దగడియార
 మునుజూచి యాశ్చర్యపడిన పల్లెటూరివానికివలెనేముప్పు
 నాచాదించును. ఆకథసంక్షేపముగాజెప్పి యీప్రకరణము
 ను ముగించుచున్నాము.

ఒక పెద్ద ట్టణమున కూడలియందు పురవాసులందఱి యు
 పయోగార్థము గడియారపు గోపుర మొకటి స్థాపింపబడి
 యుండెను. గంటలుకొట్టుగిన్నెయును సుత్తియును కింది
 యంతస్తునందుండి యాయంతస్తునకు ద్వారమును లేలుపు
 లునుండియుండెను. ఒకపల్లెటూరివాడ గడియారమునా
 శ్చర్యముతోజూచిజూచితనయాశ్చర్యమంతటితోదీరకతలు
 పుడెరిచి యందుటచే కాలచోదతుడై యందుఁబ్రేపేశించి
 యాశ్చర్యముతో గిన్నెవైపుతిరిగి చూచుచు గంటలుకొ
 ట్టునమయుము వచ్చువఱకును నావిధముగానే చూచుచుం
 దుటచేసాగిన్నెకు కొంచెముదూరముననున్న పెద్దసుత్తియం

త్రాసాధనమువలన పైకిలేచిగిన్నవైపు బలముగావిసకుకొనుటచే గిన్నెకునునుత్తికిని మధ్యనున్న పల్లెటూరివానితల యానుత్తిత్రాకుడుచేపగిలిమెదడూడిపడి వెంటనేపాణిములువిడిచెనట కాన నితరులజూచి యాశ్చర్యపడుచు చేష్టలుదక్కి నొరుతెరచుకొని యూరకుంటిమా మనకేలాభమునులేకపోగాపిడుగువలెనేదియో యాపదవచ్చివూడబడి యడుగంటిపోదుము.

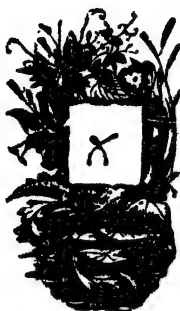
యంత్రాశాలాభివృద్ధి చేయుటయందుగల దేశాభిమానమునుగూర్చివ్రాయబూనుకొనిననెంతగ్రంథమైననుప్రవా యవచ్చునుగాని మాయుద్యమము నిద్రించుచున్న మనరినివా లేపుటయేగావున నందు కవనరమగు సంగతులనే యిందువ్రాయుదుము.

అ య : ప్ర భా వ ము .

2 వ ప్రకరణము .

ల్లాబుట్టయును, తక్కడయును పెట్టుకొని చిల్లర సరికుల నమ్మకొనెడు చిన్న దుకాణదారునకును, కుర్చీలును, మేజాలును, పంకాలును వేసికొని యమూల్యవస్తువుల నమ్మకొనెడు పెద్దవ్యాపారికిని సంపాదించులాభమందును, అనుభవించునుఖమాలయందు నెంత వ్యత్యాసమున్నను దేశాభివృద్ధికి వీరిద్దరు నుక్కరితిగనె యక్కఱకు రాకున్నారు. హిందూదేశపువర్తక మఖండాభివృద్ధిని చెందవలయునన్న నిట్టి దుకాణములవలన ప్రయోజనములేదు.

• జాయంటుప్రాకుకంపెనీలు దేశమంతటను వెలసివర్ధిలవలయును. ఎంతిధనవంతులయిన నుకరిద్దరుచేరి వ్యవహరించడలఁచుకొనినయెడల సతి విరివిగా వ్యాపారములుచేయుటకు వారిధనముచాలదు. ఇంటింటికి నుకపుష్పమునేక రించిన దేవునికి మాలయగునన్నట్లు మనదేశపు ప్రజలండఱును కొద్దికొద్దిముత్తముల నిట్టికంపెనీలలో వేసికొనునట్టి

* అనగా తలకొకవస్తువుమొత్తముచొల్లవ నెక్కువధనమును పొగుచేసి యందురాకొంటఱు కార్యనిర్వాహకులుగనొప్పిది వ్యవహరించునపుడు జాయంటుప్రాకుకంపెనీ అనఁబడును.

యలవాటు నేర్చుకొనవలయును. అట్లుచేసినయెడల కొద్దికాలములోనే దేశమభివృద్ధి పెంకుననుటకు సందియములేదు. మనదేశమున నూరుమూల గ్రామముల యందు గూడ పనిచేసిన లోకోపయోగమునకు తేదగిన వస్తువులు దొఱకగలవు. ఎవ్వడోయొక్క డీసంగతిని కనిపెట్టినను తనంతటతాను కృషిచేసి దానివలన లాభమును పొందజాలడు. ఎక్కువ చొరవ గలవారు కొంతఱిగిడక్కడ నిట్టి వ్యవహారములలో ప్రవేశించి కొంత ధనము వ్యయముపెట్టి యూపైని ధనలోపమువలన పని సాగింప జాలక నష్టమునుబొంది చేతులు వెల్లరివైచుకొని దుఃఖపడవలసివచ్చుటచే నట్టివారికి గల పదుదేశమును పాపానమును నితరులకే మార్గదర్శకముగానుండుటకు బడులుగా వారింజూచి యితరులు నిడుత్సాహులగుటకు కారణభూతములగుచున్నవి. ఇట్టికార్యములను నిర్విఘ్నముగ కొనసాగింపవలయునన్న నెట్టిగుగ్రామముననైనను గ్రామవాసులందఱును కావలసిన మొత్తమును చందాపూర్వకముగా పోగుచేసి కార్యనిర్వాహకసభ నొకదాని నేర్పఱచుకొని పనిసాగించి దానియభివృద్ధిని జాగరూకతతో జూచుచులాభముపొందుటయందు దృష్టినిబుప్పుగుణము శీఘ్రముగానేర్చుకొనవలయును. మనదేశముచేసికొన్న పాపముచే పల్లెలటుండ పట్టణములయందైనను విద్యావంతులై యితరదేశములయొక్క యభివృద్ధిని కనుగొనుచున్న వారుగూడ

నిట్టిజాయంటున్నా కుకంపెనీలలో సామునేయుంటుకు జరకుచు
 న్నారు. ఎక్కడనూ యొకటి రెండు రాజధానులయందు
 మాత్రమిట్టి వ్యాపారపురుచినిమఱగి కొందరు హిందూ
 దేశపుధనముతోడనే యిట్టికంపెనీలనుస్థాపించి పనిచేయు
 చున్నారు. ఎంతకాలము సాహసములేక యిట్టి కార్యము
 లకు మనవారు వెనుదీయుచుండురో యంతవీటకును మన
 కృషివాణిజ్యములు స్వంతవ్యాపారముచేసికొనువారిచేతు
 లయిందుండును గొప్పగొప్పయోచనలును కార్యములును
 వెనుకబడి యుండును. మనవారికి ధనాభివృద్ధిచేయగూడు
 ప్రతిమానవునకును, ధనికుడై యందల మెక్కనలెనన్న
 యాశకలిగియే యుండును. అట్లుండియును యన్యదేశము
 లైశ్వర్యమున దులదూగుచుండుటకు సాధనము లైన
 నిట్టి వ్యాపారములనెఱిగినవారుకూడ నెందులకట్టిదారిని
 తొక్కిలేకున్నారని యిడుగవచ్చును. కారణములేక కా
 ర్యముపుట్టదు. మనవారికిగల బెదురునకు హేతువులు
 న్నవి. అందుమొదటిది ధనమన్నశబ్దమునకు మనవారికిదె
 లిసిన యర్థము నరియైనదికాకపోవుట. ధనమన రూపాయి
 లును కాసులుననియును, ఆస్తియన నగలును భూములు
 నిండ్లును మొదలగునవియనియును. తమచేతపట్టి తమ
 కంటజూడనిది ధనమనుకొను జ్ఞానముమనవారికిలేదు. ఇట్టి
 యూహలకు హేతువలేకపోలేదు. కోటానకోటులచేసింప
 బడిన ధనాగారములును, నవరత్నభిచితములైన దేవాల

యములును, విగ్రహములును, పరరాజులపాలగుచుండుట
యటుండ దేశమందుగూడ మరాటీపిండారీదండులు ఘనీగ
రులుయానాదులు మొదలుగుదోపిడిమూకలువారితోపాటు
జమీందారులు, మన్నెదొరలు మొదలగువారును మిడతల
దండువలె దేశముపైబడి చిత్రవధచేసి వీడించి కలధనము
ధోచుకొనిభోవుచుండుటచే నూతనోగోతనోపాతిపెట్టుగు
ణము మనవారి కనాదినుండియే కలిగియున్నదన నాశ్చర్య
మేమి? ఈహేతువుచేనెవనికిగలధనమునువాడువీలగునంత
భద్రపఱచుకొన పాటులబడుచుండుటయేప్రధానకార్యమై
యుండుటచేత నేదొంగయునుమోసికొనిపోజాలనిభూముల
మీదను గృహములమీదను సొమ్ముకర్చుపెట్టుచుండికొం
తధనముమాత్రము స్త్రీలకలంకారములక్రింద నాభర
ణములక్రిందను వినియోగపఱచుచుందురు. మనవారిలో
నెక్కువజాగ్రతగలవారు సగలయందు తక్కువసొమ్మువె
చ్చించుచుండురు. ఉన్నసగలన్నియునుకొసారిగధరించిన
దొంగలకు కన్నెట్టిగనుండునని వానిలోకొన్నిటినే యువ
యోగించుచు తక్కినవాని నతిజాగరూకతతో దాచుచుం
దురు. ఇప్పుడట్టి దోపిడులకవకాశము తగ్గిపోయినది. గాని
యొడలనంటినవాసన మనలనింకను విడువకున్నది. ఇదియ
టుండ సంఘీభవించి విరివియగు వ్యాపారములచేసిస్వగ్రా
మామువిడచి యన్యగ్రామాములతో వర్తకవ్యవహారసంబం
ధములు కల్పించుకొనుట కిప్పటివలె పూర్వము రోడ్లుకా

ల్వలు యినువదాకులు మొదలగు సాధనములెవ్వయును
 లేకుండుటచే కూడకూర్చుములవలె నెక్కడపుట్టినవాడ
 క్కడనే యీగులాడుచు కలిగినదానితో కాలముగడువ
 వలసిన దశయుగ మనవారందఱువారు కాలముమూలిన
 దిగాని యాగ్నేయవిద్యాభ్యాసకులకు గూడగతులుమార
 కున్నయవి. భూములయందిప్పటికిని విశేషధనము వ్యయ
 ముచేయుచున్నారము కాని పన్నులమీద పన్నులు తర
 ముల మీద తరములు భూమిపై నెక్కుచుండుటచే
 పన్నులును వానికితోడధికార పితౄచములకు చెల్లించ
 వలసిన ముడుపులునుపారములును పోనునేపేటచేయువ్యవ
 సాయమువలన దానుపనులునుగూడ భక్షించుకొరకు కా
 వువానికి గడ్డిమాత్రము మిగులునన్న లోకోక్తి నిజమ
 గుదశ వచ్చుచున్న దని మనవారిలో ననేకులకు తో
 చుచుండుటచే భూమిపై రీపి తగ్గుచున్నది. ఉన్న
 ధనమును స్వలాభమునకునుదేశాభివృద్ధికిని గూడవినియో
 గపఱచుటకు నవకాశము గలుగుటయేగాక యట్లువిని
 యోగించినవారు పొందుచున్న లాభములనుగూడమనము
 చూచుచునే యున్నారము. కావున దేశాభిమానియగువా
 డుతనతోడివారికెల్లరకు నిట్టికంపెనీలయందుచేరి వానినభి
 వృద్ధినిందించి తానును బాగుపడుప్రయత్నమును పూనిక
 తోచేయవలసియున్నది.

దీనికింకొకకారణము గూడగలదు. మనదేశమునందు వడ్డిబేరములాదు సాహసకారు లితర దేశములయందువలెనే యుండియున్నను సొమ్మునిలవచేయుట తివాగును వడ్డిబేరముల కలవాటుపడియున్నారు. ధనమునిలువచేసిన జమీదారులు తమయొక్కర్యమును తమయొక్కయు తమరయి తులయొక్కయు నభివృద్ధికి వినియోగపఱచుటలేదు. పెద్దయంత్రకాలలు మున్నగు కృషుల యందుపయోగపఱచు బుద్ధివారికిమొదలేలేదు. అప్పులలోమునిగితేలుచున్నయితరజమీందారుల జమీలను తనఖాలుపట్టి వడ్డీలకట్టి వారలకు లక్షలకొలది బదుల్లిచ్చుచున్నారు. పెద్దపెద్ద పరీక్షలయందుగృతార్థులయి, లాయర్లుగానుండువారిలో ననేకులుగూడ నీవిధముగా తమధనమును టాకుననుచిల్లరగను లోకులకు ఋణములిచ్చి తమధనమును వృద్ధిచేసికొనుచున్నారు. ఒక పెద్దజమీదారీవ్యాజ్యములో నఖండకృషిచేసి న్యాయసభలయందు తమకైక్తియుక్తులనుగనపఱచి కౌరవమునుసంపాదించు నొకవక్తలో, స్ట్రీడరో చంద్రశామి, కాసులపేరో, యొకముసలమ్మ తొకట్టునకుతెచ్చినదన్నంతమాత్రమున తాజేయువనిని విడచియానగను తూచుకొనిబంగారము నొకకట్టినెలకో, రెండునెలలకో, తీర్చుపద్ధతిని నూటికి రూపాయివడ్డీచొప్పున చిల్లరమొత్తముల హైకోర్టునారియు తరువులేకనే బదులిచ్చుచుండుట మనవారికందఱికిని తెలిసినయంత మే. ఇట్టివనులుచేయుటలో

తప్పిదమును దర్జాయ నెట్లున్నను లాభము పొట్టుకు గలదు. ఈయలవాటుమనలో ధనితలకులేకయుండిన నాంగ్లేయులు మొదలగువారివలె తమనిలువధనము కంపెనీలలో భాగములు కొనుటకయి వినియోగింతురు. అటులగాకున్న స్వల్పవడ్డీలకేదోయొక బాంకులోనిలువజేసికొందురు. అసలు చెడఁగొట్టు కొనునట్టి యభ్యాసము వానికి లేకుండుటచే సధికవడ్డీల కాశించును. ఆ బ్యాంకులు తమ స్వాధీనమందు కోటాన కోట్లు ధన ముండుటచేత, తానిని పాతిపెట్టియుంచిన తమచేతి సొమ్మువడ్డీల క్రింద నియ్యవలసి వచ్చునుగాన నట్టిధనమును యంత్రకాలము, వ్యవసాయము మున్నగు కృషులయందును వర్తకమునందును వినియోగించుచుండురు. వర్తకమందో, కృషియందో, వినియోగపరచినధనముకన్న నెలనెలకు వడ్డీచేతపడునట్టి బేరమెక్కువలాభముగా దూరదృష్టిలేకుండుటచే గవనబడునుగానిబాగుగయోజించినయెడల నట్టిలాభ మొకతాభమునఁ జెల్లదు. వడ్డీబేరములాడుకొనునారిలోనెక్కువమాదియొక్కధనమంతయును వడ్డీమీఁద తిరుగుచుండుటకుఁబోలులేదు. ఇతరుల కీచ్చినమొత్తముపై యెక్కువలాభము గలుగుచుండిన నింటముాలుగుచుండు ధనముపకు నృద్ధియొందునుతేను. కంపెనీలలోధనము వేసినయెడల మొత్తమంతమీఁదనులాభమువచ్చుచుండుటచే నావిధముగా నృద్ధి జేయుటయే యెక్కువలాభకరమని చెప్పవచ్చును. కొన్నికొన్ని కంపెనీలు

హలువిధములగు కారణములవలన నష్టమనుభవించుచుండుటచే నా విధముగా ధనమును వినియోగ పరచఁ గూడదనుట వెర్రి యాలోచనము. వడ్డీ బేరము లాడుటలోఁ గల నష్టములు దానికిని యుండియే యున్నవి. అధికవడ్డీలకాశించి లోకులకు ఋణములిచ్చి యెందఱుచెడుచున్నారకాదు. రిజర్వరీచేయఁబడిన దస్తావేజులపైనిచ్చినఋణములకు ఋణప్రదాతలువడుచుండుచిక్కులుమనమెఱుగనివికావు. జన్తమెత్తినది మొదలు మనుజులుచేయుచుండు ప్రతికార్యమునందు నప్పటప్పట చిక్కులు సంభవించుచునేయుండును. అట్లని మిన్నకుండిన యెడల దేహదూత్రసలుపుటయెట్లు? అప్పటప్పట భోజనవ్యత్యాసములచే రోగములు సంభవించుచున్నవని భోజనమును విసర్జించునంతటి పందయుండునా? ఇట్టిచిల్లరవ్యాపారముమానినగాని మనకు దేశాభివృద్ధి కలుగనేరదు. ఋణమిచ్చుధనమునకు కంపెనీలయందు వేయుధనమునకును నికొక వ్యత్యాసముకలదు ఒకడుతనయొద్ద రు 200 లు నిలువయుండి యందొక రు 100 లు వడ్డీకిచ్చుచు తక్కిన నూరురూపాయలు సొకకంపెనీయందు భాగమును కొనుటకు వినియోగపఱచెనని యోజితము ఈమొత్తమునకు నామొత్తమునకునుగూడ నేదిక్కులును లేక దీని లాభము దీనికిని దాని వడ్డీదానికిని వచ్చుచున్నను వడ్డీకిచ్చిన రు 100 లునంతకాలమున్నకెనను కనుభూమి పిరోమము

వలె నెనుగుబొనుగులు లేక నూరునూరుగ నేయిండును కరి పెనీలోభాగమునకు వేయబడిననూరురూపాయిలును వా నిపైవచ్చులాభముటుండ రు100 రు150 కావచ్చునుకంపె నీయొక్క లాభమునుబట్టి యింతకన్న వృద్ధికావచ్చును. ఈమధ్య మనదేశమునందు కొన్నికంపెనీలలోని నూరురూ పాయిల భాగము లత్యధికమైన వెల కమ్ముడువ్రోయినవి. బర్తాదేశమందలి యొకకంపెనీ నూరురూపాయిల భాగము రు 500 లకమ్ముడుబోయినది. కనుక యుక్తకులకు జీవనము గల్పించిదేశాభివృద్ధిని పెంపుజేంచుట యటుండనీలాభ మొకటి మిక్కిలియొక్కవది.

అక్కడక్కడ మనదేశమందు స్థాపింపబడిన కొన్నిప్రాక్ట రీలవలన సప్తముగలుగుటచేత నవిదిలచుకొని మనవారుబె దరుచున్నారని చెప్పియూంటిమి. నిక్కమాలోచించిచూచి నయెడల నట్టిప్రాక్టరీలు చెమటకుకారణములు లేకపోలే దు. బంగాదుగనులు త్రవ్వటమొదలగు పనులకైయేర్ప డినకంపెనీలకు లాభమువచ్చినయెడల కుప్పతిప్పలుగా పొ రలివచ్చును, లేకున్నయెడల నట్టికంపెనీ లడుగంటిపోవును. ఇట్టి వ్యాపారములయందు ధనమువ్యయపుచ్చుట జూద మాడుటవంటిది. అటుగాకదేశకాలపాత్రములనుబాగుగా యోజించి మనకవసరమైనవస్తువులనుతయారుచేయుయం త్రములను స్థాపించినయెడల సప్తములేదు సరియేకదాస్థా పించినవారికిని ప్రజలకుగూడ పలువిధములైన లాభము

లుగలవు. బొగ్గుగనులుదొఱకినచోట నాబొగ్గునుత్రవ్వటకుకంపెనీలేర్పఱుపవచ్చును. బొగ్గుగవికిని బంగారుగసికినివన్నత్యాసము విశేషముగాగలదు. బంగారుగని యెన్నటికినితఱగనట్లుభ్రమింపజేసి లక్షలకొలదిసాముహోగుచేసి కంపెనీయేర్పఱచి మిక్కిలి విలువగలయంత్రములనుకొనియింకను పనిసాగించుటకవసరమగునన్నిటికినిసామువెచ్చించి పనిప్రసారంబించిన యొకటిరెండుమాసములవరకు బంగారుదొరుకుచువచ్చి హఠాత్తుగానంతరించును అపైనిత్రవ్వినదొఱకునది మృత్తిక. భాగస్వాములు తినునదియునునట్టిదే. రాక్షసిబొగ్గుగని పరీక్షించినతోడనే యెంతకాలము పనిచేయుటకువీలుండునో యెన్నివారిలవరకు బొగ్గుదొఱకునోకనుగొనుటకు సాధనములుగలవు. అందుచే నీబొగ్గునుతీయుటకేర్పడిన కంపెనీలకు బంగారుగనులకు వంటివిపత్తులేకు ఏదేశముసభాస్యమును నారయును పత్తియును నెక్కువగ నుండునో వానినిగూర్చి పనిచేయు యంత్రాళి లలాయాస్థలములయందు స్థాపించుటవలన కంపెనీలకు లాభముగలుగుటచే సదార్థములు తక్కువ వెలకమ్ముటకును వీలుకలుగును. మనదేశపుభాస్యము, నార, పత్తి, చర్మములు, ఎముకలు, * తాటియేళలు, మొదలగునవివేలకొలది మైశ్యదూర మన్య దేశముల కెగుమతి చేయబడి యిచ్చటి యంత్రశాలలయందు వానితోతయారు చేయబడిన వస్తు

* తాటితీబులానుండి వచ్చునల్లనియినెలు.

పులు మనదేశమున కమ్మకమునిమిత్తము రాహుసిసేయవ
సరము, మనధనముచే నట్టి యంత్రశాల నిచ్చుటనే యేర్ప
అచక పోవుటచేతనేగదా!

పైన చెప్పబడిన లోపము లన్నియుగూడదీయజాలిన
యంత్రశాలాభివృద్ధికి వేరుపులుగువంటిది మైకమత్యాభా
వము. నలుగురుకలసి యెంతవని చేయబూనుకొన్నను బ
యటనుండి యాక్షేపించు నిర్ధకులమాట యట్లుండనా
వనిచేయు నలుగురైనను ధారాశమగు సంతకరణాలతో
నొకరినొకరునమ్మిపని చేయుటయరుదు. ఇట్లైకమత్యమును
నమ్మికయులేకపోవుటకు కారణములనేకములుగలవు. అట్టి
హేతువులన్నిటిని యితరులకువివరించిచెప్పనటల ఆరో
గము కరీరమందాశ్రయించియున్న మనవారికంగగా చెప్ప
నవసరములేదు. ఏనొకరుచేరికిసామిచ్చి వస్తువులకొనితె
మ్మనినను వాఁడొకదమ్మిడీయెనను దానిలో మిగుల్పుకొన
కమానడు. అట్లు మోసముచేయనివాడు నూటికొకడుం
డినను యజమానునికిమాత్రము వానియందు నమ్మికకుదు
రుటకు చాలకాలముపట్టును. ఎంత గుణవంతఁడైన శం
సాలికి బంగారమునిచ్చినను తానడిగినకూలి యిచ్చినప్ప
టికిని కొంతమోసముచేయకమానడు. ఎంతకొప్పవర్తకుని
యొద్ద సరకులుకొనబోయినను అమ్మువాఁడు కొనువానిని,
కొనువాఁడమ్మువానిని నమ్మివ్యవహరించరుగదా! ఇప్పుడిప్పు

దుమనతో నట్టి మర్త్యము తగుచున్నను కాజకీయోద్యోగు
 లొకరినొకరు నమ్మక వ్యవహరించుచుండుటవలన కలుగు
 చుండెడియుష్ట లగడనికి విశదమే. జనసామాన్యమునందీ
 దోషముకలిగియున్నది. ఇట్లని చునము నిరుత్సాహులము
 కావలసినయవసరములేను. 30 కోట్లప్రజలుగల భరతఖం
 డమున నేవంకయును వేలుపెట్టి చూపుటకు నీల లేనిసత్య
 శీలుతును నీతివరులు నెందఱోగలరు. అట్టివారు దేశాభివృ
 ద్ధిపై దృష్టిని దిప్పి పనిచేయనారంభించినయెడల దేశమునా
 క్రయించియున్న యీయవనమ్మికత్వరలోనే తొలగిపోయి
 సామాన్యప్రజలుగూడ తమధనము నిట్టికంపెనీలయందు పే
 యుటకు ప్రారంభింతురనుటకు సందియములేను ఇంకొక
 వృష్టాంతము; పై గ్రామముతోడను, పట్టణములతోడను,
 వ్యాపారసంబంధములు కల్పించుకొనుటకు రోడ్లు, మొద
 లగునవిలేనింతవరకు నాగ్రామములకు వర్తకవ్యాపారము
 సంగతియే తెలియదు. గవర్నమెంటువారుగాని, లోకలు
 బోర్డువారుగాని అట్టిగ్రామమునకితరగ్రామములతో సర
 కులు వగైరాలుపంపి తెప్పించుకొను వ్యాపార మేమియు
 లేదుగనుక నట్టిగ్రామమునకు రోడ్లునేయుట యవసరము
 లేదని మూనినచో నాగ్రామమునకు వ్యాపారము చేయు
 సవస్థ యెన్నడును కలుగదు. అట్టిగ్రామమునకు బండ్లు
 మున్నగువాని రాకపోకల కవసరములైన మార్గముల
 నేర్పబడినవెంటనే యక్కడ వ్యాపారము ప్రారంభమై

క్రమక్రమముగా వ్రబలును. అరీతినే యొకరినొకరు నమ్మి పనిచేయు దేశాభిమానులు తమదారిని జనసామాన్యము నకు కనుపఱచకుండినంతవరకు వారిగుణముమాగనేరదు. అట్టిరస్తాలను వారికిచూపించినవెనుక వారునామార్గముల ద్రోక్కుటప్రారంభించి క్రమక్రమముగా గుణము మార్చుకొని యొకరినొకరునమ్ముచు వ్యవహరించుటకష్టకాశము కలుగును. మనలో వస్తువుకొనదలచినప్పుడు బేరమనునది యొకటియుండుటచేత వర్తకునిమాట వెంటనే నమ్మకొను నట్టియుభ్యాసము మనవారియందులేదు. ఒక్కటే ఖండింపు ధరలకమ్మునని ప్రతిష్ఠగలిగిన షాపులయందే యవశ్యమిక్యును లేకకొనదలచుకొన్నవారు చెప్పినవెలకు కొనుచున్నారు. ఇప్పుడిప్పుడు మనవారిలోగూడ నట్టిపద్ధతివ్యాపించుచున్నది. గౌరవముతో వర్తకముచేయుదలచిన ప్రతి షాపునందునమ్మేడివస్తువులకును వెలలతోపట్టి ప్రచురపఱుపబడుచున్నవి. అందుచేత బేరమాడునట్టి యవసరము తప్పిపోవుచు నొకరియందొకరికి యవసమిక్ కవకాశములే కలుగట్టిగుణముమారిపోవుచున్నది. ఇప్పుడుమనదేశమున పరిపరిధములైన జాయంటుస్టాకు కంపెనీలు పొడసూపిప్రబలుచున్నవి. ఇట్టివానిసంఖ్య యింకనునభివృద్ధియై పట్టణములయందును పల్లెలందునుగూడ నిట్టికంపెనీలు వెలసి వానిస్పృహతో దేశముయొక్క ధైర్యవ్యర్థముగూడ వృద్ధిచేచునట్టి కాలమునకెనురుచూచుచు పనిచేయుచుండుబుద్ధివి

వృద్ధిజెందింతుపని వీద్యాధికులగు దేశాభిమానుల యందు
 న్నది. అట్టిపనిచేయుకండిన నెంతధవికుడయినను తానె
 న్నివరీక్షలయందుఁ గృతార్థుడయినను వానిజన్మము నిర
 రథము. ఇంతకుముందు బేరములవలన నెకరియందొకరి
 కి అనుమానము లెక్కువయగుననియునట్టియనుమానము
 లై కమత్యమునకు భంగకరమనియుఁ జెప్పియున్నందులకు
 గ్గీకాబార్లోదొరగార, ఇండస్ట్రియలు ఇండియా యను
 గ్రంథమున వ్రాసినయంశమును సాకల్యముగానిక్కడతె
 లియఁబరచియంతటితో నీప్రకరణము ముగించెదము.

ఒకఁడు గొడుగునెకటి కొనఁదలఁచె ననుకొనుఁడు. ఈ
 వ్యవహారములో నాతఁడెన్ని యబద్ధములాడునో యెన్ని
 యసత్యపుపనులు చేయునోచూతము. ఇతరనస్తువులతో
 పాటు గొడుగులుగూడనమ్మునట్టి దుకాణమున కీతఁడుపోవు
 ను. తనకుగొడుగు కొనుటయందే యభిప్రాయమిండినట్లు
 దుకాణదారుఁడు తెలిసికొనిన వెలహెచ్చగానడుగునని గ
 డియారము కావలసినట్లునటించును. (ముదటియబద్ధము)
 తరువాతి షాపులోనున్న గడియారములలోఁ దనకుఁ గా
 వలసిన రికములేనట్లునటించును. (రెండవయబద్ధము) షా
 పునందుతిరుగుచు గొడుగు లున్నచోటికిఁ బోయి వచ్చేవెల
 లో గొడుగు కొనునవసరము రావచ్చునన్నట్లునటించును.
 (ఇదిమూఁడు) గొడుగువెలయెంత యని యవగును. దు
 కాణదారు మూఁడురూపాయలు చెప్పెను. కొనునాతఁడు

వెక వెకనవ్వి ఒకరూపాయి కడుగును. దుకాణదారు నిరసనతో పెదవివిటచునుగాని రెండున్నరరూపాయిలకు దిగి యంతకు తక్కువ కిమ్మనని యొట్టు బెట్టుకొనును. అందు మీదకొనువాడు రూపాయిన్నరవఱకు బేరము పెట్టును. ఇకనంతకంటెఁజచ్చిన సెక్కువయియ్యనని యీతఁ డొట్టు పెట్టుకొనును (ఇది నాలుగు) ఇక్కడ వ్యవహారికముకొంత నిలచును. అమ్ముటకీప్తములేనట్లు దుకాణదారు తీసినగొడుగు మూలఁబెట్టును. కొనుటకీప్తములేనట్లు కొనునాతఁడులేచిపోవును. [ఇదియైదు] ఇకనిప్పుడెవఁడెక్కువసే పోషికపట్టఁగలఁడో దానిపయి వ్యవహారికములేలును. కొనునాతఁడుకొంతదూరముపోయి వెనుకకుఁదిరిగి యింకొక బేరముకు గుట కుద్యుక్తుడై యుండఁగా బేరముచెడిపోవునన్న యాదుర్దాతో దుకాణదారు రెండురూపాయలని కేక నేయును. కొనువాడు మనస్సునందిలి యల్లాసముతో వెనుకకు దిరుగునుగాని వచ్చిననుసరే పోయిననుసరే యనునట్టి నిర్ణయభావము మొగమునందగపఱచుచు రూపాయిపన్నెండణాలకడుగును. (ఇదియారు) దుకాణదారు 'తీసికో' యని యాగొడుగును మీదపారవైచి యంతకు ముందటిగొడుగును కొన్నవానికంటె నాలుగణాలుఖినియొద్దనెక్కువ లాగితినిగదాయని మురియుటతో నీబేర మాఖ రగును. ఇందు కొనువానియబద్ధములే లెక్కింపఁబడినవి. అమ్మువానియబద్ధములు మీరేలెక్కించి చూచుకొనుఁడు.

అ యః ప్ర భా వ ము.

3 వ ప్రకరణము.

నలో నేలాభమును లేని కోటమాలినప్ర
శ్నలువేయు. దురభ్యాసమున్నదికాని శో
ధనబుద్ధితో విచారిచుగుణమంతగాలేదు.
అధికప్రసంగమునకు మనవారికిగల పెట్టి
వింతయేకారణము. చూచిన ప్రస్థితిగింజ
నెల్ల బద్దలగొట్టవలెననునట్టి యిట్టి వింత
వలన లాభములేదు సరియేగదా యొక

ప్పుడు నష్టముగూడ సంభవించవచ్చును. ఏడవమీదనూ
యేరైలుబండిలానూ ప్రయాణము చేయుచున్నప్పుడు
మార్గవశమున మనతోడి ప్రయాణికులను వేధించువారు
ప్రతిదినమును కనపడుచున్నారు. మనవారడుగువానిలో
నెక్కువప్రశ్నలెత్తుని యొడలుమండించునట్టివి. ఈదిగువ
ప్రసంగమునుచూచి యిట్టిప్రసంగములను గూర్చి యెవరి
యనుభవమునకు వచ్చినవి చదువకులు వారే యూహిం
చుకొనుడు.

ప్రశ్న - ఏ దేయూరయ్యా ?

ఉ - మాది కాకినాడ.

ప్ర-మీయింటిపేరేమి?

ఉ-మీయింటిపేరు కనకాద్రివారు.

ప్ర-మాయూరనున్న కనకాద్రివారికిని మీకును నేమైన
సంబంధమున్నదా?

ఉ-(ఘూరిముడుచుకొని తనలో ఏడవఁడో యధికప్ర
సంగియనుకొనుచు మర్యాదకొఱకొపకబట్టి) ఏమోన
య్యా నాకు తెలియదు.

ప్ర-అదేమండీ ఇంటిపేరుగలవారినే మీఠెఱుగరా?

ఉ-మీయింటిపేరటివాండ్రు, మీయింటిపేరటివాండ్రు
మూలమాదిగెలలోగూడ నుండవచ్చును. ఇంటిపేరున
కును బాంధవ్యమునకును సంబంధమేమి?

ప్ర-ఏమయ్యా అంతకోపము. మాటచెప్పినమాత్రానికే
నొటిముత్యాలు రాలిపోవునా లోకముతోపాటని
యడిగినానుగాని లేకుంటే నీతో నాకవసరమెందుక
య్యా ఇట్టితినా తిమ్మతినా? కులమడిగితే కోపమెందు
కండి. పోనీగాని మీకేమి యుద్యోగము?

ఉ-నాకుతాలూకాలో గుమాస్తాయుద్యోగము.

ప్ర-ఏమిస్తారయ్యా?

ఉ-30 రూపాయలు.

ప్ర-తమకేమైనాపిల్లలా?

ఉ-(దైవమోగముచే బిడ్డనుగనిభార్యకాలముచేసిరెండు
మాసములే యైయిండుటచేత నీయధికప్రసంగమువల

నవానికి మనసు నెచ్చుటచే గుఱముగలిగి) సీ కెందుక
య్యా అవసరపుప్రశ్న (అని లేచిపోయి దూరమున
కూర్చుండును.)

ఇందుప్రశ్న వేయునానికిగాని జబాబుచెప్పువానికిగాని
లేకయున్నను భారమయినదొక్కటియులేదు.

ఒక పస్తు ప్రదర్శనశాలనూ, యంత్రశాలనూ, వృక్ష
మునూ, లోహమునూ, చూచినప్పుడుదానిని పరిశోధించి
పస్తు తత్త్వమును తెలిసికొనుటకై విచారించు గుణము
మనవారికంతగాలేదు ముక్కుమొగము లెఱుగనివారిని
పై నచెప్పబడినరీతిని కుప్పతిప్పలుగా నేయద్దేశమునులేచి
వెడదప్రశ్నలువేయుచుండ నాకొత్తమనిషి దొంగలనుప
ట్టుకొని ప్రచ్ఛన్న కేషముతోనుండి కూబీతీయుచున్నపోలీ
సుభటుడా యనుకొనుటకంటె కేరులేదు ఇటులవ్రాయు
టచే మనవారిలోకొందఱికి మాయం దాగ్రహముకలుగు
నేమో. అట్టివారి క్షమాపణకోరనవసరములేదు. నిష్పక్ష
పాతబుద్ధితో శాంతియుగయోజించిన కారణకార్యములను
చూచి దానివలనజ్ఞానాభివృద్ధి చేసికొనుగుణము మనలో
లేదని వారికే తెలియవచ్చును ఒక్క నిదర్శనమును జూ
డుదు. మనలోనింగ్లిషువిద్యనుచదివినపాఠును చదువనివా
గునుగూడ వాచీలనూ, పైంపీసులనూ, పెద్ద గడియార
ములనూ యొంట, నింట, నుంచుకొనుచునే యున్నారు.
గడియారములయొక్క యుత్పత్తికి కారణమును అవిపా)

రంభనుం దేదేశమందెన్వనిచే గన్నెట్టబడినదియు తత్సూ
 ర్వమును కాలమాన మేయే దేశములయం దేయేకాలము
 లయ్యుదెట్లెట్లు లెక్కించుచుండిరో యీయంశముల నన్ని
 టివి తెలిసకొనుమాట యటుండ, తమయెంటనొ ఇంట
 నొ టక్కుటిక్కు మనుచుండు యానిర్జీనప్రతిమకు నిద
 లుటకు ప్రాణప్రతిష్ఠ యెట్లుచేయఁబడెనొ ముగియనివాడ
 బహుదానిచేతులు కదలుటకుకారణమేనొ దానియందే
 యేదకృములకెట్లెట్లు సంబంధముకలదో తెలిసికొనుటకెం
 దలు ప్రయత్నము చేయుచున్నారో యోజింపుడు. గడి
 యారముతనుజేసికొని తిరుగువారిలో నందఱులక్కననడ
 కనెక్కువగును నెక్కువనడకను తక్కువగనుమార్చుకొను
 టకైనచేతగాక యట్టిమాఝు చేసి పెట్టుమని యితరులను
 దేవురించుచుండుట మనమెఱుగము.

ఒకయాంగ్లేయబాలునకు వాచినెకదాని నిచ్చినయెడలనా
 లుగైచుచినముల “టికు” “కికు” మనియది తిరుగుచుండ
 నహించి యూరుకొనునుగాని వారముతిరుగక ముందే డి
 ప్పులు చిప్పలునూడదీసి యాభ్యుపకిని చలనమునకును కా
 రణమేమై యుండునని శోధించికోధించి తనబుద్ధికియలవడి
 నంతవరకు దానిమర్తమును గ్రహించి తెలియనివిషయ
 ములలో పెద్దవారినడగి తెలిసికొనును. ఇట్లు ప్రతిదాని
 యొక్కకారణమును తెలిసికొనుటలో వాబాలునకుబుట్టు
 సంశయము లనంతములై యుండి పెద్దవారిని యక్షప్రశ్న

ములతో విసిరించును. సాయంకాలము వరకును పాటువడిసాయంత్ర మేవారూపత్రికనూ చేతబుచ్చుకొనియానందముగా కాలముగడపు తుండియొద్దకు నాటలో నలసిపోయి కుమారుడుచేరెనా యూత్రుడిమరనస్థ చెప్ప నలవిగాదు భంకులకుఁదాక్కాణముగా గ్లిక్ బాగ్లోగారు చెప్పిన పితృపుత్రసంవాదముండు బొందుపఱచుచున్నారము గదలో తగ్గి యీజీచైరుమీఁద పరుండి న్యాయుపేవకుచువుకొనుచున్నాడు. ఆసమీపమున బల్ల యొద్ద బొమ్మల పుస్తకము నెనుగుగాఁబెట్టుకొనియాబొమ్మలయందు దృష్టి తప్పించి కొంతసేపు గోడనున్న గడియారము వైపు చూచిచూచి -

కుమా-నాన్నా !

తండ్రి-(తనకత్యంతావసరమైన ధనముతోచేరిన సంగతులను జూపుచు తనకు తొందర కలుగ చేసినందులకు చిటచిటలాడుచు) ఏమి, ఎందుకు ?

కుమా-నాన్నా, ఆగడియారము ముండ్లను చుట్టు త్రిప్పేది యేది.

తండ్రి-(కుఱ్ఱవానికి జ్ఞానాభివృద్ధిచేయు తలంపుతో శాంతముగాను, వృధగా తనకాలము చెడిపోకుండునట్లు లను) ఏమున్నది, తాళముచెవిపెట్టి త్రిప్పితే స్ప్రింగు గట్టిగా చుట్టు కొనును గదా. అంతట చక్రములు

గిరిగిర దిరుగుచు ముండ్రను త్రిప్పును. (మఱల పేపరు చదువుటకారంభించెను)

కుమా—(ముహూర్తనూత్రమాని) నాన్న,

తండ్రి—[ఓక్కలిచీదరతో] మరల యేమివచ్చినది.

కుమా—స్పింగంటే యేమిటి?

తండ్రి—(పితృశాంతముమూర్తీభవించినటుల మౌనము నిట్టూర్చు విడిచి, చదువుచున్న పేపరు విడిచి, గడియారము క్రిందకుదింపి, అద్దపుమూతతీసి, గడియారమును విప్పి స్పింగుచుట్టను పిల్లవానిజూపించి అది చేయు పనిని బోధనఱచి, యీగడియారమును మఱల నమర్చి, యూడదీసిన యద్దపుమూతను మఱల తిగిలించి గడియారమును యథాస్థానమంతుంచి, తిరిగి పేపరు చదువ నాగించెను.)

కుమా—(మఱియొక ముహూర్త ముతాళి) నాన్నా!

తండ్రి--(పండ్లుగొట్టికొనుచు) ఇంకేమి మునిగినది?

కుమా—ఇటునటునాడునుండెడియాబంగారపుబిళ్ళ సంగితి చెప్పినావు కావు.

తండ్రి—(ఒడలువాండి) ఏమిపాపము వచ్చింది. ఇదిభరించుట-- (అంతటితో కోపము. నడచుకొని) నాయనా! నీకు నిద్రబాయ్యే సమయమైనది. అచిన్నబంగారు బిళ్ళను గుఱించి యింకొకనాడు చెప్పెదను. [ఇట్లనుచు పరిచారికగొట్టు గంటవాయింపుచున్నాడు.]

(అంతట దాదివెంట బాలుడు వెళ్ళిపోవుచున్నాడు)

మనలోనిట్టి ప్రశ్నలనడిగి వస్తుతత్వమును తెలిసికొనుబుద్ధి మనబాలురకులేదు. నూటికొకఁడో కోటికొకఁడో యట్టివాఁడుండినను చెప్పఁగలిగినశక్తి పెద్దవారికుండదు. శక్తికలిగియున్నను తగినయోచికయుండదు. అసలిట్టిప్రశ్నలను వేయు శిశువుల నధిక ప్రసంగులుగనెంచి క్రేలు కణిపెడులేవు పెద్దపోకిళ్ళు పోయెదవా, నీకెందుకురా కొఱమాలినప్రశ్నలు, అని నొరు మూయిండుచు నేప్రశ్నలనువేయక తోడిబాలురతోనైన గంతులు వేయక ముడుచుకొని మూలఁగూర్చుండియుండు పుత్తునిగూఁజంతునిగా నెంచుచుండురు. ఇప్పుడిప్పుడట్టి దశమారిపెద్దవారు చిన్నచిన్ననంగతులు పిల్లలకు స్పృహండుటచేత నేర్చుకొనుబుద్ధిపిల్లలకును బాడము చున్నయది. ఈగూఁమును వృద్ధిపఱచుటమిగుల యావశ్యకము అట్టిజ్ఞానోదయము శిశుసామాన్యమునకు కలుగవలెనంటిమా తండ్రులకన్న తల్లులెక్కువగా దీనినిబలపఱువవలసిన వారుగానున్నారు. పిన్నవయస్సునందేయొకటి రెండుగడియలు బాలుడు తండ్రియొద్ద చేరునొగాని తక్కినకాలమంతయు తల్లిచేత చేరియేయుండుచుగదా!

పిన్నవయస్సునం దెట్టిశిక్షకలిగిన పెద్దతనమున నాదారి నే వానినడవడియంపును అందుచేత విద్యాగంధమెఱుగనిమూఢ స్త్రీలచేత పెరిగినపిల్లలకు నాస్త్రీలవలెనే ప్ర

తిదానినిగూర్చియు తప్పగునభిప్రాయములే కలుగుచుండును. ఆకాశమున మబ్బుగ్రమ్మి పెళపెళధ్వనితో నురుమువినబడిన కొడుకుబెదరి తల్లికంఠము కాగ్రలించుకొని నిలుపుగ్రుడ్లుపడి మిన్నువంకజూచి “అమ్మాయదియేమి” అనియడుగ “జడువకునాయనా” యని వెన్నుపైని మూడుచటపులుచటచి దేవేంద్రునిరథము పోవుచుండగా శీలయూడిపడ్డదనుకొని అశీల తనమీదను తనబిడ్డమీదనుపడకుండుటకు ఇంద్రపుత్త్రిఁడైన యర్జునునిపేళ్ళన్నియుదలచుకొని వివత్తుతప్పించుకొనినట్లు గుండెలుకుమటబటచుకొనును. కావున న్యాయమగుశోధనశక్తి పిన్నవయస్సునందేకలిగి పెద్దవారయిన వెనుక ప్రకృతిశాస్త్రాదులయందు ప్రవీణులగుటకు స్త్రీలు విద్యానతులుగావలయును.

స్త్రీలబలలని వాడబడుచుండినను వారిలోనధికాబలయగు స్త్రీపురుషులలో బలతమునికంటె మిగుల బలవంతురాలయి యుండునని యొక గ్రంథగర్తవ్రాసియున్నాడు.

“స్త్రీణాం.....బుద్ధిశ్చాపిచతుర్థణా సాహసంషడ్గుణాంచైవ.....భవేత్” అనునట్లు విద్యగఱపినచో స్త్రీలకు జ్ఞానాభివృద్ధికలుగుననుటకు సందియ మేమియునులేదు. అట్టి జ్ఞానాభివృద్ధికలిగి యుక్తాయుక్తములుబాగుగ యోజించుశక్తిగలిగినప్పుడు దేశోపయోగకార్యములు చేయుటకు వారిసాహసము తోడ్పడకమానదు.

అట్టిజ్ఞానమునునహనమును స్త్రీలకుగలిగియున్నప్పుడువు
రుషులయత్నములు తప్పకకొనసాగును దేశాభివృద్ధికి సాధ
నములగు నెన్నెన్ని గొప్పయుద్యమములు స్త్రీలమాధ్య
మువలన చెడిపోవుచున్నచో తలంచుడు. పైనచెప్పబడి
న యాంగ్లేయుబాలుడు గడియారమువిషయమై తెలిసికొ
నియంతటితో నిలువక యాగడియారమునందలి లోహము
లనుగూర్చి ప్రశ్నలుచేయ నారంభించి యాలోచనములకు
స్థానభూతమైన భూమియందలిపాఠలయొక్క శ్రత్వమునుక
నిగొప్పశాస్త్రజ్ఞుడగుటకు చిన్ననాటి ప్రశ్నలే హేతుభూత
ములుగదా ?

ఇట్టి గుణముహిందూబాలురయందుదృఢించి పెంపుచెం
దవలసియునది. అక్కడక్కడ నక్కడనొయ్యొక్కొక్క బా
లున కీగుణముకలుగుటయే దీనియభావమును సూచించు
చున్నది. ఇట్టిజ్ఞానముదృఢింపక పోవుటకుగల హేతువుల
నుకొంతవిచారించుము. దీనికిప్రధానమగునదిమనలోకాభిమ
తిబేధములేర్పడి బ్రాహ్మణులు భూదేవులను నమ్మకముగలి
గి యేయుంకమునందైనను వారుచెప్పినమార్గమున పోవుట
యేనీతియని ధర్మశాస్త్రములు చాటుచుండుటచే నీగుణ
మున కవకాశమెంతయును లేకపోయినది. మనవేదాంగప్ర
కారము ప్రకృతియంతయు నసత్యనియును ప్రకృతినివిస
ర్జించి కాంతలత్యజించి యోగియై పరిమార్తయందై కృ
మగుటకు ప్రయత్నముచేయుటకన్న వేటొక విధికృతము

లేదని యోగశాస్త్రము ఘోషించుచున్నది. ఐహికమునుండి యాహుష్టికమునకెగయు మాత్సర్యవలంబించుట దుష్కార్యమనియెవ్వరును చెప్పజాలరు. కానిగృహకృత్యములనుతాకిక ధర్మములనువిసేర్జించుకొని ప్రతిమానవుడునుచెట్టుకొకడుగను పుట్టుకొకడుగనుచేరి కన్నులు మూసికొని కదలకుండుట లోకవ్యవహారమునకు ననర్థదాయకము. కిచ్చటయోగాభ్యాసముయొక్క గుణగుణములను విమర్శించుట మాపనిగాదు ముక్తిసాధనములెవ్వియైనను యోగులచర్య లెట్లుండినను లోకులందఱును యోగులై విరాగులుకారుగదా! సంసారసంపర్కమునుత్యజించిన బ్రహ్మచారులు పరివ్రాజకులు మొదలగువారికి తీర్థయాత్రలకునుభిక్షులకునుయథావిధిగా గృహస్థాశ్రమమునవలంబించిన సంసారులుండక తీరదుగదా! ఈసంసార మొకసాగరమువంటిది దీనిదరిజేరుట దుర్లభము. ఈసంసారమును భరింప వలసినవారి యర్హకృత్యములు పలువిధములై యున్నవి. జనకునివంటి భక్తివైరాగ్య పుంపన్నుడుగూడ తాకికవ్యవహారములను రాజ్యభారమును వహించి శ్రద్ధతో జరిపెను. గృహస్థాశ్రమమునుండి పరమభాగవతోత్తముడైన వాడేయుత్కృష్టుడని మనమతము చెప్పుచునే యున్నది. కాబట్టి శరీరమాద్యంభులు ధర్మపాదసంఘాతమున ప్రకారమే ధర్మమున కైనను దేహబలమునుబుద్ధిబలమునువిధిగానుండవలయును. తానెంతసేతపడుచునుతినుటకన్నము

సంపాదించు కొనకుండుట కెవ్వనికిని వీలులేదు. లోక మందు పెంపుచెంది శక్తియు క్షులయందును నైశ్వర్యము నందునునితర దేశములతోడూలదూగి, కొన్నిటియందైనను మార్గదర్శిగా శుండపలయునన్న నైహికాభివృద్ధిగూడమ నకవసరము.

వట్టియైహికాభివృద్ధికొరకే మనుజులును, సంఘములు నువ్యవహరించినయెడల లాభములేకు. ఏకార్యములయం దును నీతివిడువరాదు. లాభమును మాత్రమెచూడకమంచి దారినియుభివృద్ధిని యుత్తమజీవనము మొందిమానవజన్తము సార్థకముగాజేయుట యత్యంతావసరము.

యోగ్యతా రహితమగు బలము నైశ్వర్యమును ముప్పనకే కారణములగును. సకలైశ్వర్యములతోడను దుల తూగుచుండి యుండ్రాదులజయించిలోకమును గజగడవ డకించిన రావణాసురుడు నుగుణవిరహితుడగుటచే నెట్లు నశించెనో రామాయణమునెఱిగినవారికివిశదమే. దయా మయుడైన పర్యేశ్వరునిచే సృజియింపఁబడిన యీవిచిత్ర ప్రపంచమునందుగల సకలపదార్థములనుమనకు ప్రసాదించబడిన బుద్ధిచే లోకాభివృద్ధికై వినియోగించుట నీతిగాని యట్టివానిని యసర్వములపినినర్జించుట నీతిగాదు. ఒక్క సంపారమునకు ముఖజీవనము కలుగచేయవలయునన్న నెన్నివృత్తులు వలయునో యోజింపుడు. మన వేదాంతము గొప్పదిగావచ్చును. మనగీతలు, భాష్యములును మో

క్షమార్గదర్శనములు కావచ్చును కానికాలచక్రముతిరుగుటలో మనకుగలిగిన మార్పువలన గోముఖము చేతికి దగిలించుకొని తావళముద్రిప్పుచుండిన వ్యవహారమునాగదు. కొన్నిసంవత్సరములక్రిందటివరకు హిందూదేశ మొకరీతిని బాగుపడుచు వచ్చినది కాని దివ్యజ్ఞానసమాజమును పేర 'తియసాఫికల్ సొసైటీ'యనునది బయలుపడేటట్లుచే మన యభివృద్ధికి కొంతయడ్డుగలిగినదని మాయభిప్రాయము.

ఇట్లనియితరసమాజములకన్న నీదివ్యజ్ఞాన సమాజమును దెక్కువదోషమున్నదనికారుదానిమంచిచెడ్డలనిక్కడ విచారించుట కవకాశములేదు, కానినిన్న మొన్నటివఱకు మద్యపానముచేసి గోసూకరమాంసములకుక్షింభరత్నము జేయుచుండిన యన్యదేశీయులగు స్త్రీపురుషులువేమ మనయోగాభ్యాసముచే నాత్మసందర్శనముచేసి యనేకవేల యేండ్లకుముందు ఘటములనువిసర్జించి సూక్ష్మకీరీధారులగు మహాత్ములతోఁ గలిసి ప్రసంగములు సలుపుచుండి దూరదృష్టి, దూరశ్రవణాది మహాశక్తులను పొంది మానకు పదేశకర్త లగుచుండ నాసమాజమునజేరి యట్టివారిచే నుపదేశములను బొంది వారిలోఁ బురుషులకు యజ్ఞోపవీతధారణమును, స్త్రీలకుఁబసపుకుంకుమయును ప్రసాదించి వారిచుత్తమ బ్రహ్మణులుగా నెంచుచుండెడు నీదివ్యజ్ఞానసామాజికులలో పలువురు జాతి మత భేదముల వలన కలుగుశబ్దములను గ్రహించి అన్యదేశయాత్రలు సలిపి

సంఘమును చక్కబఱచుకొనఁ జాలకున్నారు. అన్యదేశముల నుండి యిక్కడికి దిగుచుతిచ్చేయఁ బడిన దివ్యజ్ఞానముస్వతస్సిద్ధముగ సారవంతమయినదై యుండవచ్చును. ఎట్టిపుష్టిగల బీజమయినను నిస్సారముగుభూమిలో నాటినపుడు మొలకయెత్తుటయేకష్టము బ్రదికిచెట్టగుటతటస్థించెనా బదనికలును వెట్టితలలును వేసి కుక్కుమూలిపించెలనుకాయును గానిరసవంతములగు ఫలములనీయదుగదా ! పలుకారణములచే నిస్సారముగు హిందూబుద్ధియందెట్టిసారవంతమయిన బీజమును నాటినను నాటినవాని యుద్దేశమును నెఱవేర్చి ఫలమునీయజాలను ఈదివ్యజ్ఞానసమాజమునందు బ్రవేశించిన మన నారిలోన నేకుటుమాధ్యము సేవించి యుండి సముద్రయానమునకును అన్యదేశయాత్రకును దురాచార విసర్జనమునకును శత్రువులునుగనున్నారు దురాచారములనే వృద్ధిచేసికొనుచు యైహికాభివృద్ధి విషయమయి పంపుచెందుచున్న యితరదేశముతోకలిసికొనుటకడుగిట్లు జాలకున్నారు. “రామ” “శృష్ణ” యని ముక్కుమూసికొని మూలకూర్చుండుటవలన దేశాభివృద్ధికలుగ నేరదు. కాలముమాటినది. ఇన్నింటి బహుదేశస్థులకుగల కీర్తిప్రతిష్ఠలును, శక్తియుక్తులను, సర్వవిదాభివృద్ధులును చూచినంతోపించినలాభములేదు ఆదేశమునకట్టి యభివృద్ధికలుగుటకుగలకారణములను తెలిసికొని యన్యపరిపాలనముక్రిందనుండుటవలన సర్వమునకు ప్రభుత్వము వారిమీదనే భార

ముంచక స్వప్రయత్న మువలన పలువిధములై నవశులుచేసి
కొనునట్టి యవసరమిప్పుడు మనకు గలిగినది. శాస్త్రపు
రాణములయొక్కయు, వేదములయొక్కయు, ఘోషకొం
చెయువెనుకనుంచవలయును. ఇప్పుడు ప్రపంచమునాడించు
చున్నయదియిటువంటి వేదాంతమునే ప్రధానముగాజేసికొని
కాలమంతయుసండుక్రిందనేవ్యయింపెట్టుచున్న దేశమభివృ
ద్ధియొట్లుచెందును? మనలపరిపాలించుచున్న యాంగ్లేయు లెం
తకాలమువేదాంతమే ప్రధానవిద్యగానుంచుకొనివ్యవహా
రించుచుండినో యంతకాలము వారిదేశముపెంపుచెందక
ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమభివృద్ధి నొందియంత్రసాధనములేర్పడి
నమూడునాలుగు శతాబ్దములనుండిదినదినప్రవర్ధమానమౌ
గుచున్నది. కావున మతమును దూషించితిమనియు నింటి
గుట్టు బయటబెట్టితిమనియు మమ్ములనిందింపక కన్నులు
దెఱచి సర్వదేవతలపరికించి, యిప్పుడు లోకమందు ప్రవ
హించుచున్న ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞానమును అందునుండిబ
యలుపెడిలిన యంత్రశాలాభివృద్ధిని బాగుగకనిపెట్టి అ
యఃప్రభావమును కన్నులారజూచి కాలవారాశిలో తే
లివరిజేసుటకు తగుప్రయత్నమును చేయకున్న నడుగంట
క మానము. ఇట్టిదశమనకు రానలయునన్న నిదివరకు చె
ప్పబడినటుల స్త్రీవిద్యకును, ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమునకు
పూర్ణమైన సాధనముల నేర్పఱచి పిన్నవయస్సునుండియు
నొకరినివన్నియును నీళ్ళును తెల్లనివన్నియును పాలున

నుకొనక, మనము చూచినదానిగుణతత్వములకెల్ల పుష్కరముగా కనుగొనుశక్తి మనవారికి కలుగజేయవలయును. ఇట్టి విచారణగుణము లేకుండుటకు మరయొక్క కారణము గలదు. ఈ దేశమున జీవనమునకు వలయుపదార్థములు బహుస్వల్పములు. ఉన్నదానికన్న నస్తువులనభివృద్ధి మొందించవలసిన యవసరమంతగా లేకుండుటవలన నిట్టిగుణమున కవకాశమే లేకుండినది. ఈభరతఖండము నందెక్కువ ప్రదేశములయందు నలిబాధలేకుండుటచేతను కొన్నిప్రదేశములయందు దుష్టపరిణామముగానుండుటచేతను వస్త్రీధారణము చూసమును కష్టకొనుటకు మాత్రమే యవసరముగా నేర్పడినది. ఏసాలెవాడునేసిన వస్త్రీమైన నందులకుచాలియుండుటవలనచలిదేశములయందు వసించు జనులవలె చలిబాధలేప్పించుకొని యారోగ్యముగ జీవించుట కవసరమయిన వస్త్రీములను తయారుచేయుటకు సాధనములగు యంత్రములనా కనిపెట్టి నానాట యభివృద్ధి చెందించుచుండుటకు బుద్ధివినియోగపఱచవలసి నట్లుమనకట్టి యవసరములేకపోయినది. కొంతకాలమునకు పూర్వమెచ్చట జీవింపువారి కవసరమయినపదార్థము లచ్చటనూ యాసమీపముననూ దొఱకుచుండుటచేత వీరనుభవించెడు వస్తువులును మిక్కిలికొద్దివిగానుండెను దానికనుగుణ్యముగనే వర్తకవ్యాపారముండి కూలివాని భుజము

గంతయెద్దు, గూటిబండ్లి, యీవర్తకపు సరికులను మోయుటకు సాఫోయియుండినవి. ఎక్కడనో యెక్కుడుప్రయాణము చేయవలసినచి నడవజాలకుండున మోటుబండిలోనూ సవారిలోనూ పోవుచుండెను కాబట్టి యెక్కువసరికులను తక్కువఖర్చుతో తిప్పిల్పకాలములలో నెగుమతి దిగుమతుల చేయుటకును కాలమును, నృధావ్యయముచేయక తక్కువ తగు బాటతో దూర్గయాణమును చేయుటకును దివారాత్రములు మోదనచేయవలసిన పని మనవారికింతకు పూర్వమవసరము లేకుండినది. కాని, యంత్రములను చ్చోంకబెట్టుకొని యన్యదేశీయు లిక్కడకు దిగియిక్కడ నిష్ఠవేయ మొదలిడినారు. యంత్రశాలలేర్పడు చున్నయవి. రోడ్లు, ఇనుపదారులు, కార్వలు, అనకట్టులు, మొదలగునవివెలసినవి వర్తకవ్యాపారమెక్కువై సది. ప్రయాణములు సులభమాయెను. అవసరవస్తువు లభిస్తుద్దయగుచున్నవి. పాతపద్ధతులతో జీవనము చేయుటయందుదృష్టి తప్పుచున్నది దేని తోడను సంతృప్తిపడి యూరకుండక యెక్కువయందాశ పుట్టుచున్నది. కొద్దివస్తువులతో సంతృప్తిపడి జీవనముచేయుచుండెను పూర్వకులను అభివృద్ధికై పెనుగులాడుచుండు మనకును సుఖమనండు తారతమ్యమెట్లుండినను మనము స్వస్థతలేచి యిప్పటికాలమున కనుగుణ్యముగ నడవడి

మాకుకొని చాకచక్యముగా పనిచేయవలయును లేదా కొద్ది కాలములో కూపుమాసి పోనైనను పోవలయును.

దీనికిఁగూడన సోతువు మన వానికిగల పరమశాంతియు నీవచ్చును. మంసువేసవిలో నుదయముమొనఁగు సాయం కాలమునరకు నెండఁగోనిఁగవబడి యేతాము తొక్కుచు నొ గూడఁగట్టి తనవరోపాలమునకు కారెముఁగో నిరెక్కించుచునొ యుండుటకల . టుపడిన వానికి గల శాంతము పాత్రాశముయిగిడి గంగనుపైకిదీయవలసివంత యనసరమా తని బుద్ధికెల్లు స్ఫురింపజేయును. ఒక్కపాటువునకు గావల సినదూదిని చూచుదినములనరకును “తుక్కు” “తుక్కు” అని కొట్టు కొనుచుండు దూదేకుల వానికిని, ఒక్క పంచల చాపు నేయుటకు వారియు దినములు సన్నపు గోతిలో శాంతముగ గూర్చుండు పట్టుకాలె వానికిని 12 మైశ్రప్రయాణము చేయుటకు 12గంటలకాలము పోతులబండలో కులుకుచుండెడివానికిని దూదేకులదండెను మగ్గమును బండిని నృద్ధిజెందించుకొను యోజనపుట్టనేరదు. ఒకవిధముగా శాంతగుణమునుంచిదిగాని యిట్టిశాంతతనవలన ప్రయోజనములేను దీనిని విసర్జింపవలయును కష్టములకోర్చి పూనికతోపనిచేయుచు నితరులముగొను కల్లలకును వాగోపించునిందలకును సంకుగొనక పట్టినపట్టు విడువక పూనికకార్యమును చేయు శాంతము శాంతము

గాని యొక్కడున్నావు కంటియనిన వేసివచోటనే గొంగ
ళి" యనుశాంత మదియా వహించియుండినవారిని నిరర్థ
లజేయును. ఈపాడుశాంతమును పారదోలువరికునుమనకుగ
లజననాధారములను పెంపుజేందించుకొనుట యెటులని
యోజించు గుణముగల్గివిల్లదు.

నాల్గవహేతువు, పూర్వాచారావలంబనము 'ఏపనిచే
యబూనినను దానిమంచిచెడ్డలను యోజించక యుడివరికిది
మనలో లేదుగనుక నికముంగును తనలంబించమనుట. ఇ
దినుందిని యాపుటయ్యదే విశేష ముపయోగపడుచున్న
దిగానిదోషావలంబనముని కెంతమాత్రమును నిరోధము
గాజాలకున్నది. ఇంటిభోజనకాలమందాగ్లేయ భాషనుచ్చ
రించినదోషమునుకొని 'హరిహరా యని చెవులుమూసికొ
ను వారాండ్లయ భాషయం దారితేరిన వారిలోనే క
న్నట్లుచున్నాడు. ఇకి వైదికులమాట చెప్పనక్కరలేదు.
కాని వీరిబుద్ధి కుశలతయు, యోగ్యతయు, గుణగుణ వి
చక్షణ శక్తియునెట్టిదోచూడును. మడికట్టుకొనియున్న కా
లమం దింగ్లీషు భాషతో వాసిన కాగితములను నుట్టకు
కాని యింగ్లీషు పదములతోనిండియున్న కాసులను, రూ
పాయిలను డబ్బులను దేవతార్చన పెట్టెలలో పెట్టుటకు
సంశయించు పితృకార్యములయందాయ్రింగ్లీషు పదముల
తోనిండిన నాణెములుగడిగిన నీళ్ళతో తమపెద్దలను స్వర్గ

మునకుబంపువారు. మఱికొందరు కిరసనాయిలును, కిరస్తానీ చమురని విసర్జింతురు. క్రైస్తవుల చేతినీరు ద్రావుట యిట్టి మహాసభావులకు దోషముగాని మాలమాదిగెలచే సింగ్లీషుకాపెనీలలో తయారుచేయబడిన సోడా లెమునెడ్డు బుడ్లను త్రావుటకు వెనుదీయరు. ఇందులెండు తిరగతుల వాదోబయలుదేరినారు ఒకగుసోడాను వేరొకస్థానులో పోసికొని త్రాగువాగును రెండవవారాబుడ్డి యశుచిగా కుండ దానిని తామేవిప్పకొని దానితోనేత్రాగువాగును. సాలెచాని మగ్గమునకుగాని కుమ్మరిచాని సారెకుగాని కంసాలిచానిపట్టెడకుగాని ఏమాత్రము మార్పుచేసినను దానితో పనిచేసినసాపముని వాడుదానిని విసర్జించును. ఇప్పుడిప్పుడట్టి దుర్భిప్రాయములుపోవుచున్నను గురాచార పితౄశకుంకను జరులనావశించియేయున్నది.

ఆఫ్రికా, అమెరికా, దేశములయందు ఐరోపావారుప్రవేశించు కాలమున సక్కడ నివసించుచుండెడు అడవి మనుష్యుల వంటి వారము మనము కాము. వారు సర్వవిధముల సశుప్రాయులుగ నుండుటచే వాళ్ళాత్మలపద్ధతులనై యన్నిటియంచును పూర్ణముగనవలంబించి స్వజాతిపద్ధతుల దాపుమార్పుకొనవలసివచ్చినది. మనకట్టి దుర్దిశలేను. మనలనిప్పుడు పరిపాలించుచున్న యాంగ్లేయులొక జాతిగానేగ్నడక పూర్వమేయనేకీ వలసవత్సర

ములక్రిందట మతముగను మోగవిద్యయందును శాస్త్రములందును కృషి వాణిజ్యములందును, శిల్పములందును విద్యయందును ముఖ్యత శయంబునకును పుట్టికి నాగరికములని ను చె దయున్న దేశముల కిన్నిలకే తనయైశ్వర్యాభివృద్ధిని వినియార్జియించి మనదేశమునతిదానియందును నాంగ్లేయపద్ధతుల నచలంబించుట కేవలము లేని అట్లనలంబించుట నీతియునుకాదు. మనయందలిమంచిని యాంగ్లేయులకిచ్చుచు మనకేవలమునునవాటిని వారివలన గ్రహించుచు హింసపులముచేసి చెడగొట్టుకొనకుండి జపానుదేశముపృద్ధిబొందినటుల పృద్ధిబొందుటకే ప్రయత్నముచేయుచుండినలయును. 'సద్విద్యయందున్నగొనగనలయు' ఆంగ్లేయవిద్యలనలన పృద్ధి చెందినవారిలో కొండిటిట్టి గుణగ్రహణమును చేయుచున్నారు. గాని పరీక్షలయందారి తేరిన వారిలో ననేకులట్టి లాభమును పూర్తిగపొందుచున్నారని చెప్పటకువీలులేదు.

క్రిందటిజనాభాప్రకారముమనదేశమున 100 కి 96రుచదువురానివారును 4గురుచదివినవారుగను తేలిసది ఈచదివినవారిలోతనపేరు తానువ్రాయుదుమాత్రమునేర్చినవాడుగూడ చేరియున్నాడుదీనినిబట్టిమాడగానిప్పటికింక నుమనలోజనసామాన్యమునకువిద్య లేనేలేదు. ఉన్న వారిలోనూటికి 99గురు ఏదోయొక యుద్యోగమునుసంపాదించుకొనిపొట్టపోసికొ

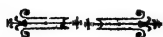
కుటకుప్రయత్నముచేయువారే. అందుచేత సన్య దేశాభివృద్ధికి హేతుభూతిములగు సద్గుణులలోవేనిని దేశకాలపాత్రముగా గనికొట్టి మనగువలంబించి మనకనగుణముగనీతిని వృద్ధిచేయుట మొట్టమొదటచుచు గుణగ్రహణమునకై వస్తువిచారిమును చేయుజ్ఞానము మనలోనింకిని పొడసూపకున్నయది. పరీక్షలకు జరుపుదినములలో నాపరీక్షలకు వలయు గ్రంథములను వల్లించి తలపెండకుక్కు కొని పరీక్షకాలములో గ్రక్కి యంతటితో పొట్టచేతబుచ్చుకొని కచేరీలవెంటబడి కన్నకన్న హని నాశ్రయించి కడుపుపంపుకొను చుండును. అకోపకారకార్యములు చేసినవారియొక్కయు దేశాభివృద్ధిసాధనములగు యంత్రములను గనిపెట్టినట్టియు ప్రపంచయాత్రలను సలిపి సర్వదేశములను పరిశోధించి తమజ్ఞానమును ప్రపంచోపయోగమునిమిత్తమై ప్రసాదించినవారియొక్కయు జీవితములకు చువుటయన్న తలనెప్పి; యంత్రములకు పనిముట్లను జూచినచీదరి; చెట్టయివంగనిది మ్రానయి వంగునాయనుకట్టు వెన్నుముదిరి మీసములును గడ్డములును బలసి పండినవాని బుద్ధులు బాగుపరచుటకు కాలదోషముపట్టినది. మన యాశలన్నయును బయలు దేరుచున్న పిల్లలయందే యుంచుకొనవలయును. వారిని బాగుచేయుటయే మనదేశమును బాగుచేయుట. ఇదివరకు కాలేజీలయందును స్కూ-

శృయంతును నేర్చుకొనిసవిద్య న్యాయమగువిచారణ శక్తి
వికలుగజేయ జాలకుండుటచే నట్టిశక్తికల్పించుటకు సాధన
మగు విద్యను మనబాలురకొసగునట్టి ప్రయత్నమును దే
శాభిమానులగువారు చేయుటవిధియైయున్నది.

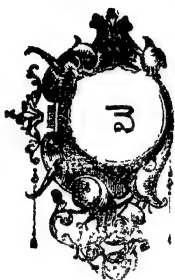
మనము బొగుపడ దలచుకొంటిమా వస్తువిచారగుణ
ముపరిల్ల చేయవలయును.

అయఃప్రభావము.

4 ప ప్ర క రణ ము .

నుకటి ప్రకరణమందు చెప్పబడినప్రకారమువస్తువర్తములనెల్ల మూలముట్టుగ తెలిసికొనునభిలాష మనమునజనించుట చే విన్నవయస్సుదాటులోపలనే పలువిధవస్తుతత్వముల బాగుగ దెలుసుకొని జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగుటచే నట్టిజ్ఞానము లోకోపయోగమునిమిత్తము వినియోగపఱచుటకవకాశముకలుగును.

ఇంతతెలిసికొని మన్నుడిన్న పామువలె పడియుండువాడెవ్వడునుండడవికూయభిప్రాయము. ఎక్కడనొయొక్కడట్టివాడుండినను వానిజీవనము మృతేతుల్యము. లోకమునుబాగుపరచి ప్రజాసౌఖ్యమునై శ్వర్యమును పెంపుజేందించుటకు మార్గములనేకములుగలవు. విద్యయెంతచదివినను లోకోపకారచింతనకెంత మనముపురికొల్పుచున్న నిప్పటిలోకావస్థనుబట్టిధనసహాయములేకయే గొప్పయుద్యమమునుకొనసాగించుట దుర్లభము. ఇటువంటిజ్ఞానాభివృద్ధిగలవాడై శ్వర్యసంపన్నుడగువాడనయ్యెనా తనధనమును త

నలాభమునకును దేశాభివృద్ధికినిగూడ వినియోగపఱుపజాలియుండును. మూషకమార్జారముల కెట్టియనుబంధముగలదో యత్తోడండ్రకట్టి యైకమత్యముగదా! అందుచే పౌరాణికబాంధవ్యమివిధముగానేర్పడియున్న యత్తోడండ్రకు పొత్తెట్లుఘటిల్లును? లక్ష్మీనరస్వతు లత్తోడండ్రకుటచే నెక్కడనొపూర్వజన్మసంస్కారిముగల కుటుంబములయందుదప్ప వీరిద్దరికి పృథక్పృథక్పాతకముగతియైయున్నది ధనవంతు లగువారికి విద్య యుండుటయు విద్యాంసులుధనవంతులగుటయునతిది. అందుచేపై నచెప్పబడినరీతిని జ్ఞానాభివృద్ధినికలుగజేసికొనజాలిన మనశ్శాస్త్రోపసేకులు తమ యుద్యమములను కొన సాగించుకొన జాలినంతటి ధనములేక గుడ్లుమిటకరించుకొని చూచుచుండవలసినవారుగా నున్నాడు. అనకాపల్లిలో చంద్రశేఖరశాస్త్రి బోర్డింగు హైస్కూలునకు ప్రథమో పాఠ్యాయులగు రామమూర్తిపంతులుగారికి ధనముండిన విద్యార్థుల నెట్టిదశకు తేగలుగుదురో వారినెఱిగినవారికెల్లరకును విశదమే. ఆయన సహృదయుడగు సూర్యనారాయణరావుగారు పెన్నిలపాస్ట్రోరీ నుకదానిని ఉత్తర సర్కారులలో నిర్మింపఁదలంచి సకలకష్టములకోర్చి యాపాస్ట్రోరీ విషయమై తెలిసికొనదగిన సమస్తసంగతులును బాగుగ తెలిసికొని జమీందారులతోడను, లక్షాధికారులగు వైఖ్యులు మొదలగు వర్తకులతోడను, నీరడియున్న మనయుత్తరస

రాజులలో తడిమన్న పొడిమన్న గాదిరిగి యట్టిప్యాట్టో
 రీని స్థాపించుటకు కావలసిన స్వల్పమొత్తమునే జమచేయ
 లేక యామధ్యను కలకత్తా, బొంబాయి, మొదలగు దేశ
 ములయందుఁ దిగుగుచు సంచారకాలములో క్రిందటిసంవ
 త్సరము డిశంబరునెలలో జరిగిన యిహలోక వైశుంఠ
 మనదగు బొంబాయి పట్టణవస్తు ప్రదర్శనశాలలో మాకగు
 పడి యీ పెనసభులశాలను స్థాపించుపనిచూడ దేశముచదిగు
 గుచు కాంగ్రెసుమహాసభకొఱకును, వస్తు ప్రదర్శనశాలజూ
 చుటకును తాముబొంబాయివచ్చితిమనియుబొంబాయిప్రెసిడె
 న్ని అసోసియేషనుకు ఆనెరీ శైక్రటిరీయగు చిన్ మాయెశు
 లివాచాగారు మొదలగు లోకోపకారిధుగీలులవలన తా
 ము స్థాపించదలచుకొన్న ప్యాట్టోరీకి వలయు సంగతులును
 నేచ్చుకొని దేశమునకువచ్చుచున్నామనియు మనదేశమం
 దీ ప్యాట్టోరీకివలయుధనము సమకూడనియెడల ప్రజలకుగ
 ల మాధ్యమును లబ్ధియునుపోగొట్టుట కైయట్టియంత్ర
 శాలకు వలయుధనము కలకత్తాలోనిలోకాభిమానులకొం
 దరిచ్చుటకు వాగ్దాన మొసర్చియున్నారనియుయాయసవలన
 విన్న సంగతియిచ్చటచెప్పుటకెంతయుసిగ్గుచున్నది పూని
 కవిడక పనిచేయుచు అనకాపల్లిలోయంత్రశాలనుకట్టుచు
 న్నారు. మనకృష్ణా గోదావరి, శౌఖి పట్టణము, గంజాంజిల్లా
 లయందెంతోజమీందారులున్నారు. వారికిఁగ్రతిసాలునవ
 చ్చునాదాయముయంత్రశాలలనుస్థాపించుటకుపయోగించ

కున్నదిగాని కోడిపందెములయందును, కౌఠి పిలిపిట్టల
 లడాయిలయందును, పొట్టేళ్ళపొట్టాటలయందును, అధిక
 జూదములయందును, ఆజూదములకన్న నెక్కువ నాశన
 హేతుభూతములగు వ్యాజ్యములయందును గుర్వ్యసనలో
 లురై కలధనమును కడిగివేసికొనుట కుపయోగపడుచు
 న్నది. అట్లుగాక ధనమునిలువచేసినయెడల వానితోకొం
 దఱు లుబ్ధాగ్రేననులై తమపొట్టకయిననుతినక సంచులను
 దినదినమునుతిరుగబోసి చూచిసంతోషించి మఱలసంచు
 లకెత్తి మూతులబిగించుచున్నారు. మఱికొందఱుమార్వా
 డీలనుబొంది యొడ్డిబేరములాడుచున్నారు. అట్టివారికి లో
 కోపయోగమునుగూర్చి యొకపనిని చేయబూనుకొనిన
 వారు దానిమంచిచెడ్డల నెంతవివరించిచెప్పినకువారావలకు
 పోవేగమే దానినిజస్థితినితెల్పుమని తత్ప్రాశ్నయించియుం
 డెడు నభిమానపు కాసాలనడిగి వానిమాటను వేదవాక్య
 ముగానమ్మి అట్టికార్యములనిరిసింపుచున్నారు. భాష్యమ
 య్యంగారువంటి లాయరీ దత్తత చేసికొనవచ్చుననిగాని
 కూడదనిగాని యీవ్యాజ్యముతేవచ్చుననిగాని తేకూడద
 నిగాని యభిప్రాయమునిచ్చినను, యట్టియభిప్రాయమున
 కధికధనమువారికి ఫీజుక్రింద నిచ్చియుండియు నేకాంత
 మున తమకత్యంతప్రియుడిగు కాసానుబలించి ఏకా, అయ
 నచెప్పినాడుగాని దావాతెన్నంటావా,వద్దంటావా అనివా
 డులాయరభిప్రాయముమించినదియొప్పుకొనువరకు నావ్య

నశోరమును తలపెట్టనివారు కొండలున్నారనుటకుసంది
 యములేదు. అతినాగిరికులై యైరోపాఖండము మొదల
 గునన్యదేశ యాత్రలసలిపిన వారితమర్థశలోనుండ కూడ
 ధనను జమిందారీహసన పూర్ణముగా విడువకుండుటచే
 త పేరుప్రతిఫలకై యున్నతరాజకీయోద్యోగులు సంఖో
 ప్పించు కార్యములనుజేసి కీతాబులకై పాట్లుపడుచున్నారు.
 ఒకరిద్దగు పురమందిరములు కట్టించుటకు వేలకొలది ధన
 ములను వెచ్చించుచున్నాడు. అట్టిపురమందిరముల వలన
 లాభములేదనియు నట్టివానిని కట్టకూడదనియు మా
 యభిప్రాయముగాదు. అంతకన్న నెక్కువధనము యంతర్ని
 శాలలను స్థాపించుటయందు వినియోగపఱచి తమజమీ
 నులలోని ప్రజలకై నను నట్టికంపెనీలవలన గలుగులాభ
 మును గనపఱచి జాయంటుస్టాకు కంపెనీలయందు ప్రజ
 లసామును వేసికొనునట్టియలవాటును వారికికలుగ జే
 యుటయంతకంటె నెక్కువయవసరిమైనకార్యము. జమీం
 దారీలతో నిండియున్న విశాఖపట్టణము జిల్లా యందలి
 మాంగనీసు అనులోహముత్రవ్యయితరదేశముల కెగు
 మతిచేయుటకు యీస్ట్రోస్టరైలువేకులండ్రియని ప్రఖ్యా
 తిగాంచిన టర్నెంట్ దొరవారి ప్రోత్సాహమున నాంగ్లేయు
 లుపనిజేసిధనవ్యయముచేసిలాభముపొందుచున్నారు కా
 నిజమిందారు లిట్టికంపెనీల నేర్పఱచుటకు కలసిరాకున్నా
 రు. ఈపాటువులచే విద్యావంతులగుదేశాభిమానులయొ

క్క యుద్యమములు కొనసాగుట కవకాశమంతగా కలుగుటలేదు మనలో జటాంతారులను పోవిడిచినంసారులను జూతనున్నను నాంగ్లేయవిద్యాభ్యాసముచేసిన వారిలోన నేకులు తమవిద్యనెటులవినియోగపఱచుచున్నారో యిది వరకేచెప్పియున్నాము. ఏరిలోనై కమత్యము బొత్తిగాతక్కునగ నుండుటచే చేయుటకు పూనుకొనన్ని మహాతాకార్యము మెకరిద్దఱుపూనికతో చేయుచుండ తాము వారికితోడ్పడకునరియేగదా, చూచియానందింపనైన లేక వారి యుద్యమములు కొనసాగకుండునటుల దైర్వ్యసాహసములతో ధారాళముగ గుణదోషములెంచ సాహసము లేకమనవిలో చాడీలుచెప్పుచు పానకమునపుడకలువేయుచుండుగు డై వానుగ్రహముచేనిట్టివారిసంఖ్య కాలక్రమమున తగ్గిపోవుచున్నది. పూర్వకాలమువలె సభికధనముతోచేయవలసిన కార్యములకొఱకు తులభారము తూగువారి నాశ్రయింపవలసినదిలేదు. గడ్డిపఱకలువెంటిగాజేరిమదపుటేరుగను బంధిపజాలును. స్వల్పస్వల్పమొత్తములను పోగుచేసి మనదేశముననెట్టియుపయోగకార్యములనైనను చేయుట కవకాశమున్నది గాని యాప్రకారము సంఘీభవించి ధనమునుపోగుచేసి సంఘముల నేర్పరచుజ్ఞానము జనసామాన్యమునకు గలుగవలెను అట్టిజ్ఞానోదయమునకు రెండుమార్గములుగలవు మొదటిది కంపెనీలనుసాగించి పనిచేసి యాకంపెనీలయందు తయారుచేయబ

జువస్తువులవలనఁకలుగు సధికతోపయోగమును నట్టికం
పెనీలకు గలుగు ధనలాభమును ప్రజలకు కనపఱచుట.

అట్టి యంత్రశాలలుండుటవలన యన్యదేశములనుభవం
చుచున్న శుభ్రేశ్వర్యాభివృద్ధులను బాగుగ గ్రహించి
గ్రంథరూపమునగానియుపన్యాసమూలమునగాని మనవా
రికినచ్చుచెప్పుటరెండవది. ధనవంతులకిట్టిజ్ఞానమును జ్ఞాన
ముగలవారికి ధనమునులేకున్నయెడల నిందు మొదటిదికొ
నసాగదు మీపిల్లవానికివివాహమువలన వెట్టికుదురునని
వైద్యుఁడుచెప్పుచుండ వానికిపిచ్చికుదిరినవెనుక మాపిల్లని
చ్చెదముని పిల్లతల్లిదండ్రులు చెప్పుచుండ నీరెందునుజఱు
గుటయొన్నటికినిసంభవించును. కాబట్టిధనవంతుల మాధ్య
మునునివారిండువరకువిద్వాంసులు ప్రయత్నముచేయుచు
నేయుండుటవిధి. కావునరెండవది సాగించుటకవకాశము
గలదు. గ్రంథములనచ్చొత్తించుటకు మూలధనములేకుం
డిన నట్టిగ్రంథములువ్రాయుటమూలబడును కానితాత్రి
దివములు విరామములేకుండ మనదేశమిప్పుడనుభవించు
చున్న దారిద్ర్యదురవస్థలను వానినివారణకై మనవారిబు
ద్ధిని శక్తినిధనమునువినియోగపఱుపవలసిన మార్గము
లను నేసారకబోధించుచుండుటకు భగవద్దత్తములయినబు
ద్ధియును వాక్కును కలిగియుండినచాలుమగనుక నిజమైన
దేశాభిమానముగల విద్వాంసుల కీవిధముగా లోకోపకా

శమును చేయుట కేయడ్డంకియునులేను. ప్రథమమున పని లేనిమంగలిపిల్లితల గొఱుగుచున్నాడని దూరదృష్టిలేనివాడు పరిహసింపుచుండుదుగాని భూమియొక్కమంచి చెడ్డల నెంచక విచ్చలవిడిగా విత్తులువెదచల్లిన నందొకచోట నైనను నారంటకమానరు. పనిబీజములైనను మొలకలెత్తి పెరిగి ఫలింపకమానవు ఆట్లొక్కడు లక్షలకొలది పనిజలకుజ్ఞానోపదేశముచేయుచుండ పదిమంగలియైనను వాని యోగ్యతలు కనిపెట్టివానివలన ప్రదర్శింపబడు మార్గము నందు నమవకమానరు. ఇట్లునానాట జ్ఞానాభివృద్ధి కలిగినద్యోత్తులు మనవా రవలంభించుట కేనందియమునులేదు కాని యొక కంపెనీసాపింపజలంచి యేపెద్దవారిని యాశ్రయించి యంగరపుచేతులతో వారిని మొట్టించి గాని లేనిపోని యబద్ధములుచెప్పి ప్రజలను మోసపుచ్చి గాని కొంతసొమ్ముచేస్కుట పంథవిలించిననట్టిదితుదముట్టనేరదు. కార్యానుకూల్యమునకేదిసాధనముగాదు. సత్యమునే ప్రధానముగాజేసికొని లోకోపకారబుద్ధితో పనిచేసినయ్యద్యమముకొనసాగును. తానును బాగుపడును. అంతియేగానిబ తాత్కాలముగినోమోసపుచ్చియోకట్టడలచుకొన్నకొంపచీట్లవేకతో కట్టినబొమ్మరిల్లువలె రవ్వగాలికే పడిపోవును. "కమియబండకుండ గాయగోయునుచవి చేటగాదు విత్తు చేటుగలుగు పక్షమగుదుగోయ ఫలమిచ్చు చెడదు బీజంబు కార్య సిద్ధిచందమిట్లు" అనిన భావత సీతిని మనము

నలందు నెలకొలిపి పనిచేయుచుండిన క్రమక్రమముగా ప్రజలుకన్నులు దెరుతురనుటకునందియములేదు. కలకత్తా బాంబాయి చుదరాసుమున్నగు పట్టణములయందు స్థాపించబడిన యంత్రశాలలను జూచుటవలన కొందఱికిని కాంగ్రెసులకు, కాకాపరెస్సులకు, యెగ్జిబిషనులకుపోయి, లోకోపకారోధురీణులుపన్యసించు సంశయములవలనను కన్నులతోజూచు వస్తువులవలనను మరికొందరికిని దేశాభిమానముపుట్టి వాసినవలన తాముపొందిన లాభమును తమతమయిందలకు తిరిగివచ్చినవెనుక కొందఱుకొందఱు తమచుట్టుప్రక్కల పట్టణములయందును పల్లెలయందును ప్రజల మౌఢ్యముతోలగుటకు జ్ఞానసాధనములను నుపన్యాసాదులమూలమునను యంత్రశాలాదుల స్థాపనలమూలముననుచేయుచున్నాడు. ఇట్టి వాడుమనదేశమున చేయవలసిన పనులనేకములున్నయవి. ఒక్కడేదారినిపోయిన తక్కినవారిందఱును వానిమడమలుతోఁగొనిచు నాదారి నేఁపోయి వానినిచెఱుపఁ తాముచెడునట్టిదశ ప్రతిదేశమునకును పారింధమందు కలుగుచునేయుండును. మనవాఱలో నొక్కరుబియ్యపుమర్కషెట్టిన గోదావరీ కృష్ణామండలములనెన్నిబియ్యపుమఱలెన్నివిధములవెలసినవియోచూడుదు. ధాన్యముపండు డెల్టాలుగలమండలములగుటచేతను ధాన్యమునకెప్పుడును నివసరిమును ధరయును నుండుటచేతనునవియు

న్నియు నేచిక్కును లేకసాగుచునేయున్నయవి అందరిధనమునెల్లర శక్తియుక్తుల నెక్కవనియందే వినియోగింపక పలువిధములగు పనులయంతు వ్యయపెట్టుటకనకాశమేం తయోగలదు. అట్టివానిలో కొన్నిటిని నీక్రింద వివరించుచున్నాము.

ఇట్టివన్నియును ధనముసంపాదించి దానిపంచుటకేగదా, ఇందులకై పడరానిపాట్లుపడి కన్నవారికెల్ల మనకుమంచిదని ఊచినదానినిగూర్చి చెప్పియొప్పింప కలతతోపపడనేల? ఇంతకష్టపడకుండ ధనముసంపాదించుటకు వీళ్ళు లేవాయని మనలోకొందఱునెదిగూని ధనమేపావనమనుకొన్నయెడల యేగర్హ్యమృత్తిచేతనైనను ధనముసంపాదింపవచ్చును. రేగుకాయకుమసిబూసినేరెడుకాయయనిలోకమునుమోసబుచ్చి సొమ్ముసంపాదింపవచ్చును. తాటిబెల్లమునునానవేసిన యటుగులు నెక్కికపాలును రెండుపాళ్ళులవంగాలు దాచినిచెక్క మిరియాలు కలిపి నూరి పెసరిగింజలంతనూత్రలుగట్టి అజ్జర్ణమిరార్కమనుపేరుపెట్టి నూరుమాత్రలుగలదబ్బియొకటి రెండుమాపాయలకమ్ముట ప్రారంభించిన కొనువాదొడుకకమానగు. తటాకమృత్తి కేశ్వరము లంకిణీతైలము జ్వరిగజాంకుశము అనుపేర్లతో వార్తాపత్రికలయందు మందులజాపితాయొకటి ప్రచురముచేయువారందఱును ధన్వంతరియంతటివారిని లోకము

నమ్మియట్టిమందులను కొనుచుండుటచేత వారికి దియొక జీవనోపాధియగుచుండుటలేదా?

మంచిసళ్ళలో హరితికహ్నుగిపుబిళ్ళలను నానవేసి ఆహారననీటికిపట్టిన నెనుక నీటినిసీసాలలోనింపి బిరడాలుబిగించి దానికి సంతానసంజీవనియని పేరిడిన వేలకొలదిప్రజలు వెట్టికమ్మకొమ్మచే 2, 3 రూపాయల వెలకై ననుకొని నేవించుచుండ ప్రకృతిధర్మము ననుసరించి గర్భిణులైనవారీనుందుమాహత్త్యమేయనినమ్మి యితరులనామండుకొనుటకై ప్రాంత్యాహుపలుచుచుండురు. కానియట్టిసృష్టులుగౌరవేతరములును ధర్మావేతములునుగాన దేశాభివృద్ధికికోరుకొయోగ్యు లెవ్వరిట్టిమార్గముల ధనసంపాదన మొత్తమనునితలంచరు. ఇట్టి కుయుక్తులవలననిజముగ మంచిమందుల నమ్ము వారిపరవతికూడచెడును. పైనచెప్పబడినరీతిని తాము ధన సంపాదనమునకై చేయుప్రయత్నము దేశాభివృద్ధికి గూడ సాధనముగా నుండ వలయును. అంకులకై మన బుద్ధిని కొంచెము మంచి దానికి ద్రిప్పి శ్రమ చేసి యనుభవ జ్ఞానమును సంపాదించి వలయును ఆ యనుభవజ్ఞానముగలవాడు తుంటరిపనులపైపు మనమును పోనియ్యడు. పొగుగువానిపాలమునకు పోవునీటిబోదె సరికట్టి అందలినీగు ముష్కరముగా తనపాలమునకుబెట్టు వానినిజూచినను దొంగదస్తావేజులను సృష్టించియో కూ

టసాక్ష్యములను బలపఱచియో, యేపాపమునెగుగనివారి
పై వ్యాజ్యములుపన్నులనిని జూచినను, వడ్డీలకువడ్డీలు
కట్టి తప్పులెక్కలువ్రాసి లేనికాములుపెంచి యేసత్య
కాలపురహితునో మోసపుచ్చి వానిగొడ్డుగోనలపట్టిచి
వానికిసలభాండశుద్ధిచేయువారిని జూచినను, అట్టిజ్ఞానము
గలవాడు సహింపజాలడు. వానినడవడినిలన వారికిని దే
శమునకును గలుగునష్టములను వారికిబాగుగ దెల్పి విధి
కృత్యములను వారికిబోధచేయుటకై యత్నించుచుండు
ను. అట్లునానాట నొగుగ్యలసంఖ్య మనదేశమునందభి వృ
ద్ధియగుచున్నది. ఆహేతువుచేతనే యీగ్రంథములయొన
మేమిట్టి హితబోధచేయబూనికొనుటకవకాశమునునవసర
మునుకలిగినది. మనముచేయబూనిన చేశాభివృద్ధికి వల
యుపనులనేకములున్నవి. వానినన్నిటిని యిచ్చటవ్రా
యుటకవకాశములేదు. కానికొన్నిటినిమాత్రము మార్గ
దర్శకములుగా నుండుటకు తెలియజేయుచున్నారము.

ఏలూరునకు 7, 8, మైశ్వరూరముననున్న రాతిగనుల
యందు తయారుచేయబడురాళ్ళను మోటబండ్లపయి న
తిప్రయాసముతో ధనవ్యయమునకును కాలయాశమున
కును లోనైతెచ్చుచు దారినిపశువులును బండ్లవాండ్లును
పడుకష్టములను నివారింపదలచుకొన్న మోడల స్వల్పస్వల్ప
మొత్తములుగలభాగములతో నొకకంపెనీస్థాపించి యా

తాతిగనులకండ్లిరైల్వేస్టేషనువరకో, కాలువవరకో “ట్రా”
మువే”యను ఇరుపదారినివేసి ఆయెడ్లవలననేబండ్లనులాగిరి
చినయెడల నాకంపెనీకి యెంతోలాభమువచ్చును. కొనువా
రికినిరాయిచౌకగాగిట్టును. ఈవిధముగానేమరియొకకంపెనీ
యేభవాచలమునకు సమీపముననూ లేకు మాను. తా
మాకులనుపలకలనుకోయు యంత్రశాలను నిర్మింపవచ్చు
ను. కోస్తిత గూగుచేసినకలపనుయెగుమతి దిగుమతులు చే
యుటయందువలెగాకయలవిగాసిమూగ మొద్దులనెగుమతి
దిగుమతులు చేయుటలోవ్యయప్రియాసలెక్కివయగును
వేలకొలదిపుట్లధాన్యమును తియూరుచేయుటకు కోతలకు
ను నూపుడులకును నెగుమన్న ధనవ్యయమును పశుసప్త
మును నూన్నుటకై కోతయంత్రములను, నూర్పిడియం
త్రములను సంపాదించి వానితోరియితులకు స్వల్పమూ
ల్యమునకు నూర్పిడిచేసిన రయితులును తామును లాభ
మునుపొందవచ్చును. ఇట్టివ్యవసాయ యంత్రములయను
భవము మనరయితులకు లేకుండుటచే ప్రాచీనసాధనము
లతోడనే పాట్లుపడుచున్నాను. స్వల్పకాలములోనే మా
ర్బల్స్ సన్ను అండ్ల కంపెనీనూ వ్యవసాయయంత్రములను
చుట్టుప్రక్కలవారి కందిరికిని తెలిపి వానినుపయోగించు
విధమురై తులకునేర్చి తాములాభమునుపొందుటకై తమ
కంపెనీయొక్క యుపశాఖనుకదాసిని బెజనాడలోనిర్మింప

జోవుచున్నారని వినుటకెంతయు సంతసించుచున్నారము. గానుగుల పేటలో గానుగకొక యెద్దునుగట్టి దానికన్నులకుగంతలుకట్టి కాడికిని గానుగకునంటియున్న పలకపైని పెద్దరాతినిపెట్టి ఆరాతిపక్కను ఊనుకుచు కుర్రవాడొకడు గూర్చుండితొలుచుండ నుదయముమొదలు నాయంత్రమువరకు కిరుమనిగానుగనాడియాడి తీయఁతైలముకంటె తేలీలందరును నొకసొఘముగాచేరి స్వల్ప మొత్తముతో మూలధనములపోగుచేసి తైల యంత్రములను స్థాపించిపని చేయుచుండిన నధికలాభమునుసంపాదించి తమ గ్రామమునకువలయు తైలమమ్ముటయేగాక పై ధేశములకెగురుతిచేయునంతగూడ తయారుచేయుట కవకాశము గలదు.

పిక్కలు వీకుకొనిపోవులాగున మలుగులువిగులాగున గోతసుండినూతివరకు యెద్దులనువెనుకకెక్కించి మెడలు నాగిపోవునటుల మఱలగోతిలోనికి గొట్టుచుండ తిడవతడవకును నీటినితెచ్చిపోయుగూలచేతను ముందువెనుకలకు త్రొక్కులిడుచు దినమెల్లను తోడుకారెములచేతను జబ్బలు పడిపోవునటుల నిద్దరుమనుష్యులు తోడి యెగజోయుగూడబుట్టలచేతను పొలములనుతడుపునీటికన్న శుభ్రమగు జలయంత్రమునుపెట్టి పనిచేసినయెడల కష్టమును ఆయాసమును తగ్గుటయేగాక యవిచ్చిచ్చమగు జలసమృద్ధి

యును లాభమునుపొచ్చును అనేక గ్రామములు చైలు
 వేస్తేషనులకును, సమలకును, కాలువలకును, అతిదూరము
 గనుండి వానినిచేరుటకు సరియైనదారులులేక నాయాగ్రా
 మములలో పండినపంట నితగచోటులకెగుమతిచేయుటకు
 నితరస్థలములనుండి యవసరమైనసద్ధార్థములను తెచ్చుకొ
 నుటకును వీలులేక పలువిధములైన కష్టముల పాలగుదు
 న్నారు అట్టిగ్రామముల యందెట్టి సూపన్నన కయినను
 రోగముసంపాప్తమై బాధపడుచుండునపుడు 10, 12మ
 యిళ్ళదూరముననున్న అనుపత్రిసుండి డాక్టరునుపిలుపించు
 కొనవలెనన్న వీలులేదుగదా! ఒకవేళ వైద్యునితెచ్చుటక
 నకాశముండిననుపండ్లెండుగురుతోడిమానవులపై నెక్కిన
 వారిమీదవెళ్ళవలయునుగానిమరియొక విధమునవీలులేదు.
 అట్టిగ్రామస్తులకొందఱు జాయంటు స్థాకు కంపెనీగాజేరి
 ప్రభుత్వమువారిసెలవునుబొంది తమగ్రామములను సమీ
 పమందున్న పెద్దపట్టణములతో మంచిర్కోడ్లనువేసికలిపి ఆ
 రోడ్డుననడుచు వాహనములకునుజంతువులకును బండ్లకును
 పన్నులుపుచ్చుకొనుచుండినయెడల ప్రభుత్వమువారికిలాభ
 ముచేసి ప్రజలకు సదుపాయమెక్కువగా చేయుటయుటుం
 డతాములాభమునుకుప్పతిప్పలుగా సంపాదించవచ్చును. మరి
 యొకకంపెనీయేర్పడినమీపపట్టణములతో తమగ్రామము
 లను ఒల్లిగ్రామములమునగానిఒల్లిగ్రామములమునగా

నికలిపిలాభమునంపాదించుటకువీలుగలదు. ఆవిధముగాగో
డ్లును నారాతంతువులును వెలసినవెనుకయుపాధిగల నాడుగం
త్రీవార్తను విపిణితమాత్రమున సకాలములో వైశ్యుడు
10,20 మైశ్యదూరముననుండియైన బై సికిలుమీదవచ్చి
పోవుటకవకాశముగలదు.

ఇట్టివిదేశకాలపాత్రములనెఱింగి యెక్కడయేయంత్ర
శాలల యవసరముండునో యక్కడ నానిని స్థాపించుచుం
డిన దేశమునకుననువాయమును యంత్రశాలకు లాభము
నుకలుగకమానదు.

నార పైరగుచోటనారనుశ్రీయుయత్రములును, ధాన్య
మువిరివిగాపండుచోట బియ్యపుమరలును, వెనుక, జమ్మ
మొదలగుసవి నులుపుగాదొరకుచోట కాగితపుయంత్రము
లు నేర్పఱుపవలెనుగాని హిమవన్న గరప్రాంతముల దొ
టకు వస్తువులతో తయారుచేయుయంత్రములను సేతువు
యొద్దను గంగయొడ్డున లాభకారియగుయంత్రశాలను గౌ
తమీతీరమున స్థాపించుటమంచిపనిగాదు.

గాజుపోతపోయుటకనునగుచోట్లగ జయంత్రములును,
లోహాత్పత్తిస్థానములకు సమీపమున లోహములను,
కరిగించి పనిచేయుయంత్రములను స్థాపించవలయును.

ఇదియంతయు నిట్లుండ కొన్నికంపెనీలేర్పడి ధనము
సంపాదించి తాముతీయులాభములో నూటికింత మెత్త

మని తోర్పాటుచేసి దృఢగాత్రులును బుద్ధికుశలతగల వారును యోగ్యులు నగు బాలుకును ఐగోసా అమెరికాఖండములకుగాని జపానుదేశమునకుగాని పంపి వృత్తులను నేర్పెడు శాస్త్రసాధశాలలయందు, చదివించియుం బనీయకులను చేసి మనదేశమునకు తెప్పించు చుండవలయును.

“నీవాయే జఫండను పేర” మనప్రెసిడెన్సీయందలి దేశాభిమానులగు పెద్దలుకొందఱు “సాగరయాననిధి” నేర్పఱచి ధనమువిశేషముగా పోగుచేయుటకు ప్రయత్నముచేయుచున్నారు. ఈవిధముగా యంత్రశాలలు దేశమంతటను నెలకొల్పబడి, యా యంత్రములను చేయుటకును, వానిని యంత్రశాలలయందు నడిపించుటకును స్వదేశీయులే సమర్థులైనయెడల, యన్యదేశపు యంత్రములను కొనుటయందును అన్యదేశీయులను వానిని నడిపించుట కేర్పరచుటయందును వెచ్చించవలసిన ధనము మనకు కూడికయుగును. ఈవిధమున దేశమునకుగూడ యైశ్వర్యాభివృద్ధికలుగును. కాలానుగుణ్యముగ బుద్ధులు మారుచుండుటయు కార్యములుకొనసాగుచుండుటయు సంభవమగును ఇప్పుడు మనదేశమునకిట్టి విద్యయు నీయంత్రశాలలును అత్యావశ్యకములుగనుటనే ప్రజలును ప్రభువులను గూడనిట్లువైపు దృష్టిత్రిప్పినారు. వవర్నమెంటువార

వ్యదేశములకుపోయి యంత్రసాధనాది కాస్త్రములను నేర్చుకొనువారికిరాకపోకలఖర్చులును, పాఠశాలజీతములును గాకనాలునకురు2250లవిద్యార్థివేతనము (Scholarship) హిందూదేశపు విద్యార్థులకిచ్చుటకు (State Technical Scholarships) స్టేటు టెక్నికల్ స్కూల్స్ స్కాలర్ షిప్స్ నేర్పఱచినారు. ఇట్టిభరతఖండమునకు శుభములు సమాఖానముండ వీధిపురేపు నాశ్రయించు కాటుమొనల్పనలెను త్రమోద్యమములకు విఘాతకలుగజేయునట్టి యాక్షేపకులు పొడసూపుచుండుట లోకానుభవము కలపాఠందలు నెఱిగిందియే.

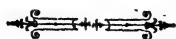
యంత్రశాలాభివృద్ధివలన దేశమునకువిపత్తుకలుగును గనుక యావైపులకునతివినరుగానడకసాగింపకూడదనువారు కొందఱుబయలుదేరినారు. వారియాక్షేపణలకుముఖ్యమైనపేతువిక్కడవివరించుచున్నాము. ముక్కలుమువ్వినమునునదేశీయులుకృషివలన జీవించుచున్నాకుగా! యంత్రశాలలెక్కువయైకొలదినివ్యవసాయమునందిదివరకుపాటుపడుచుండిన జనమంతయును యంత్రశాలలయందు పనులకు కుదిరిన దేశమందలి వ్యవసాయముగుంటునని వారితాత్పర్యము ఇదివఱియైనయాక్షేపణముగాదు. పలుచూపునకిది యొకపేతువుగా గన్పడును గాని సూక్ష్మముగ యోజించినపక్షమున యంత్రశాలాభివృద్ధి దేశమందలివ్య

వసాయమును పెంపుచెందించునని స్పష్టముకాగలదు. అ
 న్యదేశములు యంత్రశాలలను స్థాపించి సమస్తవస్తువుల
 ను సరిస్వల్పకాలములో తయారుచేసి మనదేశమునకుపం
 పుడుగుడుటవలన న్యదేశముగదు తయారగువస్తువులు వెల
 లో నన్యదేశపదార్థములతో తాళజాలకయధికవెలలకు కొ
 నవలసివచ్చుటచే తక్కువవెలకు దొరకు నన్యదేశపుసరకు
 లనే మనముకొనుచుండుటవలన న్యదేశపు పనులమగంటి
 యన్యదేశీయులు లాభమునందుటచూచి యాతాభమ
 క్యులకుపోకుండ మనకేనిలుపుటకుగదా మనదేశమందు
 యంత్రశాలా స్థాపనమునకు నభివృద్ధికిని అవసరముకలి
 గినది. ఒక్కపల్లపుపంటవిషయమై యోజించిచూచెము.
 అదియే అన్నివిధములగు వ్యవసాయమునకు వర్తించును.
 బియ్యపు మరల స్థాపింపబడినతోడనే చేతి తోకళ్ళ
 తోడంపునప్పటికంటె నెక్కువ ధాన్యముకొక్క మరకు
 కావలసి వచ్చును. అయెక్కువ ధాన్యముకొనుటకు యె
 క్కువ పంటపండింప వలయును. వ్యవసాయపు పనుల
 యందు తిరుగు పాటకపు జనములో నెక్కువ మంది
 యంత్రశాలలయందు పనులకు కుదురుటచే మనరయితలు
 ములకు కావలసిన ధాన్యమును పండింపజాలకుండు
 రుగాని యంత్రమాత్రముచేతి ధాన్యపుమొత్త పడుకొనదుగ
 దా. అన్యదేశములయందలి యంత్రములకు కావలసిన

దూది, నార, ధాన్యము, మొదలగునవి ఆయా దేశముల
లో దొఱకకుండుటచే ఆయా యంత్రశాలలను కట్టిపెట్ట
క యన్య దేశములనుండి పరకులనుదెచ్చి యేవిధముగా
యంత్రములను సాగించుచున్నాగో యారీతిగానే, యేదే
శమున యంత్రసాధనములచే వ్యవసాయముసాగించి పశు
పులయొక్కయు, మనుజులయొక్కయు నవసరమంతగా న
క్కరలేకుండ కృషిపడపుచున్నాగో ఆయా దేశములనుం
డి ధాన్యముతెప్పించి యంత్రశాలలనడిపింపకమానకు. పై
నచెప్పబడిన హేతువులుబట్టియే యట్టిలాభమును మన
దేశముకూడ పొందదలచి వ్యవసాయముగూడ యంత్ర
సాధనముననేచేయుటకు మొదలుపెట్టుటకు కంపెనీలేరుప
డును. కావున యంత్రశాలాభివృద్ధి వ్యవసాయమును వృ
ద్ధిచేయునదేగాని తగ్గించునది యెన్నటికినికాదు.

ఇట్టియాజ్ఞేనణమ లింకను నెన్నెన్నియో గల్పించి విప
రీతబుద్ధులు చేయునిగుత్తాహమునకు లోనుగాక యెల్ల
వాగును యంత్రశాలాభివృద్ధికై పాటుపడుచుండి పోటీల
కుదిగి పాడుగాక యైకమశ్యముతో పనిచేయుచుండుట
సర్వవిధముల శ్రేయోదాయకము.

అ యః ప్రభా వ ముః

5 వ ప్రకరణము.

త్రశాలలు స్థాపించి పెంపు జేందించునా
 తవరకు దేశమున కైశ్వర్యాభివృద్ధి కలుగ
 నేరదని యిదివరకు చెప్పియుంటిమి ఆయం
 త్రశాలల సంఖ్య పెరిగి వానియందు త
 యారు చేయబడు వస్తువుల కుప్పతిప్పలు
 గా నిలవ చేయబడి యుండిన యెడల లాభమేమియును లే
 దు. ఆవస్తువులను గొనువారుండవలయును. వారు స్వదేశీ
 యులుగాక యన్యదేశ నివాసులైన యెడల లాభమంతగా
 లేదు. ఇదియట్లుండ శిక్షార్థపుబన్నుల న్యదేశీయుల విధిం
 చి మనవర్తకమునకు నష్టములేగల రని యిదివరకు చెప్పి
 యున్నము. అసేతుహిమాచలము మనమేవర్తకవ్యాపా
 రము జఱుపుకొనిన నిప్పటియవస్తనుబట్టి మనయంత్రశా
 లకు పనిజాలును. కావున హిందూదేశవాసుల కెవ్వియ
 వసరములో వానిని చేయుయంత్రములు స్థాపించుటయే

ప్రధానకార్యము. పూర్వకాలముండు చేతి పనివాండ్ర
 చేతనే యిన్ని వస్తువులుతయ్యాయో బదుచుండెననిమరల
 వక్కాణించనక్కరలేదు. ఎట్టణములందును పల్లెలయందు
 ను నివసించు జనసామాన్యముయొక్క సుఖజీవనమునకు
 పూర్వకాలముండెన్నో వస్తువులవసరములేకుండెడివి య
 నిచ్చెప్పితిమిగాదా! అట్లయిదిసములలో నమూల్యపదా
 ర్థములుచేయబడక పోలేరు. కర్రమీదను లోహముల
 మీదను చేయబడుచుండెను నగిషీపనులును, వింతవింత
 అగు రత్నకంఠములును, వానిరింగులును, నమూల్యము
 గు శాలువులును, డక్కపట్టణమునందలి వట్టుసాలీలచేనే
 యజను నాణెములగు శల్లలును, రాతిచక్కడములును,
 పది యింపది శతాబ్దములకు పూర్వమే మనదే
 శనుండు కొనఁ బడు చుండుటయే గాక రోముదే
 శము మున్నగు దూర దేశపు జాబారు లందు గూడ
 మిక్కిలి గౌరవముతో నాదరింపఁబడుచుండెను. జీవన
 మునకు గావలసినవానిని తయారుచేయుట కవసరముగుప్ర
 తినస్తునయును మనదేశమునందే దొఱకును. సర్వవిధము
 లగు యంత్రకౌశలము దేశమంతటను వెదజల్లబడి యుం
 డినయెడల నెక్కపూరిపుడకయైనను నన్యదేశములనుండి
 తెచ్చుకోవలసిన యవసరములేకనే సమస్తమును మనయం
 త్రములే సృష్టింపగలవు. వానిని మనమనుభవించి య

న్యదేశముల యవసరములుగూడ గడుపగలము. మనదేశముయొక్క పూర్వావస్థ మిక్కిలి మారెను. మనయవసరములంగకంత కఠినములగుచున్నవి. ఆయవసరములను దీర్చుటకై ముద్దిననుముక్కారగా వస్తువులు వెలసినవి. ఇంకననేములు బయలుదేశమయ్యెను. ఈస్టిండియాకంపెనీవారు హిందూదేశముతో వర్తకముజేయు స్వాతంత్ర్యమును పుచ్చుకొను కాలమందుండిన, యింగ్లండు యొక్కయు మనదేశముయొక్కయు సవస్థలకు నిష్పటియవస్థలకును మిక్కిలి వ్యత్యాసముగలను. అనాడుయంత్రశాలాభివృద్ధి యాంగ్లేయరాజ్యమునందే లేకుండుటవలనను, అప్పుటి మనవారికవసరమైన వస్తువులన్నియు నక్కడినుండి దిగుమతియైన వానికంటెనిక్కడనే చౌకగదాటకుచుండుట చేతను, అకంటెనీవారికి లాభమంతగా నుండనేరదని ప్రారంభమందు దూర వృష్టిగలరాజకీయోద్యోగులనుమానించిరి కాని స్వల్పకాలములోనే యంత్రశాస్త్రాకల్పిత పదార్థములు పొడసూపి మనదేశపుజాజారు లన్నియు నాపదార్థములతోడనేనిండి మనవస్తువులకు వెనుకకుగంటివేసినవి. మనయాముడముకన్న కిరిపనాయిలు చౌకగాదాటకుచుండుటచే మూఁఘమును చేదస్తుతను దీనిముట్టకున్నారగాని యాకిగోసనాయిలు ప్రతిగ్రామమునందలిచుట్టుగుడిసెలోనుజొరబడినది దీనిపాడుకయెప్పుడొప్పడినదోమట్టిప్రమిదల

పుట్టినుండి మూలఁబడినవి దీపావళి దీపావళికిని, యీకు
 మృతస్వరూపముల దలంతులుగాని ముప్పాతిక మువ్వీసము
 ప్రబలుదీనినైతే మఱిదిపోయిరి. ఎక్కడజూచిన లోహాపు
 బుడ్లును, గాఢాపుబుడ్లును, అవసరములైనవి. ఎంతచిన్నప
 ట్టణమైన నిట్టివాని నమ్మునుకాణములేనిదిలేను. వీనినత్తుల
 కు గుడ్డపేలికలును దూదియేకులును పసికీరాక నేసినబద్దె
 లు. కానలసివచ్చినవి. ఈబద్దెదొక గొప్పనర్తకమైనది. పై
 కిమెట్టవేదాంతములెన్ని చెప్పించుండినను యినామెల్ పాత్ర
 లు సశ్చేములు మొదలగునవి పల్లెటూరి వైదికగృహముల
 ను గూడఁపవిత్రముచేయుచున్నవి. కాలుమడతనేసితాటా
 కుపై నినుపగంటములతో వ్రాయు దారనస్థితిప్పిపోయి,
 కాగితములును కలములును విరివిగానుపయోగించబడుచు
 న్నవి. అకాగితములతోగూడ పీచుకాగితములును కలపక
 అములునుపోయి వింతవింత రంగులుగల పలువిధములై
 నకాగితములు, పాళీలు దేశమందంతట నుపయోగించ
 బడుచున్నవి బాతు, నెమలి, యీకెల కలములనుపయో
 గించు వారుగూడ క్రమముగా తగ్గిపోవు చున్నారు.
 ఎక్కడజూచినను వెల్లికొల్లారముగపాళీలవర్తకము ప్రబలి
 వది. కొలికికుడితిసీటలును, బొందులయంగీలును మారిపోయి
 గుండీలయవసరము ప్రబలినది. పాదరక్షలతోగూడ నీరీతి
 నే ఘోషులుగలిగినవి. ఈవిధమున నశ్వాదిజంతువుల

కువయోగించు పల్లములును కళ్యేములును మూరిపోయినవి. సవారీలు మూలబడి గుట్టిపుబండ్లును పైకిలులును తగుచుగా నుపయోగించబడుచున్నవి. ఇంటింటను పటములును, అద్దములును గోడలనలంకరించుచున్నయవి. చాపలును, జమ్మఖానాలును వాడుటకు మారుగా నోఫాలును కురిచీలు నుపయోగించుచున్నారు. పొగనోడనువాసనతోడను బాధించుచుండెడు ముక్కి పాలిప్రీలికలతో చేయబడిన కాగడాలయవసరములేప్పి లాంతకులువాడబడుచున్నవి. ఇటులచెప్పబూనుకొనిన నీజాపితాకంఠముండదు. వెద్యేల ! ఏపాతవస్తువులకుగింటి యెట్టికొత్తవపాధిములు బయలుదేరిననునందులకవసరమైన ప్రత్తి, గోగు, జనుము, మొదలగునారలు మనదేశమందు పండింపబడుచున్నవి. ఉన్నియునిక్కడనేదొఱకును. సమస్తలోహమాల నిచ్చుగనులును, నిచ్చటనేయున్నయవి. పలువిధములైన వృక్షములతో మనయరిణ్యములు మూలుచున్నయవి ఎన్నెన్నియోపనులకువయోగించుటకు చర్మములు, కొమ్ములు, గొరిజెలు, ఎముకలు నీదేశమున విష్ణుద్ధిగాగలవు. అవసరములగు ఫలములు, పుష్పములు, కుసుమములు, చెక్కలు, మూలికలు, జిగురులు, మన యడవులయందే యున్నయవి. ఇట్టి వస్తువస్తుద్ధియు, వృద్ధియు భగవదను గ్రహముచే మనకుఁ గలిగియున్నను పలుకారణములచే జ్ఞానాభివృద్ధికి భంగము

కలిగించునట్టి యాచారములకును నవస్థలకును, దాసులమైయుండి నేత్రములుండియు జాత్యంధులవలెను, శాదములుండియు పంగులవలెను, మెదడుండియు ఘట్టిబొమ్మలవలె నుండియుండుటచే నిన్న మొన్నటివలెకు నవసరములగు పదార్థములన్నియు నన్యదేశములలో చేయబడినవానినే సేకరించుచుండిన నిష్పక్షిష్పడు కాల యోగముచే పిండిబొమ్మకు ప్రాణప్రతిష్ఠచేయబడినట్లు మనకు జ్ఞానోదయమైయిట్టి యఖండసంపద్యరిలేమైన భరతఖండమందు జన్మించి తల్లిచావు పిల్లలవలె యన్యదేశపు యంత్రశాలలచే పోషింపబడుటకును భరింపబడుటకును సిగ్గుపడి బొగ్గుకఱచుకొను కాలమువచ్చినది. కొద్ది సంవత్సరములకు ముందు మనదేశపువస్తువెంతమంచిది దొఱకుచున్నను పైసీ మనుండి తెప్పించుటయే యెక్కువగానెంచబడెడు బుద్ధిమారిపోయి స్వదేశపదార్థములను బాగుచేసికొని వానినే యుపయోగించుట పురుషకారమును జ్ఞానవిష్పడుదలించినది 1901 సంవత్సరమున కలకత్తాలో జరిగిన ఎక్స్‌బిషను దినములలో స్ఫుటమగు నక్షరములతో పెద్ద కాగితములపై దట్టమగురంగులతో వ్రాయబడిన “Remember they country in all thy purchases” నీబేరములగుండెల్ల స్వదేశమును జ్ఞప్తియందుంచుకొను మనసొచ్చు రికను వీధివీధినియంటించెబడిన సంగతి యచ్చటికేగినవారి కెల్లరకును విశద

మేగదా! సుఖజీవనావసరమునకు మించిన ధనమును కూడ బెట్టి దానివినియోగించు మార్గముల నెరుగక దానిపదిల పరుచుటకై తెవులులేని వేదసబడువారికిగూడ దేశాభిమానముపుట్టుట కవకాశముగలదు. దేశాభిమానులసంఖ్య నానాటపెంపుజెందుచున్నది.

అందుచే మనయంత్రములవలన తయారుచేయబడునస్తువులు స్వదేశమందమ్ముడువ్రావనెడు చింతకవసరములేదు. స్వదేశీయుల కవసరమగుపదార్థములేగాక అన్యదేశీయులకువలయుపదార్థముగూడ నిక్కడనేచేసినను వానిని గొనువారును లేకున్నవారుగాను. ఐరోపాఖండమందు జన్మించిన వారనేకులు వారివయస్సంతయు మనభూమిమీదనేగడపువాన్నాగు సమాన యోగ్యతగల పదార్థములేదేశపువి చౌకగా దొరకిన నానవియేయట్టివారుకొందురు. ఐరోపాఖండమువారి కవసరములైనన్నివస్తువులిక్కడయనావశ్యకములయినను యక్కడపడినయలవాటులిక్కడలేవు. వారిలోధనకులగువారు డబ్బీలలోను పొట్లములలోనుకట్టితేబడియెదేమమాడలుగిమండిపోవు వెలకమ్మబడువస్తువులకొనియనుభవించుచుండపులినిజూచినక్క వాత బెట్టుకొనినట్లు వారికంటెతక్కువయపాధులు గలవారును వారిదారి నేయవలంబించి మార్వాడిలచేతులలోచిక్కి మిటకరించుచుండుటచే నట్టివస్తువు లిక్కడనే తక్కువవెలకు

దొరకునప్పుడట్టి వారందఱును నీనస్తువులను కొనకమానరువే
షభాషలయందును, ఆచారవ్యవహారముల యందును ఇం
క్లీషువా-నలెనే యుండి మనలను మనయాచార వ్యవ
హారములను నిరసించుచు మనతో కలసిమెలసి యుండక
తమ యుత్పత్తికి హేతుభూతులగునాంగ్లోయిండియనులవల
న నిరసించబడుచు నీటునటు భ్రష్టులై యున్న యూరేషియ
నులును దేశమంతటను వ్యాపించియున్నాఁడు. ఒక్కనుడగా
ను గాజఘానియందేసుమాగు 40200 యూరోపియనులు
ను యూరేషియనులునుగలరు. వారినలెనే పింగాళీచిప్పలు
మొన్నగు నీనిని గృహపాపకరణములుగా నుపయోగించె
డి మఱి గాజఘానియందలి తురికలసంఖ్య ఘమాగు 2½ లక్ష
వారు నిట్టివారకులను తిప్పక కొందురు. ఇండియా గవర్న
మెంటువారు యంత్రశాస్త్రాభివృద్ధికై సర్వవిధముల సహకా
రులగుచుండుటచే తగినవస్తువులు దొలుకినయెడల పబ్లికు
ఆఫీసుల కవసరముగు వస్తువులను నిక్కడనే కొనుటకు
సందియములేదు.

ఇవియుటుండ డి స్త్రిక్టుబోర్డులును లోకలబోర్డులును వ
ర్తకసంఘములును, గూడ మనదేశపు వర్తకులతోడనే ఖా
తాలనేర్పటచుకొందులు. ఇటులస్వదేశమందు కొను వారు
కావలసినంతమంది యేర్పడినవెనుక కృషినియభివృద్ధి పఱ
చి యన్యదేశములకుగూడ నెగుమతిజేయుచుండ యన్యదేశ

శములతోగూడ ఖాతాలేర్పడును. ఇప్పుడేమనదేశపు వర్తకులిటుబర్తా సింగపూగు మలకా మొదలగు దేశములతోడను అటుఆఫ్రికా మొదలగు ఖండములతోడను విరివిగా వర్తకము చేయుచున్నారు. నిరామిషముగనెమ్మకై కాటులాడు గ్రామసింహములవలె వైరిములు గల్పించుకొని చెడకుండ యంత్రశాలాస్థాపకులు సహజముప్పేయిచుకొని కట్టబాటులను నిబంధనలనుచేసికొని యన్యోన్యభిమానముతో వర్తించుచు నీయన్యదేశములయందు మనవర్తకులనే తమకేజెంట్లనుగా నేర్పఱచుకొని తమసంకులను నాయజెట్లద్వారా, యదేశములయందు విక్రయించి గూడ పెంపుజెనుట కవకాశముగలదు. ఇదివరకే మనసరికులెక్కువగ నన్యదేశములకెగుమతి యగుచున్నవి. అట్లెగుమతియగు సంకులనాభవార్థములుగ తయారుచేయబడినవిగాక పుట్టినవి పుట్టినట్లు యితిరదేశములకు తయారునిమిత్తమే పంపబడుటచేత నావర్తకమువలని లాభప్రాప్తి మనకంతగా యగుటలేదు మనరేఖ బయలబడి తయారయిన వస్తువులనేయన్యదేశముల కెగుమతిచేయు సదుపాయమునకు సూచనలు కనబడుచున్నవి.

1901 సంవత్సరము మొదలు కాంగ్రెసుమహాసభ కుపశాఖగా “ఇండస్ట్రియల్ ఎగ్జిబిషను” కృషివస్తుప్రదర్శనము ప్రతిసంవత్సరము నిర్దిష్టబడుచుండుటయు, ఇండి

యశస్త్రోస్సు అనుపేరుతో కలగత్తా రాజధానియందు దొక గొప్ప సంఘమేర్పడి వ్యాపారార్హములగు స్వదేశపదార్థములన్నిటిని బోగుచేసి దేశమందంతట నుపశాఖల నేరుపటచియితి శ్రద్ధతో పనిచేయుచుండుటయు, ముందు దేశమునకు గలుగబోవు నైశ్వర్యమునకు శుభశకునములు గానున్నవి డెబ్బదిమూరల పాగాలు మూలబడి మధిర, పల్లంపేట, యువ్వాడతలగుమాళ్ళు కొంతకాలమువరకాదరింపఁబడుచుండి యిప్పుడు టోపీలును, జీలుగ బెండు తల తట్టలును మనలోనెక్కువగాకొనబడుచున్నవి. పైనచెప్పబడిన యూరపియనుల, యూకేషియనులు మాత్రమేగాక, మనవారిలోననేకులు బంగాళాప్రసిడెన్సీ యందలివిస్తారము గను, తక్కిన ప్రసిడెన్సీలయందునకృతుగను దొరలుపెద్ద టోపీల నుపయోగించుచున్నారు. వానివితయారుచేయుట కవసరమయిన జీలుగ బెండుమన దేశమున పయిరుచేయబడకనేకొల్లలుగాపెరుగుచున్నది. పెద్దఃట్టణముల యందెల్ల నీపెద్దటోపీలును చిన్నటోపీలునుజీలుగ బెండుతలగుమాళ్ళు నమ్మునట్టి మకాణములతిర్వరితముగా వృద్ధియగుచున్నవి. అందుచే నిట్టివితయారుచేయు కంపెనీలుగూడ నవసరముబయలుదేరుటకుసరిపోయినట్లుకొనువారిసంఖ్య నానాట వృద్ధియగుచున్నది. 1904సం॥బాంబాయిరాజధానియందు జరిగినదికి బిషనునందుప్రదర్శింపఁబడినస్వదేశీయలోహపువ

స్తువులును క్రవస్తువులును చూచినంత మాత్రముననే మన దేశమందట్టి వృత్తాలు ప్రబలి యావస్తువులను కొనుపారు విశేషముగా నుండి యుండురనుటకు సందియము లేదు. ఇక్కడతయ్యాచేయుబడిన వస్తువులయినప్పటికిని చెన్నపట్టణపుకంపెనీలలో కొన్ని మనపేరుంచినయెడల వస్తువులకు గౌరవముండదని కాబోలును తమకంపెనీల కాంగ్రేసునామకరణములను జేసియున్నారు. ఇట్టిది దేశాభిమానమునకు విరుద్ధమనుమాటయటుండ స్వదేశ వ్యాపారమునకొక డాగువంటిది. అటులాక కలకత్తాబాంబాయిరాజధానలయందు స్వదేశీయుల పేరనే కంపెనీలుండుటచే మన దేశమునకు గల గౌరవలాభములను చూచియున్నను మనరాజధాని వారికనైన నట్టికోపపుచనిని చేయకుండుదుగాత! ఇదివరకున్న వారిట్టియెరువుపేరులను తప్పించి తమపేరుననే తమవర్తకములను సాగించునంతటి దృష్టియును, ధైర్యమును కలిగి మార్పుకొనుటగూడ సుత్తమ కార్యము మనదేశమున మన వాంఛించేయుచున్న సబ్బుబిళ్ళలును, రంగురంగుల సిరాలును, ఎక్కిబిషనులయందు చూచినవారెల్లరును గౌరవించియున్నారగుదా! వానినే మనవారు కొనుటకు తగినంత యవకాశము కలుగకపోవుటకు ముఖ్య కారణము వానిసంగతి దేశమందు జనసామాన్యమునకు సంపూర్ణముగా తెలియకుండుటయే. దేశముకంపెనీ, నాసుర్జీ పెటిట్

కంపెనీ, మానర్జి పూంజియాజీ లిండు సన్ను కంపెనీ, నులిమూజీ కరీంజీ కంపెనీ, మెనగు బాట్లబోయి కంపెనీ, మెనగు ఆదంజీ వీగుభాయి లిండు సన్ను కంపెనీ. హెచ్, బోను, కే. బీ. సీ, మున్నగు కంపెనీల పేగులేమన వారిని ససేకులెన్నడు వినియుండగు ఇప్పుడున్న బిషనుల మూలమునను, ఇండియన్ స్టోక్స్ మూలమునను మనదేశపు కంపెనీలసంగతి వెల్లడియగుచుండుటవలన నాయొకంపెనీలయందు చేయబడునట్టియు విక్రయింప బడునట్టియు వస్తువులెక్కువగా నమ్ముచుపోవుట కవకాశముకలిగినది. ఇప్పుడు గృహపాపకరణములయందును, వేషభాషలయందును, ఆచారవ్యవహారములయందును కలుగుచుండిన మాగ్గులు దేశమునకు డేమకరములూ లేక యుద్ధదాయకములూ యనునంశమును విచారించుట మూలకాదు. మాగ్గులు కాలముననుసరించి కలుగుచున్నవన్నదియే మేముచూడవలసినపని. మంచికయిన నేమి చెడ్డకయిన నేమి చేతులతోలియుట పేడతోనలుకబడిన నట్టింట విస్తరాకులలో భుజించుటయు, విసర్జించబడి మేజాలపంప పళ్ళెములలో చంచాలనివాడబడుమిల్కిగరిటలతోఁ తినువారిసంఖ్య బ్రాహ్మణులలో కొద్దికొద్దిగను బ్రాహ్మణేతరులలో విశేషముగను ఇప్పుడిప్పుడు గప్పట్టుచున్నది ఏమాత్రముపాధియుండినను నేటివృత్తిస్తవులాంగ్లేయులవలెనే భుజింతురు

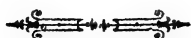
అందుచే నస్వదేశపు నస్తువులను గూడ తియ్యగచేసి మన దేశమందే కన్నపెట్టుటకవకాశముగలను. ఇది యిటుల డ స్వదేశపదార్థములను విచిత్రము లుగను, విష్ణ్వారములు గను, కృష్యాభివృద్ధికి మార్గదర్శకములుగను నస్వదేశీయు లు కొనకమానను. మననక్కపల్లి లక్కపిడితలును, విశాఖపట్టణపు దంతపునమును, ఏలూరుతివానులును, కొండపల్లిబొమ్మలును యెన్నో ప్రయత్నములు చేసి, ఐరోపా ఖండవానులు కొని తెప్పించుకొని యత్యాదరముతో భద్రపఱచుచున్నాను.

కొన్ని సంవత్సరములక్రిందట మచిలీబందగున నయాగు చేయబడునుండెడు కలంకారీచాదివీలును, పలంగుపోషులును, మిక్కిలిప్రసిద్ధి కెక్కియండినవి. స్వదేశపుత్తులకు పునగుద్ధారణము కలుగుకొలదికి, అవియన్నియు మఱలపాడచూపకమానవు.

రవివర్తనంతి చిత్రకారుఁడొక్కడు బయట దేశీనంత మాత్రముచేతనే యామహాపురుషునిచే వ్రాయఁబడినది తగువులేవిధముగ ప్రతిఫలైట్టుగనుండున్న చిన్న దుకాణమునందుఁ గూడ నమ్మును పోవుచున్న పో చూడుఁడు. పూనాచిత్రశాలనంటి శాల లభివృద్ధియై చిత్రపులువ్రాయుటలో ప్రావీణ్యతగూడ ఐరోపావారి వలెనే మనవారి యందును జెంపుగాంచిన కొనువారావెంటనే కనఁబడును

గు. ఇప్పుడు పూర్వోదాహృతములగు చిత్రప్రదర్శన శాల
లలవలనను, ఇండియాస్టోను వలనను, ప్రభుత్వమువారు
స్వదేశసృత్తులయెడలఁ జూపించు నాదరము వలనను, వా
రైనా పత్రికలవలనను దేశభిమానముచే పట్టణముల వెంట
ను పట్టణవెంటను తిరిగి హెచ్చరిక జేయు నుపన్యాసకులవ
లనను మనదేశమందు తియ్యకాబడి యుష్మదబడుచుండు
నట్టియు, తియ్యకచేయుటకై యత్నింపఁబడుచుండు నట్టి
యు, పలువిధవస్తుసంపత్తి విషయమై తెలిసికొనినేతునీత
నగమధ్యవాసులేగాక యన్యదేశీయులుఁగూడ నట్టివస్తువు
లుకొనుటకయి వేచియున్నారఁ. కాన యంత్రశాలాభివృ
ద్ధిచేసి యట్టివస్తుసముదాయమును వర్తకమన కొనఁగ
టయేకర్తవ్యము,

అ యః ప్రభా వ ముః

6 వ ప్రకరణము.

శాస్త్రసంస్థ మారినదనియు, యంత్రశాలాభి
వృద్ధి యత్యవసరమనియు, యంత్రశాలా
వసరములైన ఖనిజములనుద్భిజ్జములును,
మనదేశమందే దొఱకగలవనియును, నా
యా యంత్రశాలలయందభిమానముతోఁ
బనిచేయుజ్ఞానముమనవారియందువృద్ధియు
గుచున్నదనియు, తయారు కాబడువస్తువు
లను కొనువారు మనదేశమందే కనిపెట్టు

కొనియున్నారనియు నింతవరకుచెప్పియుంటిమి. ఇఁక యో
జించవలసినది యంత్రశాలల నిర్మించి పెంపుచెందించి ని
ర్విఘ్నముగా కొనసాగించుటను గూర్చియున్నది యం
త్రశాలాస్థాపనశివమెత్తి హాశ్వేయ హాశ్వేయని యగ్నిగుం
డముగదూకు మూఢతులకులగతి ప్రతివాఁడును దేశా
భివృద్ధికి నేనుమెకయంత్రశాలనుస్థాపించెదనని ధనాదినాథ
నముల బొగుగయోజించక కంపెనీమెకదానిని నెలకొలిపి.
కొన్నిభాగములను సంపాదించి, కావలసిన మొత్తము

గాని, కార్యనిర్వహణ శక్తిగలవారి తోడ్పాటు గాని లేక యే కొద్ది మొత్తమును జమచేసి కొంతవరకు పనిపాగించి యంతట త్రాడు చాలకున్న నూయిపూడ్చిన నీరందునను దుర్భ్రమతో తక్కువకిమ్మనునకొక తక్కువశాలను నిర్మించి కొద్దివేతనములకు పనిచేయువారిని గుదిర్చి పనిపాగింపదొర కొనిన టలి తక్కువయని గుడ్డిదానిని పెండ్లాడినవానిగతి, సంభవించును. ఆదాయము తేగలుగునంతటి యవస్థకు వచ్చువరకును విధిగా వెచ్చించవలసిన మొత్తమును ముందుగ సేకరించుకొనవలయును.

నీలూగునంటి పట్టణమున నేదోయొక నందులోనూ గొంగిలోనూ బసదిగినవాడొకడు కూడలి బాజాగునకు బోవలయునని బయలు వెడలి పాముమెలికెలు తిరిగియున్న నందులమెంట కొంతవరకు నడచి యంతటితో ధైర్యము చేడియో నడువ సత్తునయుడిగియో, యింక నది బొరలునను వగలిగిన సందుతిరిగి రాజమార్గము చేరగలిగినను, అక్కడచడికేల బడినయెడల బయలు వెడలిన బసచేగుటకును, శృంగాటము బ్రవేశించుటకునుగూడ చెడవలసి వచ్చును. ఉన్నపట్టణ నుడక వానుమంతుడు నేతువు అర్పించిన వానివెంట దుష్టులయత్నించి నేలబడి యవయవములకు భంగముకలుగ జేసికొనున నివలె సమర్థులు దూరమాలోచించి సాధక బాధకములెల్ల యోజించి స్థాపించిన మంచి

యంత్రకాలలకే యొక్కొకసమయమున దెబ్బతగిలి గ్రుక్క-త్రిప్పకొనునంతటికి తలప్రాణము తోకకు వచ్చుచుండ గుడుగుమనిన గాలము వేయుమనువానివగిది యెవ్వరో యొకరిద్దరు తల్లెగదీసికొనుచు జుట్టువిరియబోసుకొని పరువులిడుటవలన ప్రయోజనమెన్నడగున కలుగునా? ఏకంపెనీయందాయమునకు వీలులేకవ్యయమేచేయుచుండవలసిన కాలమునకు సరిపడినంతమూలధనమును చూచుకొనకుండనిపొరంభించబడనొ యాకంపెనీయొక్కధనము భూమిపాలై పోగించును. అట్లుగాక కట్టడములను నిర్మించి బాయిలస్త్ర ఇంజనులు మున్నగుయంత్రములును వానినిగడపించుటకవశరమగు పరికరములను మనుష్యులనేర్పాటుచేసి పనిచేయుటకు పొరంభించునంతటివంతు సత్ప్రయోసమీదదీపమునిలువబెట్టినను అపయినసాగించుటకు చమరులేకున్నయెడల వత్తిదగికాలి ప్రమదెవగులును. తాముగడచుచుండిన యేమార్గమునకుపిమ్మమువచ్చినను మూలధనమొఖగిగుటచే నంతటితో తానుచేయుపనిపడుకొనును. ఒకవేళవిశ్వసయత్నముచేరిధనముపొందించుట కవకాశముండిన నొడుపలుకుపలికినకుండను విసర్జించినటులనే చెడినకాపురముకోలుకొననేదని నిజత్సాహులై యాకంపెనీవారు తమంతటతామేయన్యమమును చాలించుకొందురు.

ఇదియుటుండ నింకొకచిక్కుకూడకలదు. యంత్రశాల
స్థాపించుటకును ఆయంత్రశాలకు గావలసినసరకులను కొ
నుటకును కొన్నసరకులనుపయోగ వదార్థములక్రింద
సర్వులకును చాలినంతధనముండి పనివిర్విఘ్నముగ నా
గినస్తువులు తయారగుచున్నను సంతకుమించి ధనములేకు
న్నయెడల వెనుకటిగతియేతలస్థమును. ఎక్కడనో యొ
క యంత్ర శాల వస్తువులు తయారు చేసిన దన్నవో
డనే చలముకు పట్టు చేసెనుల కొరువారు సిద్ధముగా
కనిపెట్టుకొని యుండు రనుటకు వీలులేదు. కొంతగా
యంత్రశాలను స్థాపించువాని రాత్రి దివములుదానివి
షయమైనో మోజించుచు కలువరించుచుండినను సట్టియం
త్రశాలయొకటి యున్నదని ప్రజలుకనుగొనుట కెంతకా
లమోపట్టును. త్వరితముగనో యాలస్యముగనోయాకం
పెనీవిషయమై ప్రజలకుతెలిసినను దానియందులక్ష్యముం
చిదానియందుండుసరకులనుఇతరకంపెనీలయందలి సరకుల
తోపోల్చిచూచి గుణగుణములు కనిపెట్టునంతటిశ్రద్ధ ప్ర
జలకు గలుగుటకు మరింతయెక్కువకాలముపట్టును. అకం
పెనీయొక్క పుణ్యచక్రముచే నక్కడక్కడ నెక్కొక్కడ
చ్చటి వస్తువులనాడెమును జూగుగ్రహించినను క్రమక్ర
మముగ తనఖాతాదారులదృష్టిని యిటువైపు తిప్పి దీని
యందలివ్యాపారమును విరివిగనాగునంతటి ప్రకటనము

గలుగుట కెంతకాలముపట్టునొమిరేయోజెంపుడు. అంతవరకు డక్కాముక్తిలకాగి నిలిచినవెనుక గదా లాభము ప్రాప్తింభమగుట. ఒకసారిలాభమారంభమైనవెనుక నితరచేన్వగండములు దాటినని గుండెలుకుసుటబడివ్యవహారమునునడుపవచ్చును ఇదియంతయు నెవేర్చుమాటలతోలేను. ఇంతవరకునుప్రాణములువిల్చుకొనుటకు ధనమాధారము ధనమొక్కటియున్నంతఃసూత్రమునజాలదు. కంపెనీనిస్థాపించుటకు కారణభూతులైన యొకరిద్దరు తామెంతధనవంతులైనను తగినదేశాభిమానమును ధైర్యసాహసములును వారికిలేకున్నయెడల చిక్కువచ్చినపుడు విరివిగాభవముపెట్టుబడి పెట్టుటకట్టివారు జంకుచురు. ఆతంభశూరత్వమొకప్పుడు గలిగియుండి యొకటిరెండుతాకుడులుకుధనమడ్డమువేసి నిలువబడినను తుదముట్టునంతటివరకును నట్టివారికి శాంతమునుపట్టునలయుండుటయరుదు. ఇట్లనినిరుత్సాహాలము కావలసియవసరముజేను. ఈనికిపూనుకొనువారదివరకు కొంతయునుభవముగలిగి తాముచేయదలంచుకొన్న కృషి మంచిదనియును దేశమున కవసరమగునదియనియును పూర్ణమైన నమ్మికతో బయలుదేరినయెడల వారియనుభవజ్ఞానమువారికి చేయూతయై యవసరమగు శాంతమునుపట్టుదలను పుట్టించకమానను అట్టివారికి లెక్కిన ధనాదిసదుపాయములన్నియు గలిగియున్న

నడుచునడుచు నట్టియవాంతరిములును చిక్కులును కష్టములును దోహదములును కలుగుచుండినను వారి కష్టముగట్టెక్కడ మానను. కనుక మొగలుపుర్ణముగయోజించక యిట్టికార్యములకు సమకట్టగూడదు. సమకట్టితిమా మనము దిగిన వ్యాపారము నిరర్థకమని పూర్ణముగ యుజువు కనపడువరకును వెనుకంజయిడక పూనికతోకొనసాగింతమచు పట్టునలతో నుండనలయును. బంగారు గనులకంపెనీలు జూదగాండ్రవంటివని యిదివరకు చెప్పియున్నాము, అట్టికంపెనీలలోకొన్నిటి కఖండైశ్వర్యమును కొన్నిటికి నాశనము సంభవించుచున్నది. దేశాభివృద్ధికివలయుకంపెనీలట్టిపనులకు దిగికూడదుగదా ట్టివ్యాపారములలోదిగియును యీ ప్రకారమునందిదివరలో చెప్పబడినమరవస్థలకులోనయ్య చెడినకంపెనీలలో తమ సొమ్ము వేసికొనినవారు నొకగాలిఁ బిల్లి చన్నీళ్ళకు వెరచునన్నట్లు యెట్టి లాభకార్యమున కెంతసమర్థులటుపిమ్మటప్రయత్నము చేసిననుజంకివిముఖులై బెదరుచుండురు. తాడెడ్డ కోతి వనమెల్ల చరిచె నన్నట్లు మంచి చెడ్డలయోజించకయుడుకు పీరులవలెగంతులిడి విరగబడినవారు తమకంపెనీకి చేటుదెచ్చుటయేగాక యట్లుప్రయత్నింతులతశాలాభివృద్ధికై పాటుపడు సత్పురుషుల ప్రయత్నములకును భంగముకలుగజేసినవారిగుడురు. కావున దేశాభిమానము

గల నారెల్లకు నప్రయోజకులు నవినీతులు నసమర్థులును నిట్టిను హూర్వమునును లిలపెట్టిన స్నేహభావముతో వారితప్పు వారికిబోధపఱచి యితఁలట్టి యుద్యమములకుదిగి చెడకుండ హితబోధ చేయుటయ్యర్హకృత్యము. మన దేశమున యంత్రశాలాభివృద్ధి నలసను వర్తకవ్యాపార నిపుణతలవలసను గలుగు ట్టి సంపద పారశీకు లెక్కువగా ననుభవించుచున్నారగుదా! తాము చేయు ప్రయత్నముల యందు సంతభవించిన యిక్కట్టలలో నంజి, తిప్పిబయట పడి ధరికలై తామైశ్వర్య మనుభవించుచు దేశాభిమానముతో లోకోపకార్యములు చేయుచున్న వారు వాఁలలో నెందఱో యున్నాఁడు.

అదివఱకు పాఠసీకులను నుద్ధరించి యశఃకాయలై స్వర్గముచూరగొన్న సర్, జేముసేట్జీ, జీజీభాయ, సర్, డిక్సన్, మా. కోజీపెటిట్, మొదలగు మహాపురుషుల సూటయటుండ మొన్న సన్నిటి నాకు లోకోపకారమునకై ధర్మబుద్ధిబోధనమువెనజల్లి హిందూ దేశాభివృద్ధికై స్వస్థులు మును వెనుక జట్టిపాటుబడుచు కోర్డికాఁముక్రిందలనే లోకాంతరగతులయి సతాతాగారిచరిత్రముధనాధికులకందరకుమార్తవ్యము. సజీవులై యున్న వాఁలలో బాబాయిపట్టణమున మూర్ధాభిషేకములేని రాజుని సుప్రతిష్ఠగన్నది. ఆనరేబ్బి సర్ ఫిరోజీమా మెగ్నాజీయెహతా, యం. యె.

కే. సి. ఐ. థి. గారికిని బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ అసోసియేషన్
 నునకు హానరెరీ శ్రీకటరీ గారును మిల్లు వజంతునునగు డిజ్
 మా, ఎకుల్ జే, నాచాగారికిని గల దేశాభిమాన మేటెట
 కాంగ్రెసుకుపోవు యాతార్థులకెల్లరకును విశదమే పై
 నచెప్పబడిన పారసీ ప్రముఖులవంటిచాగు మనప్రెసిడెన్సీ
 యంగుగూడ కొంసలు బయలువెడలి మార్గప్రదర్శకులై
 నుండిన మనప్రెసిడెన్సీయును మంచిదశకు తేప్పకవచ్చును.
 ప్రతివాగును లక్షలకొలదిధనమువెచ్చించి యంత్రములనే
 ర్పణిచి పనిచేయవలసిన యవసరములేదు. తలకుదగనిప
 ర్వులిపి బోర్లబడుటకంటె మనకు నాధ్యమైనదిని జాగ్ర
 తతోచేసికొనుటవలసిన మానకును యితరులకునుగూడ తా
 భముగలకు అతిచనువుగ నెకనాంగ్లేయరాణిచే దరిచే
 ర్చబడిన గొప్పయుద్యోగున కొకసకామె కన్నెగానున్న
 యవకాశమును పుష్కరించుకొని యామెయంతఃపురము
 గోడపై యిగోడయొగ బ్రాకవలయునను కుతూహలముక
 లదుగాని పడిపోదానని భీతి పొడముచున్నది. అని వా
 సి తొలగిపోవనారాణి దానిజూచి యెక్కబూనినపడును
 నని భయముగల గోడల నెక్క బ్రయత్నింపకుము అని
 వ్రాసెనట. ఆరీతినేమనకునాగుననిపూర్ణమైన ప్రధైర్యమును
 విశ్వాసమును కలిగినప్పుడే యామెకి దొరకొనవలయును.
 మనదేశమున కొద్ది మొత్తములతో స్థాపించి పనిచేయుటక

మత్తవృత్తుల నేకములుగలవు తాళములుచేయు కమ్మరులును కంచుపోతపోయు కంచులును సంఘముగాచేరి నూతనయంత్రములతో పనిచేసి వస్తువులనాణెమును తమలాభములనుగూడ వృద్ధిచేందింపవచ్చును. కొవ్వనెత్తులు, సబ్బుబిళ్ళలు మొదలయినవిచేయుకంపెనీలు స్వల్పమొత్తములతో నాపించి చుట్టుప్రక్కల బాజులలోనమ్మవచ్చును.

పరిశుద్ధమైన గాలిగలుగునట్టి యారోగ్యప్రదేశముల మంచిగృహమునుగట్టి యేయశుభ్రతయునులేకుండ జీవించుచుండువారల గృహములయందు గూడ మశూచకములును, మరిడిబాడ్యములు నప్పటప్పట తటస్థించుచుండ నందులకు నిజమైనకారణమును మాధ్యముచే కనుగొనబాలక శాస్త్రములన్నియు వట్టివిధ్యలనియు, శివునియాజ్ఞలేక చీమకుట్టదనియు, అమృతారికాగ్రహమువచ్చి పాపాత్ములను నూట వేసికొనుచున్నదనియు నమ్మి యింటింట వేపాకుతోరణములంగట్టి గరగల నూరేగించుచు జాతరలుచేయుచున్నారు. మనమెంత శుభ్రముగానున్నను తినుపదార్థములును, ధరించుచున్నయును, వాడుకొను వస్తువులును తమూపుచేయువారుగూడ సుఖాధారప్రకాశికలం జదివి తాముగూడ నారోగ్యముగనుండనియెడల మనశుభ్రతవలని ప్రయోజనములేదు. మనకు పాలు, పెరుగు, వెన్నలపమ్మ గొల్లదానిబిడ్డకు మరిడిబాడ్యము తగిలిన దినము

లలో నాశిశువునకు సచారము చేయుచు; వృత్తిని మాను
కొనజాలక యూదినములలో మనకిచ్చు పాలనొ, పెఱు
గుననొ, వెన్ననొ విశూచీ విషకీటక మాశ్రయించి
మన యింటిని గూడ హడు చేయును. చాకిలివాం
డ్రు బట్టలునుకు చెగువులను నానాజాతివారు ధరించు
వస్త్రముల నన్నిటిని కుప్పగా వేసిన పోపులను చూచి
న నెవ్వనికి యొడఁగింపింపకుండును. రొట్టెలు చేయవా
గును బజారంగళ్ళ శాకపాకములును వితాయిలు నమ్మ
వారును జాగ్రతిగా నుండనియెడల లాభములేదు. అట్టివస్త్ర
వులనన్నిటిని తయారుచేయుటకు మంచికంపెనీలేర్పడి ఆ
రోగ్యతాపత్రికలను పొందినవారిని నియమించి రోగము
లేనిపనువులపాఠతో వెన్న పెరుగుతయూ చేయించి య
మ్మటయశ్యావశ్యకమా. అటులనేరొట్టెలుచేయుటకు కం
పెనీలేర్పడుటమేలు. ఈవిధముననెన్నెన్నో వృత్తులను
మూఢులచేతులనుండియు మోసగాండ్రచేతులనుండియు
తప్పించి యాయావృత్తులయం దనుభవముకలిగి, యాయా
శాస్త్రములఁజెంది యంగకృతార్థులయినవారి నేర్పరుచు
ట కెఱిఁగోయవకాశమున్నది మనకుబోగావసరములయినవ
స్త్రవులనేకములుగలవు. వానిఁ తయారుచేయు యంత్రశా
లయందలి యంత్రములును పనిముట్లును చేయుటకింకె

న్ని యోనృత్తులుగావలయును. కాని యిల్లలికిసంతమాత్రమున పండువుకానేరదు.

యంత్రశాలాభివృద్ధియై వృత్తులుబాగుపడుట రెప్పపాటుబోజులుపెంది కాను నిలకడమీద లాభముకాన్పించును. అంతవరకును తగుధైర్యముతోడను యోగ్యతతోడను ధనముతోడను పట్టువిడువక పనిచేయుచుండునట్టి యవకాశము సర్వేశ్వరుడు మనకుగలుగజేయవలెను. అంతవరకును తప్పుటమగు లిక్షితలక్రింద లపడుచు నెకరింపజూచి మరియొకను నిరాశ్నాహులగుచుండుటయే సంపత్తిప్రమాగును. ఇప్పుటికాలస్థితిని బట్టిచూడగా దైవము మనపట్లనున్నటుల చిహ్నముగనిపించుచున్నది. ఇప్పుడిప్పుడుకాకులు కాపుకాపురని నిద్రనుండిలేచి కన్నులునలుపుకొని రెప్పలు విప్పుకొని దృష్టులు సాదించుచున్నారము. అరణోదయమగుచున్నయది. సూర్యబింబము కొద్దికాలములలో దిక్పత్రమునుదాటి బయలెక్కి వెలుగును వెదదల్లనున్నయది.

అ యః ప్రభా వ ముః

7 వ ప్రకరణము.

త్రశాలాభిసృద్ధి దేశావృద్ధికి విగులయవసరము
ని చెప్పియుంటిమి అట్టియంత్రశాలాభిసృద్ధి త
నంతినకలుగ నేరదు. జననామాన్యమునకు యం
త్రములవైపు దుఃప్రితిఃగవలయును దానికి
కొంతప్రయత్నమవసరియి. అట్టిప్రయత్నము
పలువిధములగానున్నది యంత్రశాలలు దేశ
శమందంతలయు నిర్మించి యటిలాభము ప్ర
త్యక్షముగ ప్రజలకు గనుపరుపచారికి యంత్రశాలలు ని
లుపుటకు సహకారులగు బుద్ధిపుట్టకమానదు అట్టి బుద్ధి
పుట్టినపిమ్మటగాని దేశమందంతలను యంత్రశాల నేర్పరచు
ట కిష్టతము. ఎవరోసాహసించి కార్యమునకు దిగవల
యును. ప్రజలకుగలయజ్ఞానమును పోగొట్టుటకర్తవ్యమని
నొక్కివ్రాయవసరములేదు. ఉపన్యాసములవలనను గ్రం
థములవలనను దేశాభివృద్ధియుబయలుదేరి యోటివారికు
పదేశింపవలయునుగాని యిట్టియపదేశముకన్న ప్రత్య
క్షప్రమాణమెక్కువగా హృదయమున కత్తుకొనును. రా

మాయాదిపురాణగాధలు విని గ్రహించుటకన్న చిత్తగు
వులమూలమున నెక్కువగా తెలిసికొనవచ్చును. చిత్తగువుల
కన్న ప్రతిమల జేసి యొకయశోక పనమున నిర్మించి సీతాదేవి
• యొక్క విగ్రహమునందు క్రిందనుంచి రాక్షస స్త్రీల ప్రతిమల
నావిగ్రహమునకు చుట్టు నిడుదళోరలు విడిగ్రుడ్లు వీపుతా
స్యములుగల వికృతభీకరాకారములతో చెక్కియొకచోట
నురాసురావణముద్ధమునిజముగా చేయుచున్నట్లు నానగు
లనురక్కసులను కర్రతోడనూ లోహముతోడనూ చేసి
మూసినయెడ చిత్తగువుల జూచినకన్న నెక్కుడుగ గ్రహిం
చు స్వభావము మనకుగలదు. ఉపన్యాసము లిచ్చుటకన్నను
గ్రంథములు వ్రాయుటకన్నను పటములవలనను విగ్రహ
ములవలనను జ్ఞానోదయభివృద్ధులు కలిగించుట కెక్కుడు
శోడ్పాటును ధనమును కావలయును. ఈరెండునున్నయడ
ల దేశమునందొక్కొకరిని మెక్కికచోట సభలు నిర్మించి
యాసభలయందు నానావిధోపయోగ వస్తుచయునును స
మకూర్చియుంచిన వాటింజూచి సంపించుటకును పలువిధ
ములగు స్మృతులు పెంపుజేయుటకును అపకాశముగలదు.

ఇట్లు సభలమూలముననే యైరోపాఖండమునందలి దేశ
ములత్యధికముగా పెంపుజేసి నానావిధ కృషివ్యాపార
ములయందు బలసి విలసిల్లుచున్నయవి. 1851 సంవత్సర
మున లండన్ నగరమున జరిగినవస్తుప్రదర్శన సభవలనవృ

త్తుల కౌతహోత్సాహమైనను కలిగినది. ఆసభకు మనదేశమునుండి అమూల్యములగు సదార్థముల నేతములు పంపబడినవి. వాటినిజూచి పాశ్చాత్యులు మెచ్చి తలలూచి యుండిరి.

1855 సం॥లో మన రాజధానులందుకూడ సభలు ప్రారంభమయినవి అంపిమ్ము మనదేశమున రెండుమూడు సభలుజరిగినవిగాని కొద్దికాలములోనవి యంతరించి నవి. ఈసభలవలన గిరిగెలలాభముగ సభయందు కన్న దానితగువాని జరిగిన దానియందెక్కిన యయినట్లు వాటి వాటియగు ప్రదర్శింపబడిన వస్తువులయందు నుపయోగించినపని ముట్లయందు వెల్లడియగుచువచ్చినది.

భూమిలో నాటినవిత్తు మనకన్నులకగుపడక కుళ్ళికృశించినట్లు భ్రమపుట్టించి తొలకరివానకు మొలకయెత్తి మొక్కయై పెరిగి శాఖోపశాఖలతో గొప్పవృక్షమగునటుల ఆ సభలవలన దేశముయొక్క మనముననాటబడిన జ్ఞానబీజము దుగంటిఁజ్ఞుండి కాంగ్రెసు మహాసభచేయు కృషివలన మొలకయెత్తి దోహదముచే నేపుగా పెరుగ నారంభించినది. 1801 సం॥ ముసకలకత్తాలోజరిగిన కాంగ్రెసు కుపశాఖగా మొదటిపెనుప్రదర్శన సభనిర్వహింపబడినది అదివరికొకయర్థ శతాబ్దమునకు మునుపేయిట్టిసభ న జరిగియుండగాయిది మొదటిదెట్లగునని కొందరికి తోచవచ్చును ఆసభలుప్రభు

త్వము వారివలన నేర్పగువబడిన వగుట మనహరికృష్ణుడీ స
 భలయందలి యాపక్తియు నాదరణయు నెటులుండెనో
 తెలిసికొనవీలులేదు. అందుచేత నాసభలను మనసభలను
 టక్కు వీలులేదు. కాంగ్రెసుసభకు ప్రభుత్వమువారి పోత్సా
 హమిమియునులేదు. దీనిపుట్టుక కొకగవర్నరుజనరలుగారు
 కాదుకల్లెనను పిన్నవయసునందీ కాంగ్రెసుపలు నీలాపనిం
 దలపల్లెలైనధారాళమాగు నడివడిచే యోగ్యతనుగనుపఠ
 చుచు పడ్డవారెన్నడును చెడ్డవాకుగారన్నలోకోక్తి ప్రకా
 రము తన్ను దూషించువారియెడల కార్పణ్యము, నీర్మ
 యు పూనక దేశోపకారబుద్ధితో పనిచేయుచుండ ప్రభు
 త్వమువారితిగారాబముతో నెత్తి ముద్దు లాడ కున్నను
 కాంగ్రెసుసభయందు కొంతకాలముక్రిందటగల దురభిప్ర
 యము రాజకీయోద్యోగులకిప్పుడు తగ్గిపోవుచున్నది. అట్టి
 కాంగ్రెసుసభకుపశాఖగా నుండుటచే 1901 సంవత్సరము
 నుండి ప్రతిసంవత్సరమును జరుగుచున్న వస్తుప్రదర్శనసభ
 రాజకీయోద్యోగిసంపర్కము లేనిదనుటకు సందియమిం
 చుకయు నుండబనిలేదు. రెండవసభ యహమదాబాదు
 నందును, మూడవది చెన్నపురియందును జరిగినవి. నిరుటి
 సభ యఖండవిభవపంపన్నమగు బొంబయి పట్టణమున జ
 రిగినది. ఇది తక్కినయన్నిటికన్నను మిగుల యుత్కృష్ట

మొనరినది. ఈసభాసాందర్యవిభవముల జూడ వేయికన్నులుగావలెననుట యత్యుక్తిగా నెన్నదగదు.

అతి సుందరమును బొంబయి పట్టణమందొత్తమమగు అండము (Oval) అనుపేరిజెన్నుండు ప్రదేశమున నీసభాబ్రహ్మాండముగ నిర్మింపబడినది. ఈసభక్రిందవినియోగపరచబడిన ప్రదేశము ఇరువదియైదు యకరములవిస్తీర్ణము. దీని నిర్మాణమున కింతకన్న మంచి ప్రదేశమీరాజధాని యందు లేదు. దీని కొక వైపు శక్రకేరియాటు యొక్కయు హైకోర్టు యొక్కయు విచిత్ర హర్షములును, రెండవ వైపు సముద్ర తీరమును, కన్నుల పండువు గావింపుచుండెను. యుద్ధిష్ఠిర రాజసూయయాగమున కానాడు సభ నిర్మించిన మయుని యంతటి శక్తి యాక్తులును అనుభవజ్ఞానములును గలవాడు చక్క సన్న్యసీయుడైరువదియైదు యకరములబయలును చిత్రవిచిత్ర భవనాదులచేసలంకరింపజాలడు. ఈసభకు శక్రటరీలలో నొకరమున ఖాబహదూర్ యమ్, సి, మర్జఖాన్, సి, ఐ, ఇ, యమ్, ఐ, సి, ష, గారు దీనిప్లాను తయారుచేయప్రదర్శితపదార్థసాక్షుననాదాయములకునువినియోగములకునుజెప్పదీగ్రహములు నుపకారికాభవనములు నివిశాలప్రదేశముననేర్పరుపబడి చుట్టునావరిగా కట్టబడినది. ఈయోగివిషను దరికేగినతోడనే ఆగ్రాలోనిటాజుమహలువంటి దివ్యభ

వనము నేనోత్పన్నముచేయను. అందుజవాబులుగ నుం
 చబడిన గవాక్షములుమున్నగుద్వారములును గోపురము
 లునుచూచి యానందించవలెగాని వణికింపనలవిగాదు. ప
 గటివేళజూచిననెంతో వింతగనుండునట్టి యాత్రధానద్వా
 రముయొక్క వైభవము ప్రొద్దుగుంకిన వెనుక యేమని వ
 స్తింతుము, చక్కగమలనబడినపాలరాయిలోకట్టినట్లుభ్రమ
 పుట్టించునాశ్వేతవారిదరమునుకొంతదవ్వలనుండిజూడదా
 నియందాతలనుతగిలినపబడినవిచిత్రనర్థములుగల చిన్నచి
 న్నగాజుబుడ్లుచేసవరత్నములు చెక్కినట్టు పగలుగనుపడున
 టి యావిర్భావముప్రొద్దుగుంకిన వెనుకతట్టిపభాదీపకళికా
 వాిత్రభావమునజ్యోతిరింగణములచేకమ్ముకొనిబడినవెం
 డికొండవడుపున వెలుగుచుండుచుకించున్న తప్రదేశమునుం
 డియాసభవైపుదృష్టిసారించిన నిందలి దీపసముదాయము
 మిళుకుమిళుకుమనిచుక్కలచే సొంపెక్కిన గగనఫలకము
 సందలి శకలమొక్కటివిరిగినేలబడినట్లుగన్పట్టును. సింహ
 ద్వారముయొక్కచోద్యములజూచుచుదానిందాటలేకదాట
 లేకలోపలప్రవేశించినవెనుకమున్నగన్న యానందర్యము
 ను లోఫలిహజారముల వైభవముతలపునకు రానీయకు.
 అందలివిచిత్రములేల్ల వర్ణింపబూతుకొన్న దాన్నికై వేరొ
 కయుద్గ్రోధమువ్రాయవలయును. అనభావర్ణన యాగం
 ధముననంతగా యవసరములేదని యెరిగియుండియు కని

యానందించినదోషమున నింతవరకైనను వర్ణింపకుండుటకు మనసంగీకరింపదయ్యె. ఈనభా ప్రాముఖ్యతనుగూర్చి వేయవాక్యములు వెచ్చపెట్టనేల! కన్యాకుమారి మొదలు చలిమలవరకు వ్యాపించియున్న పట్టణములనుండియు పల్లెలనుండియు నచ్చి యీనభావలంకరించిన నానావిధవస్తు సంఖ్య డెబ్బదివేలు ఈనభయండిన యేబదిదినములలోను నీక్షించినజనసంఖ్యదినమునకు 10,658 వంతున 570,167 డ్లుగుండిరి. దేవిడిను-కముకిందను వినోదములవలనను చందాలు సద్దెలుమున్నగువాటివలన సభకువచ్చిన యాచార్యులు 26500 లు

ఈనభయందుప్రదర్శింపబడినవిబహువిధోపయోగములైనవి. వడ్లంగి, కమ్మరి, కంసాలాసాలి. కుమ్మరులకును, వ్యవసాయాదులకుపయోగపడు పనిముట్లును అట్టివృత్తులవలన తయారుచేయబడిన సలులేరుగులవస్తువులును నవధాన్యములు నారలుతోనగునవియును శిల్పాదిచిత్రవృత్తులును లోకోపయోగమునకుసలంకారమునకు వినోదమునకు ననుకూలములగు బహువిధవస్తుసంచయమును ప్రదర్శింపబడినది.

ఇట్టిప్రదర్శనములవలన దేశమునకధికలాభము గలదు. పూర్వార్వాచారమునకు దాసులమగుమనకు మాక్కుపేకు చెప్పినమాత్రమున తిలకంటగించును. నాగలిచేతబట్టుటకును చాలునకుదిగుటకు శుపట్లెడ దుక్కపై సుత్తిమోపుటకును

శ్రురోహితుడు ముహూర్తమునేర్పరచి సనుపుకుంకుమలు
 పెట్టవలసియున్న గతియొందు పాతపనిముట్లను విడిచి వాని
 కన్న మెరుగైన యన్యదేశపువాటిని ముట్టుటకును పాత.
 పద్ధతులవినర్జించికొత్త సమూహాల నవలంబించుటకును వెను
 కదీయవార నేకులుండురు. ఎట్టిన్వల్పకార్యముననై నను పూ
 ర్వాచారమును విడచిన కారవాదినరకముఁ పాలగుమనను
 పనివానిమనమును బోధచేబాగుచేయుట కష్టసాధ్యము. బ్ర
 హ్మక్షత్రవైశ్యశూద్ర జాతములొకదానితోను కటిగలియ
 కుండగోడలు పెట్టబడినను కాలక్రమమున నవిబీటలువా
 రి శిథిలమగుచున్నవి ఏజాతివారాజాతి వృత్తులయందుం
 కుకాలము దాటిపోయినది. విద్యయైననమ్మకొని యెరుగ
 ని బ్రాహ్మణుల కల్గమ్మకొనుచుండుటయు ఆయుధసాగులై
 కదనతలమున మడమదిగుగని కాచకులమువారు మేడితో
 కపట్టి న్యనసాయముచేయుటయు బ్రహ్మక్షత్రియులకు న
 శ్యులై యడగియుండెడు వైశ్యులు దండధరులై దండవిధా
 యి యుద్యోగముల తప్పచేసినవారి దండించు చుండుట
 యు వేదబాహ్యులై బ్రాహ్మణశుశ్రూష యేగతిగా నుండి
 న నాలవజాతివారు వేదవేదాంతపారంగతులయి పయిజా
 తులకుగురువులుగానుండుటయు మనమెరుగనివికాపు దీ
 నికంతకునుకారణము రాజ్యాంగపద్ధతుల సమత్వబుద్ధితో
 డనన్ని జాతులవారిని జూచుప్రభుత్వమున యెననికేదేనివల

ననుభవనముచులాభమునుగలిగి కుటుంబయాత్రసాగునొ
 వాడావృత్తివలంబించుటకేయడ్డంకియునులేక ముండుటజా
 తిమతేభేనములతోసంబంధములేక బ్రాహ్మణుడునుచండాలు
 డునుగూడ నొక్కరీతినిచూచియానందించి బాగుపడుటకై
 ఋషివ్రతధర్మము లేర్పరుపబడుటచే నెవ్వడేవృత్తియందుజే
 వించుచున్నాడో వాడావృత్తియందితరదేశముల సభకతాభ
 మునొందుచారిపని ముట్లునుజూచితాపయోగింపునవితిన్న
 స్ఫులపాలుచేయుంచుడదూరముననుండువాగుసంపదతోను
 న్నూరిన తెలిసికొని సంతమాత్రముననేస్వభావముందలచి
 యాకొత్తపనిముట్లను కొత్తరీతుల కృషిచేయుసద్ధతులను
 తానుగూడప్రారంభించక మానుడు అందుచేదేశమునందు
 గల మూఢభక్తియు నాచారిదాస్యమునుతొలగిపోవును
 అట్టియుత్తమదశ మనదేశమునకుకలిగిన వెనుక మనలను
 మించి యభివృద్ధిమొండగల దేశముండుటకు ఏలులేదు.
 లోకములోని యేబాహున సమృద్ధుడుచుండు నస్తువులత
 యాగుచేయిటకను గుణ్యమయిన యేపదార్థము మనదే
 శమునందుదొరకిదు! ఇంతవస్తుసమృద్ధిగలిగి ప్రజలకుజ్ఞానా
 భివృద్ధియై కృషియందును వ్యాపారమందును పరరాష్ట్ర
 ములవెనుకదొక్కుకోపము శుట్టినప్పుడుప్రస్తుతమన్యదే
 శీయులవద్ద కొనవలసినవన్నియు నిక్కడనే తక్కువఖర్చు
 తో తయారుచేసిమనదేశమున నుపయోగించుటయే గాక

యన్యదేశములకుగూడ నెగుమతిచేసి వేలకొలది వత్సరములకు పూర్వమనుభవించిన యాన్నత్యము నై శ్వర్యమును మరలనొందుటకు సందియములేదు.

• ఇట్టిసభలయందు నాగళ్ళు, సుత్తులు, కొయ్య, నారలు, పీచులు, తవ్వకోలలు, పెట్టెలు, బుట్టలు పెట్టుకొని కూర్చుండిన దర్శనీయముగ నుండవు అట్టిసభను చూచుటకు ప్రజలు తీర్థములకుమూగినట్టు మూగరు. చిత్రవిచిత్రములును, సరసవిమోదములును, శృంగారాలంకారములును గూడనుండినగాని జనసామాన్యమునకు రుచిపుట్టదు. ఒక వ్యాద్యమును వినుటకో, నానాశర్లములతో నెగురువ తాకలం జూచుటకో దీపావళింజూచి యానందించుటకో సాంప్రదించుటలనొ, విడ్డూరములగుపటములనొ గనుగొని సంతరించుటకో, సభకేసినవాడందలి వీధుల వెంట తిరుగుచు తిరుగుచు తన వృత్తికి లాభకరమయినట్లయ్యె, బుద్ధికి వికాసముగలిగించునట్లయ్యె వస్తువులపై కిన్నువేయక మా పడనని యిదివఱలో ప్రచురించునాత్ర సతిపినవారం సంపద నెక్కి గుర్రు. సవృత్తియందుండువాడవృత్తితో సంగబంధించిన యి పూర్వోపదార్థములజూచినప్పుడు వాటిని విచారించి వాటిని గూర్చి మూలముట్టుగ తెలిసికొనక మానదు ఎట్టిచిన్నయంత్రమునుగూర్చియైనను పొడిమాటలవలన జ్ఞానాభివృద్ధియంతగాకానేరదు. పట్టములు వేసి

చూపించిన సంతకంబు బాగుగ తెలియును. అట్టియంత్రము నేచూపిన ప్రత్యక్షప్రమాణమువలన పూర్ణ మగు తెలివి పుట్టినది ఇదివరకే చెప్పియుంటిమి. మరమేకులను కోయు యంత్రమునుగూర్చి మాటలతోనెంతచెప్పినను గ్రహింప జాలనివాడు దానినివాసిచూపినసంతకంబు కొంచెముబాగుగ తెలుసుకొనును. ఆయంత్రమునే యెదుటనుంచి విప్పి వానిభాగములన్నియు కన్నులకగుపరిచి వానియెదుటను కమరమేకును కోసిచూపిన వికవానికాయంత్రమునుగూర్చి చెప్పవలసినదేమియునుండదు.

ఇంటగూఁపుండబెట్టి యంత్రములు నేర్చుకొమ్మనిన బుద్ధికిభారముతోచును. ఆసక్తిలేనివిద్య పెంపుజెందదు. కాంగ్రనుసభతోజమగునట్టి యెగ్జివిషములు చిత్రప్రదర్శనకాలలు గావున వాటియందుతిరుగుటకుగాళ్ళకు నుప్పిపుట్టును. చూచుటకు కన్నులకువినువురాదు. చూచుచుండు విచిత్రము లొక్కరితివిగాక అడుగడుగునకుమాగుచుండుటచేరి మనమునకుత్సాహము కొత్తకొత్తగపుట్టుచుండును. ఈసభ విప్పియెదుటనుంచిన యుద్దగ్రంథమనెట్లు

ఈసభవలనయింకొకగొప్ప లాభముగలదు. బహుకాలమునుండియొక్కడవారొక్కడ నేయుండుటచేత నుకరిమించిచెడ్డల నుకరెరుగకపోవుటవలని యొకమత్యాభావమున లనగలుగునట్టిసప్తములనుమానదేశమనుభవించుచున్నది. కా

నిచ్చిన మొకచిన్న కుటీరమువలె గనపట్టు నింటిలోనికిగోని
 త్తూట దీనికి ఫేయిరీఫ్లూరిల్ బవర్ (Fairy floral bower)
 అను నామకరణము చేసి యొక ధరిక మెట్టుల నిలుపుడిచి
 ది.- లోన ప్రవేశించినంతమాత్రమున హాయి, హాయియ
 ను మెప్పుకొని రెప్పలల్లార్చుకొని పోవేను. ఇది నిజముగ నెప్పుడో
 ల తొలగిపోకుండును ఎందుకనిచూచినచు పుష్పగుచ్ఛము ను
 తోరణములును దిగింతమువరికు వ్యాపించి పుష్పగుచ్ఛమునను
 బక్కును మిదిమందొద్దు తన్ను తాజాచి యులికొనును.
 చూచిచూచి బయలుపడలనవలసి ద్వారము రుక్మాని నొర
 బోయిన తన ప్రతిబింబ మెట్టురై న నన్యపుష్పమండలికొని
 తాతొలగిననదియు హవైపుకేతొలగి యడ్డమువచ్చు మం
 డ లిప్తమాత్రమిటునటుతొక్కుమనన్ యద్దమనిద్ర హిం
 చి యొక్కొక్క దుసిగ్గుపడి చాకితమములాడుచుండ నూ
 ఘటై నవాడు తన్నెవ్వోయడగించనచ్చెనని | బ్రమసి వా
 సింద్రోయబోయి యద్దముపైబడి విస్తయముతో వెకవె
 కనవ్వును. ఎట్టకేలకు దారినిగనుగొని బయటకుపోయి యూ
 యింటివైపుచూచిన నామణియతయేమియులేక తొగన్న
 దియంతయు కలలోని వార్తయనుకొనును. అక్కడనుండి
 మరియొక వైపునకుబోయి రెండవాలగర్జించిన లోపలకు
 బోనిత్తుకు దీనికి మేజు (The maze) అనిపేరు. ఇది వ్యాకే
 జీలకుపయోగించు జాజాకు చెక్కలతో నిర్మింపబడి నడుమ

నెక పెద్దజెండానిలువబడినది. లోననేమున్నదియు తెలియదు. మాఖద్వారముననెకడుండి “మంచివింత చూచిరండి చూచిరండి” అని హెచ్చరించుచుండును. లోనికిబోయి నడువనారంభించిననన్నియుచిక్కులే. పదిగజములు నడిచిన వెనుక దారికడ్డముగ బల్లగోడయుండును. వెనుకకుదిరిగివచ్చి నదారిని బయటకుపోదమన్న మరియొకదారిదొరకదు. తప్పు దారులు భ్రమపెట్టి అటునిటునడపించి నడపించిచాగము విసిరించును. ఈమధ్యకాలములో కలసిప్రవేశించిన వారొకరినెకరు విడిపోయి మరిలతమవారిగలసికొన జాల కయలుకులాడుచు తమవలె దారిదప్పినవరులు తమ్ముగలసిన కొంతసవ్వు కొంతవిసవ్వు మనమున జనించినట్లు పెట్టి. తద్దినముకొన్నందుకు తమ్ము తామనిందించుకొనుచుండ లోపల జనసమృద్ధమెక్కువయగునని యెరిగియుండి యందొకగోడపైగూర్చునియున్న వాడాజండా మొదటికిచారి చెప్పుచునడిపించును. పిక్కలుపీకి యిక్కడకు చేరిననేమున్నది ! వట్టిచిదంబరహాస్యము. అచ్చటమన్నుతప్ప మరియేమియులేదు.

ఇచ్చటనుండి కొంతదూరముపోయి కర్రసోపానములనెక్కి రోడ్డుపైభాగమునగట్టిన కర్రవంటెనపైననడిచి యవ్వలదిగితిమా యంతరిక్షమార్గమున నెకచిన్నదోనెనుంచి దానిలో మనుష్యులనెక్కించి యీనుండి యేటవాలుగనమ

శ్రీరవాసులు, పంజాబీలు, సైంధవులు, రాజపుత్రులు, పారశీలు, మహారాష్ట్రీలు, మార్వాడీలు, గుజరాతీలు, బంగాళీలు, తురకలు, కన్నడులు, ద్రావిడులు నాంధ్రులు, మళయాళీలు, మున్నగు హిందూదేశవాసులందఱు నెక్కచోగూడి యొకరిసంగతి నెకఁడుఁజెలుసుకొనుటకు నన్యదేశీయులయభివృద్ధిని కన్నులార చూచుటకునుగూడ యవకాశముగలదు. ఈయన్యోన్య సందర్శనలభమిప్పుడు మనకత్యంతావసరము. ఇట్టివారందఱును పూర్వము బత్తీసాయుధములధరించి యన్యోన్యనధకై యుద్ధరంగముల తారసిల్లుచుండెడియనస్థకు మారుగ నిప్పుడీరంగస్థలమున చేతిపనులందును వృత్తులందును వాణిజ్యమందు నెకరి నెకరోడించుటకు కడుపులోనిపాలు గదలకుండ కదనమొనరించునవకాశముగలిగినది. సరహత్యలును దోపిడులుననుగంటినవి నెమ్మది దేశమంతటను వ్యాపించినది.

మానవ విరచితములగు వింతలజూచి సంతసించుకన్న నెక్కువది యింకొక్కటిగలదు. ఈబొంబయినభకు వన్నె హెచ్చించినది దీనియందలి స్త్రీరత్నములనుటకే సందియమునులేదు. స్త్రీల భాగమొకటి ప్రత్యేకముగ హిందూసుందరాలచే చేయబడినపనుల కేర్పరుపబడినది. దీనిని మణీయతనెంతనివర్ణింతుము. ఎటుదిరిగిగూచినచుభగద్ధరితములగుచీరలునుఅల్లికపనులునుపటములునుబొమ్మలును కు

ట్టుపగులును నుండిరమందంతటను వింతగనమర్చబడినవి. చూడబోవువానికి వాటినిగూర్చి యత్యాగరిచునతో తెలుపునా? మణులపిద్యకును శాంతిముసుకును శక్తికిని అచ్చును వంగనివాగంపురనుటకనకాశములేను. ఇంకొకటి విచిత్రము కాంతిలగుండచూపుట కమూల్యాభిరూపములు వింతవింతవస్త్రపులను ధరించి గుంపుగుంపులుగ నభయంబుగ గును నానందించులతాంగులు సనభిరూపముల వ్రుంకారుచుగ నుండిరి. అఖార్య సుందరులగు వారి సౌందర్యము జూచిన అట్టిప్రతిమలనిర్మించిన నృప్తి ర్తియొక్క మహిమ యెన్నెడితలపునకురాకుండును? జననాలయలక్ష్యంతోపురములందును దాచబడనప్పుడోహాస్త్రియైనైతమ సమీపము జూచుటకునచ్చి తమతోడి సత్తీతలరెములగలసి హాయి గదిగగు భాగ్యమునందె.

ఇందిలి విచిత్రముల సర్కింపులవిగానని యుడిసెకుచెప్పియుంటిమి దీనిబ్రహ్మకేటనతోడనే యయత్యాగరియము పుట్టి కొన్నిముహూర్తములు దిగ్భ్రమగులుగును. అట్టికృతయందు చేష్టలుదక్కిగర్భరానగర విరసకతవిప్పిన రెప్పలు మూల వడక యనిషేషత్వమునుపొల్పవుగును. అట్టిదేవేంద్రసభజొచ్చి భ్యాసమస్యములపైబోనీక యాగంధర్వ లోకమొనగదే నిల్పియుండుట భ్రమరకీటన్యాయమాననల లకసఖిషత్వముదొరుకుట సహజమేకదా! నాలుగవల

చిన్న నస్తువులు నీటినిన్నిటి నెక్కచోగూర్చి తీర్చి సవరించుటచే నఖండగరిమదనరి పలుజాతులవిలక్షణములు లాభమును పయోగమును పెంపుజేయును. సభయందలివిధములయిరుగునుండి వెలివడియింటగూర్చుండి యానస్తుసంతానమునుగూర్చి యోచింపయోచింప దరిద్రదశకు వచ్చియున్న ముష్ణదేశమునకు శుభద్రావణముల మహాదశదగ్గరనున్న నవి స్పష్టమగును. ఇదిపనివాండ్రపండువుగాకమరేము? ఇట్టిమహాస్థలసందర్శనముచే నపసమ్మిశ్రయసూయత, కృత్రిమము, దురిహాకారిము మున్నగుదోషములురహితములై సోదరభావమును అన్యోన్యాయుకూల్యతయు ధారాశయగు నృత్తియు నీతియందుచ్చస్థియు మున్నగుసద్గుణములు జరించి ఆశేతు హిమాచల నివాసులకు కృషివ్యాపారిములందును శాస్త్రవిజ్ఞానమందును విద్యా నృద్ధియందును పదార్థసమృద్ధియందు నత్యంతాస్తిపుట్టి యేకకుటుంబముగి తానువతింపై న్నష్టి న్యాయముగలుగును. అన్యోన్యస్యవైరిములతో శాఖోపశాఖలుగ పగిలి బంధువులతో బంధువులై నను కలసి భుజించకుండునంతటి యొంటియెత్తున మనము జీవించుచున్నామన్న డాగుమనకు గలదు. ఇట్టిసభలును యుగత్రళాలను నుపకారిసంఘములును దేశయూత్రలునుసాగినకొలదిక్రమక్రమముగనట్టిమచ్చతో లగును.

ఏనాడు రాజులును కెడ్లును సామంతులును కాపులు
ను తారితమ్యములుమరిచి భౌత్యభావముతో దివ్యభవ
నముల సంతోషాంతరంగులయి యానందముగజరించిరి!!

రాజ్యాంగవిషయముల విచారించు కాంగ్రసు సభను
కొంచెముటుండనిండు. పరిపాలనాకర్తవ్యములను గూర్చి
కొందరు తెలివితోడను మరికొందరు తెలివితక్కువగను
విత్కించుచుండ కోటానకోటులగు ప్రజలు తమకుగల
తెలివితేటలతోరాత్రిందివములు పాటుపడుచుపేషప్రతిష్ఠ
లకానపడక చస్పదుచేయక గుట్టుగాబ్రదికిదేశముయొక్క
సుఖజీవనమునకై పాటుపడి ధన్యులగుచుండుచారికి పరప
తియును గౌరవమును గలుగుచుండ, నట్టివారులేకున్న దే
హయాత్రకుర్లుమై తాముస్వయముగ జీవనముచేయన
సమర్థులగు ప్రబుద్ధులు కాయలుగాసినచేతులనిరసింపుచు
తమతోడిదలోకమని స్వశక్తియించుకయులేక పుట్టుకవ
లననొ యదృష్టముచేతనొ యన్యాయముగానొ ధన
మార్జించి దానినిదేశాభిమానముతో యంత్రాదు లందు
వినియోగింపక దంభవ్రతులై యున్నతరాజకీయోద్యో
గులసంతసింపజేయుటకువేలకొలది వెచ్చించి వ్యర్థములగు
కితాబులబడసి ధన్యులమనుకొను నిర్గంధ కుసుచుములకు
గౌరవముతప్పమన్నది. దేశాభిమానముతోపనిచేయుకష్ట
జీవులకే గౌరవమునుసుఖమునుగలుగుచున్నది. వృత్తులకు

ర్చిన పలకలవెంటజారవిడుతురు. అదివాయువేగమునజారి భూమిపైనమర్చిన యొకకోనేరున శరవేగమునగుభిల్లనికూలును. ఆదెబ్బతాకుడుచే పెద్దకెరటములేచి యాకెరటముతోనదోనెయును పైకెగసిపడుచుండును. ఈవినోదముననుభవించుట కెనిమిదియణాలు సుంకముపుచ్చుకొందురు. ఈ యొక్కవినోదమునలసనే రు 17000లు పోగయినవి మన వార నేకులీ వినోదమును దూరముననుండిచూచి యానందించిరిగాని పడవనెక్కుటకు సాహసింపజాలరైరి పారసీలును యూరోపియనులును యూరేపియనులును స్త్రీలు పిల్లలుగూడ దీనినెక్కి చప్పటులుగొట్టి కేరినవ్వుచు నీటబడిగట్టుచుకు ముముకుచుండిరి. మనవారిలో ననేకులకింకనుశక్తిసాహసములు పెంపొందవలసియున్నవి.

వినోదములవిడచి యితరవిశేషములకొంత విచారించుము. చేతితోగాని యల్లుటకు వీలులేదనుకొను లతలును పుష్పములును వస్త్రములపై కుట్టుయంత్రములును, యంత్రసాధనమున చేయబడిన యసాధ్యపుపనులును వేలకొలది విలువగలబండ్లును, వింతవింతలగుపనిముట్లును పరిశీలించిచూచి నప్పుడుగాని రక్కసిబాగ్గును యినుమును మానవులదశనెట్లు పెంపుచెందింపగలవౌ తెలిసికొనజాలము. యంత్రములమహిమ యేమనవచ్చునృప్తికిప్రతిస్పృష్టి గల్పించునుగదా ! నీటియావిరి మునుపటివలె విన్నొదియిచ్చ

కువచ్చి నట్లు గొంతులు వేయక యినుపనాళముల యందడగి మడగి మోసపులకు దాస్యము చేయుచున్నది. దానివలనిలా భము మనము పొంగువంతును దేశమునకు లాభము కలుగ నేరదు.

పనిముట్లను విడిచి వాటిసహాయమున చేయబడిన పనులను చూతము శృంగార ప్రణయములను చిత్రపటములను నునింపబడియుండు గొప్పయూహలును ఘనమగు రూపములును గాకున్న మోసపులకు సులభముగివిద్య గరిపుగురువులెవరు. నవరసములు నుట్టి డుసల్లు ప్రాణప్రతిష్ఠకై యెదురుచూచుచున్నట్టి ప్రతిమలు మనము స్పృశించెంతయుంచియు హల నెలకొలుపగలవ్రా యనుభవముగలవారికి తెలియును. నలదువలదనుకొనుచునే యింతదూరము వ్రాసితిమి. ఇక మనమును మరులుగొల్పునీసభనుండి బయటకు బలాత్కారముగ తెత్తము

బయటకు వచ్చినంతమాత్రమున నచ్చటగన్న విమరపునకు వచ్చునా' కావు దినమంతయు సభావిమోదములందును విచిత్రవస్తుసముదయమునందును గడపి యింటికివచ్చిన వెనుక మానసికము పనిచేయుచునేయుండును. అవ్యక్తమగునొన్నత్యమును సౌందర్యమును మనమంతయు నిగితిగా గన్న నానావిధవస్తు సంచయముయొక్క మంచిచెడ్డలనిరూపింపజాలకుండును. ఈ ప్రదర్శనమును వేరువేరుగ జూచినచిన్న

గౌరవముగలిగినప్పుడు వాటితోపాటుగా కావలసినసాధనసామగ్రికి వెలహెచ్చకమానదు. మనలోకోల్తరములగుపర్వతములును ఘనతరులచేత్రబలియున్నయరణ్యములునుజీవస్థాధారములగునదులునుఖనిజములతో నిండియున్న గనులునుసారముతోనిండియున్న త్రేతములునుపనిచేయబూనిననెట్టివస్తువులనై నమెసంగజాలియున్నయవి. గనిలోఁ బంగారమువలెనడగియున్నమనవారి శక్తియుక్తులు బయలుబడకుండుటచేనన్యదేశీయులుమనవలనలాభముదీయుచున్నారు మనమేనిద్రమేల్కనిన యేదేశము కట్టుబట్టునుకుట్టుసూచులును పెట్టుదీపములును మనదేశములోనికి దిగుమతిచేయసాహసించును.

ప్రజలదృష్టి యిటుతిరిగినటులనే ప్రభుత్వమువారి దృష్టిగూడ యిటుదిరిగినదిగాని ఇప్పటివరకింకను చెప్పకొనవలసినంతమేలు ప్రభుత్వమువారు చేయకున్నను మనయత్నములకు విఘ్నముచేయకు. అందుచేతనేబొంబాయి, ఝాన్సి బిషనుజంతు బొంబాయిగవర్నరుగారగులాడుకొలెమింగ్స్ ప్రభువువారా ధ్వర్యమువహించి యీదరించిరి. ఇట్టిసభలకుపోయి చూచుచుండుట దేశాభిమానుల కందరకును విధి. ఈసంవత్సరము డిశంబరునెటలో కాశికాపురియందు కాంగ్రెసుతోగూడ యీసభజరుగును తీర్థమునుసార్థమునుగూడకలసివచ్చునుగాన అనకాశముగల పోర్లెరును యాత్రచేసి సావనులగుదురనినమ్ముచున్నాము

అ యః ప్రభా వ ము .

౪౪ | భక్తరణము

ఽన్యాసములవలనను గ్రంథములవలన
ను దేశయాత్రలవలనను ఎగ్గిబిడను
లవలనను దేశాభివృద్ధికి మార్గములు
తెలిసి జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగునని వ్రాసి
యుంటిమి. కాని, వినియోగమున
కు రానివిద్య పచనముకానివంటకము
వలెనే యనుభవమునకు రాకుండును.

చేతులనుచాచి కాళ్ళుతన్నిన నీటిలో తేలి యీదవచ్చున
ని వినియు జదివియు నన్యులీడుచుండఁగనియు తానునీలఁ
దిగి కొట్టుకొని మునకలిడి మధ్యమధ్య గ్రుక్కెడు నీళ్ళు
ద్రావుచు పెనుగులాడి స్వయముగా పనిచేసినగాని తనకీ
తరానేరదు. అప్రకారముననే యెంతచదివినను నెన్ని
జూచినను స్వయముగా పనినవలంబించి కష్టముఖములకో
ర్చి పాటుపడనారంభించినగాని తనకంహవలన లాభమేమి
యులేదు. గాన దేశాభిమానులు సాహసముతోడను
ధైర్యముతోడ నెక్కుకృత్తియందుదిగి యొక్కొకయం

త్రశాలను స్థాపించి, యొక్కొకకృషి నవలంబించి దానిను
 ద్ధరించుటకు పూనికతో పనిచేయవలయును. ఆవిధము
 గా పనిచేయునపుడు, జ్ఞానహీనులును, దుష్పద్ధులును, వా
 ది యద్యమములకు గలుగజేయు విఘ్నములకును, ప్ర
 చుశించునిందలకును, జంకక “నత్యమేవజయతి నాన్య
 తమ్” యనునీతిని మనమునబూని పనిచేయుచుండినపక్ష
 మున నట్టివారియపకృతులు నిష్ఫలముగాక తమయత్న
 లతే వుప్పించి ఫలించును.

సర్వసముదాయము, జయమునుదును నగు భగవంతుని
 నిందించునంతటివాగుండ, కేవలమనుజమాత్రులు తాము
 యోగ్యులై నంతమాత్రమున కుబుద్ధుల దుర్వాడకలయొ
 క్కయు, మంత్రములయొక్కయు బొరిచుండితప్పి బ్ర
 తుకుదుమనుకొనుట వెట్టితనము. దూషించువారి దూ
 షణలకును భూషించు వారి భూషణలకును గూడ లక్ష్య
 పెట్టక విధ్యుక్తములను జేయుచుండువాడే ధన్యుడు.
 వానిదేయానందము. వానివలననే దేశమునకులాభము.
 కాలక్రమమున నిర్ధరకజన్తులతమదశను దలచుకొనిపశ్చా
 త్తపులై మంచిహార్షమునకు వత్తుకనిమానమిది. ఇట్టియరి
 ప్తములన్నియును గడచిగట్టెక్కి దేశమంతలను యంత్ర
 శాలలును చేతివృత్తులును జలసిన నాశూవానియందు త
 యారుచేయబడిన పశ్చువులను లోకమునకు వెల్లడిపరచిన

గాని గొనువాడుండరు. గొప్పవారును ధనాధికులును గౌరవమైన షాపులకేగి వస్తువులనుగొందురుగాని చిల్లరదుకాణములకుపోరు. అందుచే తయారుచేయబడిన వస్తువులు గౌరవమైన షాపులయందమ్మబడినంగానివర్తకునకు లాభములేదు. మనదేశములో సాధారణసంసారులు తమకు టుంబములయందలవాటుపడిన వస్తువులనే కొనుచుందురుగాని కొత్తకొత్తవస్తువులను వినియోగించుటకుహర్షింపరు. మొదటనడకపోయినట్లుముందువారికికావలసినవస్తువులేకొద్దీవి కొత్తవస్తువులను ధనాధికులే యాడరింపవలయునట్టివారువానిని కొనియుపయోగించుచుండగొంతకాలమునకు దక్కువ సంపాదులుగూడ వానికలవాటుపడుదురు. అంతవరకువచ్చియీవస్తువులువిరివిగవాడబడునప్పుడుతనకు స్వములేకుండ దానివెలతగ్గించుటకు వర్తకునకవకాశముకలుగును. కొనువారిదృష్టికొత్తవస్తువులవైపుప్రతిష్ఠటకురెండుమార్గములుకలవు. వార్తాపత్రిక అందువానిగూర్చిప్రచురించుటయొకమార్గము, 1901 సంవత్సరమున క్విబిమనుసభకు సెక్రటరీగానుండిన ఆక్సుఫర్డుయూనివర్సిటీ మాస్టరు ఆఫ్ అర్క్యూను బాలిస్టరు అట్ లాయునునగు జే. చౌదరీగారు మున్నగువారిచే దేశాభివృద్ధికై స్థాపింపబడిన “ఇండియన్ స్టోర్సు లిమిటెడ్”, వంటి కంపెనీలకుపంపి యచ్చటనమ్ముట రెండవది. మాన్వారీలవలె మూటచంకనువేసి

కొని యింటింటదిగుటవలన ప్రతిష్ఠ ప్రయోజనములుకలుగవు మంచివాడుక తేనప్పుడు వస్తువయొక్కగుణదోషములను విచారించుబుద్ధిసాధారణముగా చెప్పరికినిబుట్టదు.

• ఇవియన్నియునిటుండ నెట్టిమంచివస్తువైనను దర్శనీయముగానుండనియెడల దానికిపరపతికలుగదు. హిందూ దేశపు అగ్గిపెట్టెలలోనున్నీడను, ఆస్త్రియా, జపాను దేశములోని యగ్గిపెట్టెలలోను నిప్పేకరీతిగానేయున్నను వానియందేపెట్టెలు ముద్దుగానుండునొ వానినే మనముకొందుముగాని కన్నులకింపుపుట్టింపని నిప్పుపెట్టెలనుకొనుటకుమసనురాదు. జిహ్వాకురుచి పుట్టించునట్టియు దేహమున కా రోగ్య దాయకమగునట్టియు పానకములును పొడులునుతయ్యాగుచేసి తమపిల్లవానికి “మెల్లీనుపూడ్డు” ఖర్చుపెట్టగా మిగిలినవట్టిబుడ్డిలోబోసి మూతవేసి దానిపైలక్కకరిగించిపోసి దానినమ్మజూపిన, వస్తువునకును దానినినమ్మువానికినిగూడ గౌరవముతగ్గిపోవును. మనదేశపువత్తకులలోననేకులకు వస్తువులను చక్కగా బంగీ (Packing) చేయుటయే తెలియదు. ఎడ్డెతనముగా నున్న వస్తులను ముట్టుటకై నను మనస్సొల్లదు.

జాయంటు స్ట్రాకుకంపెనీలేర్పరచియంత్రశాలలు స్థాపించి నుఖజీవనమునకు నానందమునకును వలయువస్తువుల సమృద్ధిగ తయారుచేసి వానినితగిన వెలకమ్ముటయున్నగు

పనులకు మనపూర్వులవేదశాస్త్రములును, పురాణములు
ను, భగవద్గీతలును, ఉపనిషత్తులునంతగాసహకారులుకానే
రవు. వానివలనగలయుపయోగము నైహిక వ్యాపారముల
యందు వానియావశ్యకతయు నీప్రకరణాంతమునందుజెప్ప
బడును లోకములో ప్రకృతిశాస్త్రములకును యంత్రశా
స్త్రములకును పెంపుగలిగించి జనసామాన్యమునకువీనియం
దుజ్ఞానాభివృద్ధిని కలుగజేయునది ముద్రాక్షరయంత్రము.
ప్రాతగ్రంథములసంఖ్య బహుకొద్దిగానుండవలసి వచ్చు
టవలన వాని లోకవ్యాప్తికవకాశము లేకయుండి యె
క్కడనూ కొద్దియంది విద్యనేర్చినవారక్కడక్కడ నుండు
టచే వారియూహలు సులభముగ గ్రహించియంగుపై
వృద్ధిని చూపుట కవకాశము పూర్వీకాలమున లేకుం
డెను. ఇప్పుడు రెండు మూడు వందల సంవత్సరముల
లో ముద్రాక్షర యంత్రమహిమచే నరస్వతిముద్రితగ్రం
థావతారమెత్తి వారువీరనక నెల్లరకును జ్ఞానోపదేశము
చేయుచున్నది. ఇట్టి జ్ఞానోపదేశము కలిగినవెనుక యై
హిక సుఖమునకు నాధారములైన సమస్తవస్తువులను త
యారుచేయు యంత్రముల సంతకంత కభివృద్ధిమొంది
చి మాన్యుచుండుట కవకాశము కలుగుచున్నది. అట్టి
యంత్రాభివృద్ధి కలిగినకొలదిని యైశ్వర్యాభివృద్ధి దాని
వెంటనే పరువిడుచు వచ్చును. ఇట్లని ధనాభివృద్ధియే

ప్రధానముగా జేసికొని యేవిధమున్ననైనను ధనార్జనము కన్న యర్హతత్యము వేరొకటిలేదని ధనము కుప్పతిప్పలుగా ప్రోవుచేసిన రక్తనాశములయందు నెత్తుచెక్కువయైనప్పుడు దేహమునకు బాధయెటులకలుగునో యటులనే దేశమునకు ముప్పుకలుగును. అధికధనము సంపాదించి ధనాజ్ఞానముయొక్క ముఖ్యోద్దేశమును మఱచి వర్తిం చునెడ భోగక్రీడాసరాయణలై ప్రజలు నశింతురనుట క దివరకట్టిదశకువచ్చి యడుగంటిన దేశములే సాక్షీభూతములు.

నడమంతరపుసిరినరము మీదవేయురాచవుండువంటిది ఏదేశమందు ప్రజలుశుభ్రపడి చెమ్మటయూడ్చి చాకిరిచేసి దానికిఫలముగ సుఖమనుభవింపుచు స్వతంత్రముగజీవించుచుందురో యదియెసంపన్నమగు దేశము. ఎప్పుడు కడ జాతులవారికి స్వతంత్రవృత్తివలన జీవించుశక్తిసాధనములుగలుగునో యప్పుడువారు పైజాతులవారికి దాసులై యుండవలసినగతితప్పి తమ స్వాతంత్ర్యములకు శంగము కలుగజేయుయత్నములను కొనసాగనీకుండుటకు సమర్థులగుదురు. ఇట్టియవస్థనునలను పరివాలించుచున్న యాంగ్లేయులదేశమందు కలిగినతరువాతనే ప్రజలస్వాతంత్ర్యములకును, వృత్తులకును వ్యాపారములకును పెంపుగలిగినర్థిలుచున్నవి. మఱదేశమునకు ముద్రాక్షర యంత్రము

లాంగ్లేయ ప్రభుత్వము వెంట దిగిన వెనుకనయిన నాయంత్రములవల నపొందవలసినలాభము జనసామాన్య మింకను పొందుటలేదు. పురాణములు, ప్రబంధములు, వ్రతకల్పములు, పిట్టకథలు, మొదలగు గ్రంథములే దేశభాషలయందు, ముద్రింపబడుచుండుట చేసవి మనయవసరములకు పయోగపడకున్నవి. లోహములను కరగుటనుగూర్చియు కశ్రలను చెక్కుటనుగూర్చియు, వస్తువులను తయారుచేయుటనుగూర్చియు, యంత్రములను వివరించుటనుగూర్చియు, పనిముట్ల యుపయోగములను గూర్చియు గనులుకనిపెట్టుటను గూర్చియు, వానిని త్రవ్వటనుగూర్చియు, మున్నగు విషయక గ్రంథము లేవియును మనలో లేవు సరియేగదా యశ్యభాషలలోని వాటినిాంధ్రీకరించుటకై ననిదివరికుమనలో ప్రయత్న మెవ్వరును జేయకుండుటచే నెవ్వడుచదివినను ఎట్టిసాహిత్యానుకూలగ్రంథములనగుట వలన పనివాండ్రు బుద్ధికివికాసము కలుగకున్నయది.

పట్టణములయందును పల్లెలయందును డెను వృత్తులు వృద్ధిమొందుటకు వీలుగలుగుపనులను చేయసలియునుగా నిధనాకర్షణమే ప్రధానముగాచేసికొని దేశముననుకములకు ధనముకుప్పతిప్పలుగా ప్రవహించిపోవు ప్రయత్నము వలన లాభమెంతమాత్రమునులేదు.

జనసామాన్యమునకుండఁజేసి హితవై యవసరమై లాభకరమైన నృత్తులను పెంపుజేరించు విద్యలు న్యున్నవని నుభేయుటకే దేశాభిమానులందఱును ప్రయత్నింపవలయును. మనముకొత్తగాఁ దేదలఁచినవానిలో కొన్ని మనదేశప్రజామనమునకువ్యగ్రముగనుండును. వానియందేదో యొకవిధమగు ససహ్యత మనములందు జనించియుండి హేతువులచే నెంతపోతాహారచిసను తిరుగకమాధ్యమువహించియుండినయెడల వారిని భయపెట్టియోబలాత్కారముగనో మనముతలచిన పనికెన్నడును దింపరాదు. ప్రజలమనములు నెవ్వకుండఁ గనసీతినివిడువక వారికి హితవైనదారినమెల్లమెల్లగ మార్గమును జూపుచు కాలక్రమముననట్టి దురూహము పోగొట్టవలయును.

గీ. మాలకరిపుష్పములుగోయ్యరగూడ్కిఁజేటి|

పువ్వు తేనియగోలెడురపోల్కినెరుఁది|

గండకుండగగొనునదిరకార్యఫలము|

బొగ్గులకుబోలె మొదలంటరబొడువజనదు||

అనుభారతసీతిని మనమునంగుంచి దేశక్షేమభాములకై మనము యత్నించుచున్నాముగదా, ఎవ్వరేమనుకొని ననేమియని లోకకంటకుడై వ్యవహరించుచున్నయెడ తాదోలచుకొన్న మేలునుచేయుట యెవ్వరికినిదుస్సరిము.

సద్విద్యాభివృద్ధియు, ధనసమృద్ధియు కలుగుమార్గములు కర్తవ్యములనియు అందుకై దేశాభిమానులెల్లఁగుపూని పనిచేయవలయుననియును ఈగ్రంథముపదేశించుచున్నదిగదా, అట్టివిద్యను ధనమును సద్వినియోగముచేయుటకు దేశముబాగుపడుటకుమారుగా విన శ్రమిండునని పదేపదే వ్రాయవసరములేదు.

క. ధనమునువిద్యయువశం

బునును ర్థమలకుమదంబురభాసరించునుస

జనులై నవారికడకున

యునునివ్వియతెచ్చుచుండూనుర్వీనాథా?

యనిచెప్పబడిన సీతీయందుగల నిజముమనము ప్రతిదినమును మనకన్నులయెదుటనే చూచుచున్నాము. కోతిచేతనిడినకొఱవివలె దుర్మార్గునిచేతిధనము తన్ను లోకముంగూడ పీడించుటకేవినియోగపడును. అట్టివానికి ధనముకన్నచారిద్ర్యమే శ్రేయోదాయకము. కలధనమునున్యాయమార్గమందు వినియోగపరచుటకు భగవద్భక్తియు లోకానుభవమును కావలయును. అట్టిభక్తికిని లోకానుభవమునకు నాముష్టికసాధనములగు నుత్తమగ్రంథములు సాధనములు.

మన పేదములు రుపనిషత్తులుమున్నగుమతగ్రంథములంజుగలసారము రున్యాయముగగ్రహించిజనసామ్యమును

తప్పుదారినుండి తమనడవడిచేతను, హితబోధచేతను, త్రిప్పజాలిన పండితోత్తములు బయలుదేరి యిష్టధృ దేశము న్నావహించియున్న యజ్ఞానాంధకారమును తొలగించవలయును. ఇప్పుడున్నవైదికులలో ముక్కాలు మువ్వీసమునకు వేదవాసనయేలేదు. పండితులనువారికి సాహిత్యజ్ఞానమొరతలిగియున్నను, లోకానుభవముకలుగుటకు తగినవిద్యవారికిలేదు. అంగ్లేయభాషాసంస్కారము గలిగియుండి సంస్కృతమునందు ప్రవీణులై యోగ్యులైనవారీ కార్యమునకు పూనుకొనవలయును. అందుకు సమర్థులైనవారు అక్కడక్కడ బయలు వెడలి పనిచేయుచున్నాడు. అందుచే కొద్దికాలములోనే మతోద్ధారణముగలిగి ప్రజలట్టివారిని యాచార్యులుగా గ్రహించకమానకు. అట్టిపరువులేర్పడినప్పుడు విద్యాధనములను సద్వినియోగముచేయుగుణము వాటిని కలిగియున్నవారికి జనించి, వానిదుర్బినియోగము చేయబోవువాగువిగనులై సంఘముచే శాసింపబడుచుండురు.

దేశము సంవత్సరితమైయున్నదన్నంతమాత్రమున పేదలుండరనుకొనవీలులేదు. దేశమందున్న ధనమండరికినిసముగాసంచియిడినను పలువిధహేతువులచే స్వల్పకాలములోనే ఆధనమునకు వ్యత్యాసముకలుగకమానదు. అందుచేధనవగుతులగునవారు చేయవలసినపని పేదలకుతమధ

మువలన సుఖజీవనముకలుగజేసి వారి సుద్రరించుచుండుట యుల్లేహితములగు ధర్మములందును, దానములందును దేశాభివృద్ధికి సాధనములగు కార్యములందును తమకు గల యైశ్వర్యమును వినియోగపరుచుటయైనై యున్నపి మనలో జనసామాన్యమునకు ధర్మగుణము సహజముగనున్నయది కాని అట్టిగుణమునువినియోగించి తోటివానికి నితమకును మేలుసమకూర్చి తరించుమార్గములు ప్రస్తుత లోకావసరములైనవి వారికిచూపవలయును.

యంత్రశాలాభివృద్ధివైపునృప్తిత్రిప్పి స్వదేశరచితపదార్థములను గౌరవించియాదరించు గుణమునకెల్లు పరివిధములైనసహేతువులు సమకూడినవియో యారీతినే యీ యార్యభూమియందు స్వమతాభిమానము నైకమత్యభావమును పెంపుజెందుటకు సాధనములును దేశమంతటను బయలుపెడలుచున్నవి. సర్వరక్షకుడైన యీశ్వరునిమరువక సంపదను పెంపుజెందించుచున్నతెవరకును దేశమునకు శ్రేయోభివృద్ధి యఖండముగగలుగుచుండును.

ఆవిరియంత్రములచేతను తైలయంత్రములచేతను తటిత్ ప్రభాయంత్రములచేతను పనిచేయు యంత్రశాలలు పలువిధములైనవి స్వదేశధనముతో నేర్పరుపబడి పనిచేయుచున్నవి. మరికొన్ని తయారగుచున్నవి. ఇంకనెన్నియో స్థాపించుటకు ప్రయత్నములుజరుగుచున్నవి. దీనిని

పట్టి చూచినంత మాత్రముననే శుభదినము లిదివరకే
ప్రాకంభమైనవని తెలుసుకొనుటకును స్వల్పకాలములో
నే యంత్రశాలాదుల నలుదెసలును నెలకొలుపుటకు దే
శాభిగూనులు చేయుయత్నముల కేయమమానమునులేక
యెల్లఁగును తోడ్పడుచురినుకొనుటకు నేసందియమునుపడ
వలసిన యవసరములేదు పైన చెప్పినరీతి సద్విద్యయు దై
వభక్తియు బాడమిసప్పుడు మనలపీఠించుచున్న పేదరిక
ము తొలగిపోవుటనిశ్చయము. గర్వాదిదుర్గుణములు వి
ద్యాధనములవలన మత్కాదులకు కలుగునని యిదివరలో
చెప్పబడినది. సద్విద్యవలన నిదివరకు చెప్పిన యిడకువమా
త్రమేగాక సకలసుగుణములు గలుగును.

గీ. విద్యయొనగును వినయంబురవినయమునను|

బడయు పాత్రతపాత్రతనలనధనము|

ధనమువలననుధర్మంబురదానివలన|

నైహికాముష్మికసుతమ్మరలందునగుడు||

(చిన్నపూర్తి)

విద్యావినయసంపన్నునకు పాత్రతగలుగుటచే వానికి
ఫలముగ ధనముగలుగును. అట్టివాడు ధనమునుతప్పక స
ద్వినియోగముచేయుచు నట్టి వినియోగమువలన మోహ
పంకిలమగు జన్మలోకమునుదాటి ప్రజాసౌధమునెక్కి యా

నందించుచుండును, అదృష్టవంతుడు దావట్టివడల్ల బంగా
రమగుగున్నంకమాత్రమున స్వక క్తిసాధనములచేతనే య
టుకలుగుగున్నదని యచుకొనజాలడు,

గీ. సారమతిబరికిరివంగరజారుమంటు!

కంఠైదైవంబుముఖ్యంబురగార్యసిద్ధి!

కెచటనేనియుజాతుమరమెనకమెనగె!

నేనియడ్చిదైవద త్రంజరయింతనిజము!

(భారతము--శాంతిపర్వము)

దేశమున గల యైశ్వర్యమునకు నొన్నత్యమునకు
మ పురుషప్రయత్నము ముఖ్యముగాని యవిలభించి వృ
ద్ధిసంపాదకు దైవబలమే ప్రధానమును సుత్రమనీతినెన్న
దునుమరువక కాలమువృధాచేయక తరిదప్పివ్యవసాయకృ
షికి దిగినవానివలెగాక వర్షమువడి నేలవదునువడినప్పుడు
చాలునకుదిగి డున్నచు నడుమనుకవింతజూచి భ్రమసి
యో లేనిపోనికయ్యములకు కార్త్రీవ్యయో మేడితోకవిడ
చి తడియారి భూమిబిగిసినప్పుడు దానింబగులగొట్టుటకు త
న్నుకొనక వర్షమానకాలవిధులను పూనికతో చేయుట
కే యత్నింపుచుండుడని స్వదేశవాసులగు మిత్రులహ
చ్చరించుచు సీగ్రంథముముగించుచున్నాము.

10118

